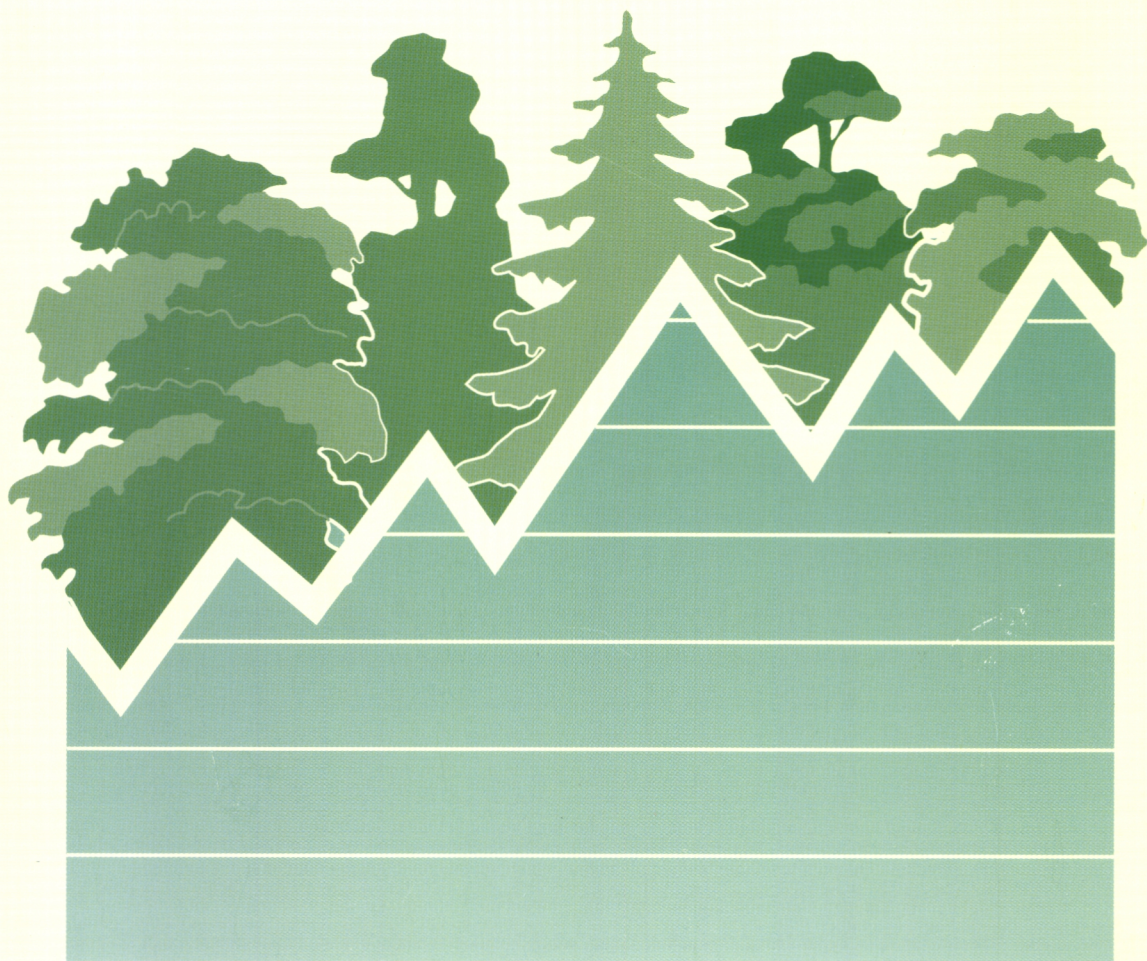

Metsäsektorin suhdannekatsaus

2004–2005

Marraskuu 2004

Metsäsektorin suhdannekatso 2004–2005

Päätoimittaja

Riitta Hänninen

Erityisartikkeleiden toimittaja

Yrjö Sevola

Tekninen toimitus

Anna-Kaisu Korhonen (taitto)

Sari Elomaa (kuvat)

MESU-tietokanta ja tilastolaskenta

Jarmo Mikkola

Tilaukset

Tilaushinta vuodeksi 2004 on 30 €.

Metsäsektorin suhdannekatso
ilmestyy kerran vuodessa

(loka-marraskuun vaihde).

Faksi 010 2112104

<http://www.metla.fi/julkaisut/>

suhdannekatso/

Tiedustelut

Raija Lahtinen

Metsäntutkimuslaitos

Unioninkatu 40 A, 00170 Helsinki

Puh. 010 2112198

Sähköposti: raija.lahtinen@metla.fi

ISBN 951-40-1940-7

Vammalan Kirjapaino Oy

Vammala 2004

Kansi: Spatio Oy

Marraskuu 2004

Metsäntutkimuslaitos
Vantaan tutkimuskeskus

Sisällys

Yhteenveto <i>Riitta Hänninen</i>	5
--	---

---

1 Kansainvälinen ja kotimainen suhdannekehitys

1.1 Kansainvälinen talous <i>Riitta Hänninen ja Jukka Aarnio</i>	9
1.2 Kotimaan talous <i>Riitta Hänninen ja Jukka Aarnio</i>	13

2 Metsäteollisuus

2.1 Saha- ja vaneriteollisuuden vienti ja tuotanto <i>Anne Toppinen ja Maarit Kallio</i>	15
2.2 Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto <i>Maarit Kallio ja Jussi Uusivuori</i>	20
2.3 Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus <i>Kari Valtonen</i>	25
<i>Ikkuna: Metsäteollisuuden kustannusrakenne 2002</i> <i>Katja Packalén</i>	30
2.4 Työvoima metsäteollisuudessa <i>Pertti Elovirta</i>	33

3 Metsätalous

3.1 Puuvarojen käyttö <i>Yrjö Sevola</i>	36
3.2 Raakapuumarkkinat <i>Esa Uotila</i>	38
<i>Ikkuna: Reaalisen kanto- ja vientihintaindeksin kehitys</i> <i>Pekka Ollonqvist</i>	42
3.3 Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus <i>Jukka Aarnio ja Esa Uotila</i>	43
3.4 Työvoima metsätaloudessa <i>Pertti Elovirta</i>	47

Erityisartikkelit

Puutuotteiden vientimahdollisuudet Kiinaan <i>Raija-Riitta Enroth ja Ritva Toivonen</i>	51
Kasvihuonekaasujen päästökauppa ja Suomen metsäteollisuus <i>Maarit Kallio ja Johanna Pohjola</i>	54
Metsäverouudistus ja puumarkkinat <i>Antti Mutanen, Tapio Tilli ja Anna-Kaisa Rämö</i>	57
Tuontipuun rajatarkastus: taudinaiheuttajat ja tuholaiset <i>Jarkko Hantula ja Pekka Niemelä</i>	60
Metsätilamarkkinoiden vapautuminen. Katsaus vuosien 1985–2003 kauppahintatilastoihin <i>Simo Hannelius</i>	63
Suhdannekatsauksen ennusteiden toteutuminen vuosina 1994–2003 <i>Jarmo Mikkola ja Riitta Hänninen</i>	67

Kirjoittajat

Suhdanne-ennuste

Jukka Aarnio, MMM, VTM, tutkija
Pertti Elovirta, VTM, tutkija
Riitta Hänninen, MMT, tutkija
Maarit Kallio, KTT, tutkija
Yrjö Sevola, MML, erikoistutkija
Anne Toppinen, MMT, tutkija
Esa Uotila, MMM, tutkija
Jussi Uusivuori, Ph.D., professori
Kari Valtonen, MMM, tutkija

jukka.aarnio@metla.fi
pertti.elovirta@metla.fi
riitta.hanninen@metla.fi
maarit.kallio@metla.fi
yrjo.sevola@metla.fi
anne.toppinen@metla.fi
esa.uotila@metla.fi
jussi.uusivuori@metla.fi
kari.valtonen@metla.fi

Erityisartikkelit ja ikkunat

Raija-Riitta Enroth, VTM, MML, tutkija
Simo Hannelius, MMM, tutkija
Jarkko Hantula, FT, professori
Jarmo Mikkola, VTM, atk-suunnittelija
Antti Mutanen, MMM, tutkija
Pekka Niemelä, FT, professori, JoY
Pekka Ollonqvist, KTT, professori
Katja Packalén, MMM, tutkija
Johanna Pohjola, VTL, tutkija, HY
Anna-Kaisa Rämö, MMM, tutkija, PTT
Tapio Tilli, MML, tutkija, PTT
Ritva Toivonen, MML, tutkimusjohtaja, PTT

raija-riitta.enroth@metla.fi
simo.hannelius@metla.fi
jarkko.hantula@metla.fi
jarmo.mikkola@metla.fi
antti.mutanen@metla.fi

pekka.ollonqvist@metla.fi
katja.packalen@metla.fi

Yhteenveto

Metsäteollisuuden markkinanäkymät ovat viime vuotta paremmat, kun viennille tärkeän euroalueenkin talouskasvu on elpymässä. Suomen metsäteollisuuden vientiosuuksilla painotettu maailmantalouden reaalikasvu nopeutuu viime vuodesta hieman yli prosenttiyksiköllä eli noin 3 prosenttiin. Talouskasvun vauhdittuminen on lisännyt metsäteollisuustuotteiden kysyntää, ja Suomessa paperin tuotanto saavuttaa kuluvana vuonna uuden ennätystason. Euroopan vientimarkkinoilla vallitseva ylitarjonta ja vahva eurovaluutta varjostavat kuitenkin vientihintojen kehitystä. Vaikka loppuvuodesta hintojen odotetaan nousevan, Suomen paperin viennin keskihinta jää tänä vuonna 4–5 prosenttia viime vuotta alhaisemmaksi. Myös sahatavaran vientihinta laskee hieman vuositasolla Euroopan ylitarjontatilanteen vuoksi. Puumarkkinoilla paperiteollisuuden tuotannon kasvu nostaa kuitupuun hakkuita, ja osa puun lisätarpeesta katetaan myös tuonnilla ja alentamalla varastoja. Kantohinnat jäävät keskimäärin 4 prosenttia viime vuotta alhaisemmiksi, kun etenkin kuitupuun hinta on laskenut.

Vuonna 2005 euroalueen talouskasvu jatkuu suunnilleen kuluvan vuoden tasolla, kun muualla maailmassa kasvu jo taittuu. Euroopan paperin kysynnän kasvaessa Suomen tuotannon ja vientihintojen odotetaan nousevan. Sahatavaran kysynnän kasvu jää Euroopassa pääasiassa asuntojen korjausrakentamisen varaan, ja Suomen vientihintojen odotetaan kiristyvän kilpailun vuoksi vielä hieman laskevan. Puuraaka-aineen kysyntä kasvaa paperiteollisuudessa ja nostaa kuitupuun hakkuita

ja tuontia. Sahatavaran tuotannon ja tukkipuun kysynnän odotetaan pysyvän lähellä kuluvan vuoden korkeaa tasoa. Ensi vuonna kysyntään ja tarjontaan ei odoteta suuria muutoksia, joten tukin hinnat pysyvät suunnilleen kuluvan vuoden tasolla. Kuitupuun hintoja vahvistaa hieman kysynnän kasvu, kun paperiteollisuuden tuotanto kasvaa.

Taloudellinen toimintaympäristö

Suomen metsäteollisuuden suhdannenäkymät ovat viime vuotta valoisimmat, kun Suomen viennille tärkeän euroalueenkin talouskasvu on elpymässä Yhdysvaltain ja Aasian vetämänä. Kuluvana vuonna euroalueen BKT:n kasvu on nopeutunut noin 2 prosenttiin, kun vienti on maailmankaupan selvästi vilkastuessa lähtenyt kasvuun huolimatta vahvana pysyneestä eurosta. Yritysten luottamusindikaattori onkin kuluttajien luottamusta paremmalla tasolla. Suomen metsäteollisuuden tärkeistä vientimaista myös Saksan talouskasvun ennakoidaan nopeutuvan viime vuoden nollakasvusta kuluvana vuonna 1,9 prosenttiin.

Vuonna 2005 euroalueen talouskasvu pysyy suunnilleen kuluvan vuoden tasolla, kun muualla maailmassa kasvu jatkuu rahapolitiikan kiristyessä hieman kuluvaa vuotta hitaampana. Edellytyksenä euroalueen kasvuennusteen toteutumiselle on yksityisen kulutuksen lisääntyminen. Vaikka korkojen odotetaan myös euroalueella nousevan, korkotaso

säilyy edelleen suhteellisen matalana ja talouskasvu saa tukea investointien vilkastumisesta. Ensi vuoden suhdannenäkymiin sisältyy kuitenkin uhkia, joiden toteutuminen voi muuttaa kehitystä paljonkin. Yhdysvalloissa kotitalouksien velkaantuneisuus voi johtaa kulutuskysynnän alenemiseen ja suuri ulkomaan nettovelka dollarin heikkenemiseen entisestään. Raakaöljyn hinnan nousu tai jääminen ennakoitua korkeammaksi voi hidastaa talouskasvua vientimarkkinoilla.

Metsäteollisuustuotteiden markkinat

Paino- ja kirjoituspaperien kulutus on alkanut kasvaa myös Euroopassa talouskasvun ja mainonnan piristymisen ansiosta. Suomen paperin viennin ja tuotannon ennakoitaankin nousevan noin 8 prosenttia viime vuodesta, jolloin saavutetaan jälleen uusi tuotantoennätys. Sen sijaan hinnat ovat osin jatkaneet laskuaan vientimarkkinoiden ylikapasiteetin aiheuttaman hintakilpailun ja vahvan euron vuoksi. Vaikka useiden tuotteiden hintojen arvioidaan nousevan loppuvuodesta, Suomen paperin ja kartongin viennin keskihinta jää noin 4–5 prosenttia viimevuotista alemmalle tasolle. Havusellun hinta on noussut viime vuodesta, kun taas lehtisellun hintaa on painanut muunmuassa alhaisilla tuotantokustannuksilla tuotetun eukalyptussellun tarjonnan lisääntyminen. Suomen sellun viennin keskihinta asettunee hieman viimevuotista korkeammaksi ja tuotanto- ja vientimäärät nousevat.

Vuonna 2005 paperin kulutuksen odotetaan keskeisillä vientimarkkinoilla Länsi-Euroopassa talouskasvun myötä edelleen lisääntyvän. Tämä kasvattaa Suomen paperin vientiä ja tuotantoa noin 4 prosentilla. Vaikka ylikapasiteettia on yhä Suomen viennille tärkeissä paperilaaduissa, kulutuksen kasvu mahdollistaa paperien hinnankorotuksia. Paperin ja kartongin keskivientihinta ylittää hieman vuoden 2004 tason. Havusellun kysyntä jatkuu paperin kysynnän myötä vahvana, jolloin Suomen sellun tuotanto nousee noin 4 prosenttia ja päästään lähelle kapasiteetin täyskäyttöä.

Sahatavaran ja vanerin kysyntää on Pohjois-Amerikassa ja Japanissa pitänyt yllä talouden ja rakentamisen hyvä kasvuvauhti. Myös Suomen päävientimarkkinoilla Euroopassa kysyntä on tänä vuonna kasvanut. Euroopan markkinoita vaivaa kuitenkin edelleen ylitarjonta, minkä vuoksi sahatavaran hinnat ovat alentuneet. Suomen sahatavaran viennin keskihinnan odotetaan jäävän tänä vuonna pari prosenttia viime vuotta alhaisemmaksi, mutta vientimäärät pysyvät suunnilleen viime vuoden tasolla. Myös vanerin vientihintakehitys on ollut kovan kilpailun vuoksi heikkoa, mutta syksyn aikana vanerin hinnat ovat osoittaneet vahvistumisen merkkejä. Euroopassa sekä havu- että koivuvanerien hinnat ovat vuoden aikana vahvistuneet. Suomen vanerin viennin ennustetaan kasvavan tänä vuonna 4 prosenttia.

Asuntorakentamisen piristyminen jää Länsi-Euroopassa ennusteiden mukaan lyhytaikaiseksi, joten sahatavaran ja havuvanerin viennin kasvumahdollisuudet jäävät vuonna 2005 pääosin korjausrakentamisen varaan. Sahatavaramarkkinoilla jatkuu ylitarjontatilanne tuotantokustannuksiltaan edullisen Itä-Euroopan tarjonnan vahvistuessa, joten Suomen viennin keskihinnan ennakoitaan ensi vuonna vielä hivenen laskevan. Sahateollisuuden tuotantomäärä pysynee silti lähellä vuosien 2003–2004 ennätystuotantoa kotimaan vahvan asuinrakentamisen ansiosta. Koivuvanerin markkinoilla jatkuva kova kilpailu ja tuotantokapasiteetin sulkemiset kotimaassa supistanevat Suomen vanerin vientiä hieman. Sen sijaan vanerin keskimääräinen vientihinta nousee hivenen.

Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus

Metsäteollisuuden kustannuskehitys on ollut epäyhtenäistä. Työvoima, energia ja kuljetukset kallistuvat vuoteen 2003 verrattuna, mutta raakapuun, erityisesti kuitupuun tehdashinnat alenevat.

Kapasiteetin käyttöaste nousee paperiteollisuudessa viime vuodesta, mutta vientihintojen lasku

alentaa edelleen paperiteollisuuden kannattavuutta. Sahateollisuudessa kapasiteetin käyttöaste pysyy korkealla tasolla, mutta kannattavuus heikkona alentuneiden vientihintojen vuoksi.

Vuonna 2005 paperiteollisuudessa vientihinnat alkavat nousta ja kapasiteetin käyttöasteet kohoavat. Tämä parantaa kannattavuutta, kun tuotantokustannusten odotetaan pysyvän lähes ennallaan. Sahateollisuudessa markkinatilanne jatkuu ensi vuonnakin kireänä. Vaikka kustannusten ei odoteta nousevan, viennin alhainen hintataso pitää kannattavuuden edelleen heikkona.

Raakapuumarkkinat

Paperin tuotannon kasvaessa ja sahatavaran tuotantomäärien pysyessä korkeina teollisuuden puunkäyttö kasvaa tänä vuonna 5 prosentilla 77 miljoonaan kuutiometriin. Puun lisätarve katetaan nostamalla markkinahakkuita 2 prosentilla, lisäämällä puun tuontia ja alentamalla puuvarastoja. Kuluvan vuoden alkupuolella puuta on käytetty varastoista ja puukauppaa on tehty viimevuotista vähemmän. Kaupan pitäisi siis painottua syyskauteen, jotta teollisuuden ostotavoitteet täyttyisivät. Haasteen kotimaisen raakapuun ostoille asettaa kantohintataso, jonka odotetaan jäävän erityisesti kuitupuun hintojen laskeessa tänä vuonna noin 3–4 prosenttia viime vuotta alhaisemmaksi. Puun tuonnin ennustetaan kasvavan noin 5 prosenttia, ja tuonnin rakenteessa tapahtuu siirtymää pyöreästä puutavarasta hakkeeseen.

Vuonna 2005 paperiteollisuuden puuntarpeen lisääntyessä markkinahakkuut nousevat 58 miljoonaan kuutiometriin ja myös tuonti kasvaa. Osan markkinahakkuiden kasvusta arvioidaan kuitenkin menevän pienentyneiden varastojen täydentämiseen. Raakapuun hintatasoa nostaa hieman kuitupuun kantohintojen pieni vahvistuminen paperin ja sellun hintojen alkaessa nousta. Sahatavaran tuotanto supistuu hieman, mutta edelleen korkeat tuotantomäärät pitävät havutukkien kysynnän vilkkaana ja kantohinnan lähellä kuluvan vuoden tasoa.

Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus

Puuntuotannon kokonaisinvestoinnit ovat yksityismetsissä tänä vuonna vajaat 170 miljoonaa euroa. Ensi vuonna investoinnit reaalisestikin hieman kasvavat puuntuotantoon kohdennettujen tukivarojen hieman lisääntyessä. Kokonaisuudessaan puuntuotannon investoinnit ovat kuitenkin vähentyneet selvästi 2000-luvun alkuvuosista. Sen sijaan yksityismetsiin osoitetut kestävän metsätalouden rahoituslain mukaiset luonnonhoidon tukivarat ovat kolminkertaistuneet vajaassa kymmenessä vuodessa. Vuonna 2005 metsäluonnon hoitoa edistetään jo lähes 6 miljoonalla eurolla.

Yksityismetsien bruttokantorahatulojen odotetaan kuluvana vuonna jäävän alle viime vuoden tason eli vajaaseen 1,5 miljardiin euroon. Ensi vuonna hakuu-määrien kasvu ja kantohintatason vahvistuminen nostavat kantorahatuloja 3–4 prosentilla.

Hehtaarikohtaiset nettokantorahatulot laskevat tänä vuonna 4 euroa viime vuodesta 97 euroon, mutta nousevat ensi vuonna 100 euroon. Metsänomistamisen sijoitustuoton perusteella laskettu kannattavuus heikkenee tänä vuonna kantohintojen laskun takia ja reaalityttö jää alle –1 prosenttiin. Vuonna 2005 tuotto nousee vuosien 1993–2003 keskiarvoon eli 4–5 prosenttiin.

Työvoima

Metsäteollisuudesta on vuosien 2002–2004 aikana hävinnyt noin 6 000 työpaikkaa, kun teollisuus on pyrkinyt tukemaan kannattavuutta muun muassa työvoimakustannuksia alentamalla. Eri toimialoista työpaikat ovat vähentyneet huomattavasti enemmän paperiteollisuudessa kuin puutuoteteollisuudessa. Ainoastaan jalostetuotannossa on syntynyt uusia työpaikkoja. Metsäteollisuudesta työpaikkoja ennakoidaan tänä vuonna vähenevän 1 800, jolloin massa- ja paperiteollisuus työllistää 34 800 ja puutuoteteollisuus 30 900 henkilöä. Ensi vuonna suhdannetilanteen parantuessa työpaikkojen vähen-

nystarpeen odotetaan pienenevän ja koko metsäteollisuuden työllistävän yhteensä 64 500 henkilöä.

Metsätalouden työpaikat ovat metsäteollisuudesta poiketen lisääntyneet hieman vuosina 2003 ja 2004. Kasvu selittyi suurimmalta osin palkansaajien työpaikkojen lisääntymisellä yrittäjien määrän pysyessä ennallaan. Ensi vuonna markkinahakkuiden lisääntyminen pitää työn tuottavuuden kasvaessa metsätalouden kokonaistyöllisyyden kuluvan vuoden tasolla 26 700 henkilössä. Tällöin metsäteollisuus ja metsätalous työllistävät kotimaassa yhteensä 91 200 henkilöä.

Ennusteiden perusteet ja riskit

Suhdannekatsauksessa pyritään tuottamaan tietoa koko metsäsektorista luomalla johdonmukainen kuva sen nykytilanteesta ja lähiajan näkymistä. Ennusteet metsäsektorin kehitykselle perustuvat julkisiin tilastoihin ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä, eri lähteistä saatavaan metsäsektoria koskevaan markkina- ja muuhun informaatioon sekä Metlassa tehtävään tutkimukseen. Kuva maailmantalouden ja vientimarkkinoiden talouskehityksestä muodostetaan eri organisaatioiden (esimerkiksi OECD, IMF, ETLA) ennusteiden perusteella. Tämän katsauksen ennusteet perustuvat syys–lokakuun 2004 vaihteessa käytettävissä olleisiin tietoihin metsäsektorista ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä vuosille 2004–2005.

Metsäsektorin ennusteet vastaavat tutkijoiden

käsitystä todennäköisimmästä kehityksestä. Ne ovat piste-ennusteita ja pohjautuvat vientimarkkinoiden kasvuennusteisiin sekä muihin taustaoletuksiin markkinoista. Suurimpia riskejä katsauksen ennusteille on odotettua heikompi talouskasvu. Yhdysvaltain talouden epävarmuudet voivat vaikuttaa valuuttamarkkinoihin ja uhata maailmantalouden ja siten myös euroalueen kasvua. Toinen uhkatekijä on öljyn hintakehitys. IMF:n arvion mukaan pysyväksi jäävä raakaöljyn tynnyrihinnan 5 dollarin nousu alentaisi maailmantalouden kasvua vuoden viiveellä keskimäärin 0,3 prosenttiyksikköä. Keskeinen merkitys maailmantalouden vaihteluissa on myös Kiinan talouskehityksellä.

Mikäli talouskasvu keskeisillä vientimarkkinoilla Euroopassa jäisi odotettua heikommaksi, metsäteollisuustuotteiden kysyntä jäisi ennustettua alhaisemmaksi. Tämä lisäisi alueella jo nyt vallitsevaa kireää hintakilpailua ja ylitarjontaa sekä painaisi hintoja alaspäin. Kilpailua Euroopassa kiristäisi osaltaan myös Yhdysvaltain dollarin heikentyminen edelleen euroon nähden. Se vaikeuttaisi vientiä Euroopasta ja lisäisi tarjontapaineita Euroopan ulkopuolisista maista. Vientimarkkinoiden tässä ennustettua huonompi kehitys heijastuisi Suomen metsäteollisuuden vientihintoihin, tuotantoon ja kannattavuuteen. Metsäteollisuudesta vaikutukset leviäisivät puun kysynnän alentuessa myös raakapuumarkkinoille, metsätalouden työllisyyteen ja yksityismetsätalouden kannattavuuteen. Tällöin Suomen metsäsektorin kehitys jäisi nyt esitettyjä ennusteita heikommaksi.

1 Kansainvälinen ja kotimainen suhdannekehitys

1.1 Kansainvälinen talous

Suomen metsäteollisuuden tuotteiden kysyntäkymät ovat viime vuotta valoisammat. Maailmantalouden kasvu nopeutui jo viime vuoden lopulla ja suhdannehuippu nähtäneen tänä vuonna. Viennille tärkeän euroalueenkin talouskasvu on elpymässä. Suomen metsäteollisuuden vientiosuuksilla painotettu maailmantalouden reaalkasvu nopeutuu viime vuodesta hieman yli prosenttiyksikön verran noin 3 prosenttiin.

Vuonna 2005 euroalueen talouskasvu jatkuu suunnilleen saman suuruisena kuin kuluvana vuonna. Muualla maailmassa kasvu jatkuu hyvänä, vaikka kasvuvauhti jo tahtuu. Metsäteollisuuden vientimarkkinoiden kysyntää tukevaan talouskasvuun sisältyy kuitenkin uhkia, jotka voivat toteutuessaan alentaa vientimaiden talouskasvua ja muuttaa markkinanäkymiä selvästi huonommiksi. Maailmanpoliittinen tilanne voi vielä nostaa raakaöljyn hintaa tai pitää sen edelleen korkealla. Yhdysvalloissa kotitalouksien velkaantumisen jatkuminen ja mahdollinen luottamuksen heikkeneminen voivat hidastaa talouskasvua ennakoitua enemmän ja suuri ulkomainen velka voi johtaa dollarin heikkenemiseen entisestään. Euroalueella talouskasvua uhkaavat euromaiden suurten budjettivajeiden lisäksi epävarmuus Saksan kuluvana vuonna elpymässä olevan talouskasvun jatkumisesta.

Euroalueen talouskasvu elpyy hitaasti

Maailmantalouden kasvu nopeutui selvästi jo viime vuoden jälkipuoliskolla ja suhdannehuippu ajoittunee kuluvaan vuoteen. Myös euroalueella talouskasvu on kuluvana vuonna vihdoin vahvistunut Yhdysvaltain ja Aasian vetämänä. Euroopan keskuspankki (EKP) odottaa talouskasvun yltävän tänä vuonna 1,6–2,2 prosenttiin viennin tukemana. Kasvu jatkuu kuitenkin maailmantalouden kasvua hitaampana. Euromaat eroavat paljon toisistaan talouksien kasvunopeuden ja myös kasvua tukevien tekijöiden suhteen. Saksassa talouskasvu nojautuu lähinnä viennin kasvuun, kun Ranskassa kasvua tukee myös yksityinen kulutus. Euroalueen loppuvuoden kasvuvauhti jäänee alkuvuoden tasolle tai jopa sen alapuolelle, koska raakaöljyn hinnan nousu hidastaa kuluttajien ostovoiman vahvistumista.

Ensi vuonna euroalueen talouskasvu jatkuu kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ennusteen mukaan saman suuruisena kuin kuluvana vuonna, kun Yhdysvalloissa ja Aasiassa kasvu jo hieman hidastuu. Euromaiden ennusteen toteutuminen edellyttää viennin kasvun lisäksi yksityisen kulutuksen lisääntymistä. Korkotason säilyessä suhteellisen matalana myös investointien vilkastuminen viime vuosien supistumisen jälkeen luo talouskasvulle perustaa. Uhkana ennusteen toteutumiselle on maailmantalouden kasvuun vaikuttava raakaöljyn hintakehitys. IMF:n arvion mukaan pysyväksi jäävä raakaöljyn 5 dollarin suuruinen korotus tynnyrihinnassa alentaa

maailmantalouden kasvua noin vuoden viipeellä keskimäärin 0,3 prosenttiyksiköllä.

Suhdannenusu euroalueella on EKP:n mukaan vielä hidasta, joten EKP saattaa nostaa ohjauskorkoa vasta ensi vuonna. Inflaatio on nopeutunut, mutta sen odotetaan pysyvän noin 2 prosentissa myös ensi vuonna, mikäli raakaöljyn hintakehitys tasoittuu. Euroopan energiariippuvuus öljystä on viime vuosikymmeninä vähentynyt, ja reaalihinnan prosentuaalinen nousu on ollut pienempää kuin 1970-luvun energiakriisien aikaan. Raakaöljyn hinta on noussut jo yli 50 dollariin tynnyriltä, mutta ensi vuonna useimmat ennustelaitokset arvioivat hinnan alenevan ja jäävän vuositasolla keskimäärin 35–40 dollariin. Euroalueen talouskasvun ja inflaatio-odotusten hieman vahvistuessa keskuspankin odotetaan kiristävän rahapolitiikkaansa ja IMF ennakoi lyhyiden korkojen (3 kk markkinakorot kansallisin painoin) nousevan ensi vuonna kuluvan vuoden 2,4 prosentin tasosta ensi vuonna 3,1 prosenttiin.

Euron vahvistuminen jatkuu dollariin nähden Yhdysvaltain talouden epävarmuuksien vuoksi. Vaihtotaseen vajeen yhä kasvaessa paineet sen korjaamiseksi lisääntyvät ja Euron hinnan odotetaan nousevan vuositasolla noin 9 prosenttia eli olevan keskimäärin 1,23 dollaria tänä vuonna ja ensi vuonna 1,25 dollaria. Ensi vuonna euron vahvistumisen odotetaan olevan suhteellisen pientä, koska Yhdysvaltain nouseva korkotaso tukee dollaria.

Euroalueella julkisen sektorin budjettialijäämä pysynee kuluvana vuonna keskimäärin viime vuoden 2,7 prosentissa. Talouskasvun jatkuminen hitaana on kasvattanut euromaiden budjettivajeita ja useat maat, kuten esimerkiksi Saksa ja Ranska ylittävät jälleen tänä vuonna selvästi vajeelle asetetun 3 prosentin rajan. Tähän mennessä sanktioihin kasvu- ja vakaussopimuksen rikkojia vastaan ei ole ryhdytty ja EU:n komissiossa on keskusteltu sopimuksen sääntöjen löysentämisestä, mikä osaltaan heikentäisi koko sopimuksen uskottavuutta. Jatkuvilla alijäämillä on epäsuora inflaatiota lisäävä vaikutus, joka voi ajan myötä johtaa talouskasvun alenemiseen.

Euroalueen talouskasvuun sisältyy edelleenkin riskejä. Maailmantaloudessa on useita tasapainotto-

muksia. Esimerkiksi Yhdysvaltain suuri, vuodesta toiseen kasvanut ulkomaan nettovelka voi johtaa dollarin olennaiseen heikkenemiseen, mikä toisi kriisin koko maailmantalouteen. Toinen riskitekijä on maailmanpoliittinen tilanne, joka vaikuttaa raakaöljyn hintaan. Nykyinen hintakehitys on jo johtanut raaka-aineiden hintojen ja merirahlien nousuun. Öljyn hinnannousun jatkuminen tai pysyminen kauan korkealla kiihdyttää euroalueenkin inflaatiota, jolloin kuluttajien ostovoiman väheneminen johtaa heikompaan talouskasvuun.

Saksan ja Britannian talous

Suomen kahden tärkeän metsäteollisuustuotteiden vientimaan taloudet kasvavat edelleen eri tahtiin, vaikka Saksankin talous on viime vuoden supistumisen jälkeen kasvussa. Saksan heikko talouskehitys on hidastanut koko euroalueen kasvua, jonka BKT:stä se kattaa yksin noin kolmanneksen.

Saksan talouskasvun on ennustettu kuluvana vuonna nopeutuvan viime vuoden nollakasvusta 1,9 prosenttiin. Kasvu on viennin kasvun varassa, koska yksityinen kulutus, jonka BKT-osuus on noin 60 prosenttia, supistuu muun muassa Dresdner Bankin (DRB) ennusteiden mukaan. Työttömyysluvat eivät ole viime vuodesta parantuneet, ja investointikysyntä on heikkoa. Ensi vuonna Saksan talouskasvun on ennakoitu hidastuvan 0,3 prosenttiyksiköllä ja se on selvästi euroalueen keskimääräistä kasvua hitaampaa. Kasvun hidastuminen Yhdysvalloissa ja Japanissa ei heijastune kokonaan Saksan talouteen, koska naapurimaissa euroalueella kysyntä kasvaa. Saksan talouden odotetaan saavan ensi vuonna viennin vedon heikentyessä tukea yksityisen kulutuksen ja investointikysynnän kasvusta kotimaassa.

Britanniassa talouskasvu on ollut kuluvan vuoden alussa vuositasolle laskettuna nopeinta neljään vuoteen. Kasvun onkin ennakoitu nopeutuvan noin prosenttiyksiköllä viime vuodesta, vaikka kesän aikana on näkynyt merkkejä yksityisen kulutuksen hidastumisesta. Talouskasvua on vauhdittanut kotimaisen kysynnän kasvu, kun vienti on kärsinyt muun muassa Euroopan hitaasta talouskasvusta ja suh-

teellisen vahvasta punnasta. Kuluttajien luottamusta on pitänyt yllä suuret palkankorotukset ja alhainen 4,8 prosentin työttömyysaste. Matala korkotaso on lisännyt yksityisiä investointeja, mutta samalla johdannut kotitalouksien velkataakan kasvuun. Suurin osa velasta on sidottu asuntoihin ja muihin kiinteistöihin, ja esimerkiksi asuntojen hinnannousu kiihtyi kovan kysynnän vuoksi 20 prosenttiin kuluvan vuoden toisella neljänneksellä vuodentakaiseen verrattuna. Englannin keskuspankki pelkääkin kiinteistökuplan puhkeamista ja on nostanut ohjauskorkoa vähitellen viime syksyn 3,5 prosentista 4,75 prosenttiin elokuun loppuun mennessä. Myös vuonna 2005 koronnousun odotetaan jatkuvan, mikä osaltaan vaikuttaa talouskasvun ennakoituun hidastumiseen ensi vuonna. Punnan suhteen euroon odotetaan pysyvän ensi vuonna keskimäärin kuluvan vuoden tasolla (GBP/EUR 0,68).

Suomen kilpailijamaiden talouskasvu on edelleen euroaluetta nopeampaa

Ruotsin talouskasvun on ennustettu kiihtyvän kuluvana vuonna viime vuoden 1,6 prosentista 3,5 prosenttiin. Kasvun lähteenä on erityisesti viennin kasvu, joka alkoi nopeutua kansainvälisen talouden elpymässä. Korkotason pysyessä matalana myös kotimainen kysyntä vahvistuu ja kiinteät investoinnit alkavat kuluvana vuonna kasvaa viimeisen kolmen vuoden supistumisen jälkeen. Inflaatio pysynee Ruotsin korkean tuottavuuden ja palkkojen hitaan nousun vuoksi matalana. Näin ollen keskuspankki nostanee ohjauskorkoa nykyisestä 2 prosentin tasosta vasta ensi vuonna, jolloin korko nousee 3 prosenttiin. Ruotsin talous kasvaa ensi vuonna 3 prosentin vauhtia viennin kasvun taittuessa, kun kruunun odotetaan vahvistuvan. Vahvistumista euron suhteen ennakoivat matala inflaatio ja hyvä talouskasvu suhteessa euro-maihin. Kruunun eurokurssin Konjunkturi-institutet (elokuu 2004) ennakoii olevan 9,15 kuluvan vuoden lopussa ja 9,05 vuoden 2005 lopussa, kun vastaava kurssi oli viime vuonna 9,02.

Venäjän talous jatkaa voimakasta kasvuaan ja kasvu perustuu kotimaisen yksityisen kulutuksen,

investointien ja viennin kasvuun. Raakaöljyn korkea hinta on nostanut vientituloja ja tuonut siten huomattavaa tukea taloudelle. Kasvunäkymät jatkuvat hyvinä myös ensi vuonna, vaikka maan sisäpoliittiset ongelmat saattavat vaikuttaa kielteisesti investointikehitykseen ja kuluttajien luottamukseen. Budjetin odotetaan pysyvän ylijäämäisenä, ja inflaation odotetaan hidastuvan edelleen. Ruplan valuuttakurssi oli aiemmin sidottu dollariin, mutta keskuspankin mukaan ollaan siirtymässä dollarista ja eurosta muodostettuun valuuttakoriin. Muutos vähentänee ruplan eurokurssin vaihtelua, mutta dollaria vastaan ruplan vaihtelu lisääntyy. Venäjän hyvä taloustilanne ennakoii ruplan jatkavan vahvistumistaan valuuttakorria vastaan keskuspankin päinvastaisista tavoitteista huolimatta. Mikäli poliittinen epävarmuus lisääntyy, tilanne voi kuitenkin muuttua.

Kanadan talouskasvu nopeutuu Kanadan keskuspankin ennusteiden mukaan viime vuoden 2 prosentista lähes 3 prosenttiin kuluvana vuonna ja ensi vuonna vielä 3,5 prosenttiin. Kasvua on tukenut matalan korkotason ansiosta investointien kasvu ja erityisesti asuinrakentaminen. Suurimpia riskejä Kanadan talouskasvulle on raakaöljyn hinnan nousu. Vaikka Kanada on öljyn nettoviejä, hinnannousun positiivinen vaikutus ei välttämättä riitä korvamaan sen muun viennin hidastumista tärkeisiin öljystä riippuvaisiin vientimaihin, kuten Yhdysvaltoihin. Kanadan dollarin viimeaikaisesta vahvistumisesta ja öljyn hintaan liittyvästä epävarmuudesta johtuen keskuspankin odotetaan nostavan korkokantaa maltillisesti seuraavan vuoden aikana.

Baltiassa ja muissa EU:n uusissa jäsenmaissa kasvu jatkuu selvästi euroaluetta nopeampana

Baltian maat kuuluvat edelleen EU:n nopeimmin kasvaviin talouksiin. Kuluvana vuonna kasvu nopeutuu 5,5–7 prosenttiin. Investoinnit ja vienti kasvavat eniten, mutta myös kulutuksen kasvu on nopeaa. Reaalikorot ovat negatiivisia tai lähellä nollaa. Viro ja Liettua liittyivät ERM2-valuuttakurssijärjestelmään tänä vuonna ja ensi vuoden alussa liittyy myös Lat-

Alue	Osuus Suomen metsäteollisuuden viennin arvosta vuonna 2003, %	Toteutunut BKT % 2003	ETLA*		IMF**	
			2004e	2005e	2004e	2005e
Metsäteollisuuden vienti- osuuksilla painotettu	100	1,8	3,0	2,9	3,4	3,1
EU15	65	0,8	2,2	2,4	2,6	2,5
Euroalue	49	0,5	1,9	2,2	2,2	2,2
Saksa	17	0,0	1,9	1,6	2,0	1,8
Britannia	14	2,1	3,3	2,7	3,4	2,5
EU:n uudet jäsenmaat(10)	4	3,5	4,0	4,0	4,8	4,4
Venäjä	3	7,3	7,5	7,0	7,3	6,6
Yhdysvallat	7	3,0	4,3	3,2	4,3	3,5
Aasia pl. Japani	6	6,2	6,8	5,7	6,8	6,5
Japani	4	2,6	4,2	2,4	4,4	2,3
Muut	11					

* Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) ennuste julkaistiin 3.9.2004.

** Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ennuste julkaistiin 29.9.2004.

via. Ensi vuonna Baltian talouskasvu nojautunee suhteellisesti enemmän vientiin. Latviassa ja Liettuassa talouskasvu hidastuu, kun Virossa kasvun nopein vaihe on vielä edessä.

Muissakin EU:n uusissa jäsenmaissa, Puolassa, Unkarissa ja Tsekin tasavallassa vienti ja investoinnit ovat vetäneet taloudet kasvuun tänä vuonna. Voimakkainta talouskasvu on Puolassa (5,8%) ja heikointa Tsekin tasavallassa (3,2%). Yksityinen kulutuskin vahvistuu vähitellen työttömyyden las-
kiessa, ja ensi vuonna talouskasvu nopeutuu edelleen Puolaa lukuun ottamatta. Puolassa ongelmana on lähes 20 prosentin työttömyys. Maiden liittymisajan-
kohta ERM2-järjestelmään ja keskikurssit ovat vielä auki, koska ennen liittymistä tarvitaan vielä paljon muutoksia talouden rakenteissa.

Yhdysvaltojen talouskasvu jo hiipumassa

Yhdysvaltojen talouden 4,5 prosentin kasvuvauhti vuoden ensimmäisellä neljänneksellä oli yllättävänkin nopeaa. Sen sijaan toisella neljänneksellä

kasvu hidastui jo 3 prosenttiin. Alkuvuoden kasvuvauhti perustui edelleen yksityiseen kulutukseen ja mittavaan raha- ja finanssipoliittiseen elvytykseen. Kesän aikana kuluttajien luottamus talouden kehitykseen on kuitenkin heikentynyt. Tähän on osaltaan vaikuttanut työmarkkinoiden odotettua heikompi kehitys sekä raakaöljyn hinnannousu. Kesällä laski myös teollisuustuotantoa kuvaava indeksi. Osin ristiriitaisistakin odotuksista huolimatta arvioidaan Yhdysvaltojen BKT:n kasvavan kuitenkin kuluvana vuonna yli 4 prosenttia.

Tämän vuoden loppupuolella kotitalouksien keskeinen rooli talouskasvun ylläpitäjänä heikkenee. Kotitalouksien on tingittävä kulutuksesta ja käytettävä yhä suurempi osa tuloistaan ison velkamäärän hoitoon. Kiristynyt rahapolitiikka onkin lisännyt jo kotitalouksien lainanhoitomenoja. Kuluvan vuoden loppupuolella ja vuonna 2005 kokonaiskysyntää vahvistavat yhä enemmän yksityiset investoinnit ja vienti. Asuntorakentaminenkin näyttää vielä ensi vuonna olevan suhteellisen vilkasta. Yhdysvaltojen BKT:n odotetaan kasvavan ensi vuonna kuitenkin runsaalla 3 prosentilla. Kasvu taantuu tämänvuoti-

sesta tasostaan noin 1 prosenttiyksiköllä, kun koko maailmantalouden kasvun ennakoidaan alenevan vain noin 0,5 prosenttiyksiköllä.

Yhdysvaltain talouskasvuun liittyy myös monia epävarmuustekijöitä. Etenkin raakaöljyn hinta aiheuttaa huolta talouskehityksestä ja samalla vaimentaa osakemarkkinoiden kurssikehitystä. Noin vuoden ajan korko oli Yhdysvalloissa historiallisestikin alhaisella 1 prosentin tasolla, mutta alkukesästä lähtien Yhdysvaltain keskuspankki (Fed) on nostanut ohjauskorkoaan jo kolmeen otteeseen 0,25 prosenttiyksiköllä. Viimeisen koronnoston jälkeen keskuspankki arvioikin kasvun hidastumisen olleen vain tilapäistä ja työllisyystilanteenkin parantuneen hienoisesti. Mikäli talouden kasvuindikaattorit osoittavat edelleen hyviä näkymiä ja inflaatiovauhti näyttää voimistuvan, niin Fedillä saattaa olla vielä kuluvana vuonna tarvetta samansuuruisiin koronnostoihin. Vuonna 2005 korkojen odotetaan edelleen nousevan.

Yhdysvaltain valtionalouden ongelmat on ainakin pitkällä aikavälillä nähtävä myös talouskehitystä heikentävinä tekijöinä. Ensinnäkin, vaihtotaseen vaje on noussut jo yli 5 prosenttiin kokonaistuotannosta. Etenkin Kiinasta tuodaan jatkuvasti tavaroita huomattavasti enemmän kuin sinne viedään. Toiseksi, Yhdysvaltojen valtionalouden alijäämä kohoaa kuluvana vuonna jo yli 400 miljardin dollarin. Kasvaessaan vajeet saattavat muodostua myös maailman suurimman kansantalouden ongelmiksi lyhyelläkin tähtäimellä. Valuuttakurssikehitys saattaa osaltaan tyrehdyttää vajetta rahoittavia ulkomaisia pääomavirtoja.

Hidastaako Kiina myös Japanin kasvua?

Maailmantalouden heilahtelut riippuvat yhä enemmän Aasian talouskehityksestä. Etenkin Kiinan investointien kymmenien prosenttien vuotuinen kasvuvauhti ja voimakas kysynnän kasvu heijastuvat jo maailmantalouteenkin, jonka suorista sijoituksista virtaa jo lähes 10 prosenttia Kiinaan. Osuus oli vuonna 2003 jo selvästi suurempi kuin Yhdysvaltoihin tehdyt sijoitukset. Kasvavan kulutuskysynnän ja

halvan työvoiman innoittamina ulkomaiset yritykset sijoittavatkin enenevässä määrin teollisuuslaitoksiin Kiinassa, mutta myös Itä-Aasian uusissa teollisuusmaissa. Tänä vuonna Kiinan BKT:n kasvu yltää vielä 9 prosenttiin ja ensi vuonna julkisen vallan tavoitteena on hidastaa ylikuumentunutta talouttaan 8 prosentin kasvuun. Koko Aasiassa talouskasvu alenee ensi vuonna noin 6 prosenttiin.

Japanin kuluvaan vuoden voimistunut talouskasvu perustuu paljolti myös Kiinan vetovoimaan vientisektorilla. Toisaalta myös kasvun hidastuminen Yhdysvalloissa heikentää Japanin talousnäkymiä. BKT:n kasvu yltääkin tänä vuonna yli 4 prosenttiin, mutta vuonna 2005 kokonaistuotannon kasvu jää jo selvästi alle 3 prosentin vientikysynnän taantuessa. Yksityinen kulutus ei vielääkään pysty toimimaan Japanissa kasvua ylläpitävänä voimana.

1.2 Kotimaan talous

Maailmantalouden kasvu nopeutuu tänä vuonna 4–5 prosenttiin, minkä johdosta myös Suomen vientinäköymät paranevat. Kun yksityinen kulutuskin kasvaa, Suomen BKT kasvaa kuluvana vuonna jo yli 3 prosenttia. Lähinnä EU-maiden vientinäköymien edelleen parantuessa BKT:n kasvun odotetaan nopeutuvan 3,5 prosenttiin vuonna 2005. Osaltaan kasvua edistää myös sekä yksityisen että julkisen investointitoiminnan vauhdittuminen.

Vienti vahvistaa talouskasvua

Kuluvaan vuoden alkupuolella Suomen talouskasvu tukeutui voimakkaasti vielä yksityiseen kulutukseen ja asuntotuotantoon. Alkukesällä vienti vauhdittui selvästi ja sen odotetaan jatkuvan samankaltaisena myös vuoden loppupuolella. Teollisuustuotannon määrä kohosikin selvästi jo vuoden toisella neljänneksellä. Vuositasolla tuotanto kasvaa noin kolmella prosentilla. Tätä tukee myös TT:n suhdannebarometri, jossa tuotanto- ja vientiodotukset olivat hyvin

	Toteutunut	ETLA**		Nordea***	
	2003	2004e	2005e	2004e	2005e
*BKT, %	2,0	3,2	3,5	3,2	3,5
*Vienti, %	1,1	2,7	6,0	4,5	7,6
*Yksityinen kulutus, %	4,3	3,6	2,9	3,5	2,8
* Julkinen kulutus, %	1,6	2,0	1,9	1,0	1,5
*Investoinnit, %	-2,1	2,5	4,1	2,7	4,3
yksityiset	-3,0	3,0	4,3	-	-
julkiset	2,7	0,0	3,0	-	-
*Rakennustuotanto, %	1,3	2,8	4,0	2,5	3,5
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	0,9	0,2	1,3	0,2	1,6
Työttömyysaste, %	9,0	8,9	8,7	8,9	8,6
Euribor 3kk, %	2,3	2,1	2,4	-	-

* määrän muutos

** Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) ennuste julkaistiin 3.9.2004.

*** Nordean ennuste julkaistiin 6.9.2004.

myönteisiä kaikilla keskeisillä toimialoilla. Vuonna 2005 lähinnä viennin 6 prosentin lisäyksen ansiosta Suomen BKT:n kasvun odotetaan nousevan 3,5 prosenttiin.

Suomen viennistä metalli-, sähkötekninen- ja metsäteollisuus kattavat noin 80 prosenttia. Sähköteknisen teollisuuden kasvattaessa vientiosuuttaan metsäteollisuuden osuus on laskenut 25 prosenttiin. Alueittain tarkasteltuna viennistä suuntautuu 52 prosenttia vanhoihin EU15-jäsenmaihin. Yksittäisistä vientimaista viennin kasvu on ollut alkuvuonna nopeaa Venäjälle, josta on tullut kolmanneksi suurin vientimaa Ruotsin ja Saksan jälkeen. Euroalueen ulkopuolella Suomen viennin hintakilpailukyky (Suomen Pankin valuuttakursseihin perustuva kilpailukykyindikaattori) parani euron heikentymisen myötä vuosina 1999–2000 merkittävästi, jonka jälkeen kilpailukyky on palautunut euron vahvistumisen myötä suunnilleen vuoden 1999 tasolle.

Kotimaassa teollisuuden kasvavan luottamuksen ohella myös kuluttajien usko tulevaisuuteen on säilynyt hyvänä. Viime vuonna yksityisen kulutuksen 4,3 prosentin kasvu oli talouskasvun perustana. Tänä vuonna vastaava kasvu jää alle 4 prosenttiin ja vuonna 2005 jo alle 3 prosentin. Kuluttajahintojen nousu jää tänä vuonna ainoastaan 0,2–0,3 prosenttiin, min-

kä seurauksena kotitalouksien reaalitulot kasvavat runsaalla 5 prosentilla. Suotuisa tulokehitys lisää myös kotitalouksien säästämistä, joka suurelta osin johtuu tänä vuonna poikkeuksellisen suuresta omaisuustulojen kasvusta. Ensi vuonna inflaatiopaineet kasvavat ja vuositasolla kuluttajahintojen muutos on noin 1,5 prosenttia. Samalla kotitalouksien reaalin ostovoima alenee jonkin verran kuluvasta vuodesta inflaation vahvistumisen ja osittain myös korkojen lievän nousun johdosta.

Kahden miinusmerkkisen vuoden jälkeen investoinnit kääntyvät tänä vuonna lähes 3 prosentin kasvuun. Vielä tänä vuonna asuinrakentaminen on vilkastuttanut investointitoimintaa, mutta myös muu rakentaminen on vähitellen alkanut piristyä. Loppuvuonna myös teollisuuden kone- ja laiteinvestoinnit lisääntyvät vientikysynnän voimistumisen seurauksena. Vuonna 2005 investointien kasvu onkin jo yli 4 prosenttia. Hyvät talousnäkymät parantavat myös työllisyystilannetta, vaikka suurten pörssiyritysten työvoiman vähentäminen onkin luonut julkisuudessa kuvaa työllisyyden synkästä kehityksestä. Kuluvana vuonna työttömyysaste putoaa jo alle 9 prosentin. Ensi vuonna sen ennustetaan laskevan edelleen 8,7 prosenttiin lähinnä rakentamisen ja palvelualojen uusien työpaikkojen ansiosta.

2 Metsäteollisuus

2.1 Saha- ja vaneriteollisuuden vienti ja tuotanto

Taloukasvu ja erityisesti rakentamisen piristyminen ovat kasvattaneet sahatavaran ja vanerin kysyntää Länsi-Euroopassa, Yhdysvalloissa ja Japanissa. Euroopan sahatavaramarkkinat kärsivät vuonna 2004 edelleen ylitarjonnasta ja sen tuomasta hintojen alentumisesta. Lisäksi vahva eurovaluutta on pitänyt suomalaisten tuottajien kilpailukyvyyn heikkona suhteessa tärkeisiin kilpailijamaihin Ruotsiin ja Venäjään. Mäntysahatavaran vienti Britanniaan on silti alkuvuonna noussut ja kuusisahatavaran vienti Saksan markkinoille elpynyt. Suomen sahatavaran viennin ennustetaan lisääntyvän noin prosentilla viime vuodesta, mutta vientihinta jää muutaman prosentin edellisvuotta alhaisemmaksi. Vanerin tuotanto ja vienti kasvavat noin 4 prosenttia tänä vuonna, vaikka myös vanerien hintakehitys on ollut heikkoa. Alkusyksystä merkkejä hintojen noususta on ollut näkyvillä erityisesti Pohjois-Amerikan hyvän kysynnän ja korkeiden hintojen siivittämänä.

Asuntorakentamisen piristyminen Länsi-Euroopassa jää Euroconstructin kesäkuun 2004 ennusteen mukaan lyhytaikaiseksi ilmiöksi. Ensi vuonna sahatavaran ja havuvanerin viennin kasvumahdollisuudet jäävät asuntojen korjausrakentamisen kasvun varaan. Samalla sahatavaran tarjonta Itä-Euroopasta jatkaa kasvuaan. Ylikapasiteetin vaivatessa Euroopan sahatavaramarkkinoita Suomen vientihinta tulee edelleen hivenen laskemaan. Sahateollisuuden tuotannon ennustetaan silti pysyvän lähes

tämänvuotisella korkealla tasolla toisaalta viennin markkinaosuuskilpailun ja toisaalta kotimaan vahvan asuinrakentamisen johdosta. Vuonna 2005 kovana jatkuva kilpailu koivuvanerin markkinoilla ja tehtaiden sulkemiset kotimaassa supistanevat Suomen vanerin vientiä lievästi. Vanerin keskimääräinen vientihinta nousee hieman.

Havusahatavaran laskennallinen kulutus kasvoi Länsi-Euroopassa viime vuonna noin 5 prosenttia ja lisäystä oli yhteensä noin 3,7 miljoonaa kuutiometriä. Suurinta laskennallinen kulutus henkeä kohti on Suomessa. Kulutus on viime vuosina kasvanut voimakkaasti myös Virossa, Ruotsissa ja Tanskassa, mihin puun jatkojalostuksen lisääntyminen on osasyynä. Havusahatavaran tuotanto kasvoi EU-alueella kulutusta hitaammin, ja nettotuonti alueelle kasvoi erityisesti Itä-Euroopan suunnalta.

Euroconstructin kesäkuun 2004 arvio Länsi-Euroopan asuinrakentamisesta tälle vuodelle ennakoi lähes 4 prosentin kasvua ja asuntojen korjausrakentamisen lisääntymistä 2 prosentilla. Rakentaminen on kasvanut viime vuonna ennustettua nopeammin erityisesti Suomessa, Tanskassa ja Irlannissa sekä uusista jäsenmaista Tsekissä. Yhteys rakentamisen ja sahatavaran kulutuksen välillä ei kuitenkaan ole suoraviivainen, koska sahatavaran osuus rakentamisen kokonaiskustannuksista on hyvin alhainen. Esimerkiksi Yhdysvaltain asuntojen uudis- ja korjausrakentamisen arvo lisääntyi viime vuonna 10 prosenttia, mutta rakennusmateriaaleista havusahatavaran kulutus lisääntyi vain prosenttia.

	Sahatavara	% tuotannosta	Vaneri	% tuotannosta
Tuotanto	13 745	100	1 300	100
Kotimaa*	5 576	41	130	10
Vienti:	8 169	59	1 170	90
EU	5 174	38	965	74
Afrikka	1 156	8	2	0
Japani	1 024	7	11	1
Aasia ilman Japania	641	5	42	3
Pohjois-Amerikka	33	0	56	4
Venäjä	4	0	3	0
Muut	137	1	93	7

Sahatavaran tuotanto on arvio. Tuotantoon ja vientiin sisältyy myös koivusahatavara. Vanerin tuotantoon sisältyy koivu- ja havuvaneri sekä kertopuu (LVL). *Kotimaahan jäävä määrä = tuotanto–vientii. Läheteet: Metsäteollisuus ry ja Metla.

Japanin sahatavaran kulutus kasvoi vuonna 2003 ensimmäistä kertaa lähes kymmeneen vuoteen. Samalla puurunkoisten asuinrakennusten osuus hivenen nousi ja on jo 45 prosenttia uusien asuntojen kokonaismäärästä. Kuluvan vuoden tammi–heinäkuussa puurunkoisten talojen rakennuslupien määrä kasvoi Japanissa prosentilla edellisvuodesta.

Sahatavaran tuotanto pysyy korkealla tasolla vuonna 2004

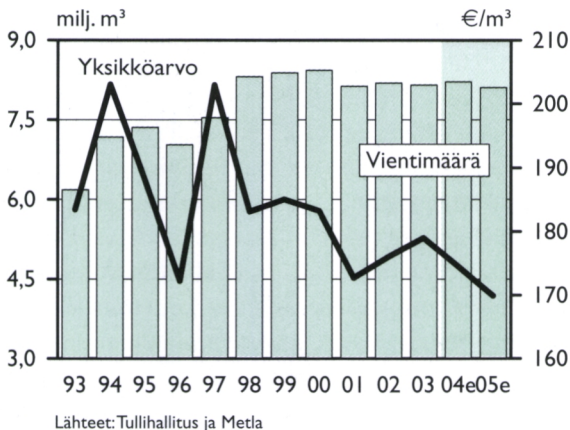
Kotimaan rakentamisen hyvän kysynnän ansiosta Suomen havusahatavaran tuotanto kasvoi viime vuonna 3 prosenttia saavuttaen uuden tuotantoennätyksen, 13,65 miljoonaa kuutiometriä. Arviolta 5,5 miljoonaa kuutiometriä eli noin 40 prosenttia tästä jäi kotimaiseen kulutukseen ja jatkojalostukseen.

Sahatavaran vienti pysyi vuonna 2003 edellisvuoden tasolla. Vientiä Aasiaan ja Pohjois-Afrikkaan lisättiin, kun rakentaminen kehittyi useimmissa Euroopan vientimaissa edelleen hitaasti. Viime vuonna näiden alueiden osuus Suomen sahatavaran viennistä oli jo noin kolmannes, ja kuluvan vuoden alkupuoliskolla vienti on kasvanut edelleen, vaikka euro on ollut ajoittain jopa huomattavasti vuodentakaista vahvempi Yhdysvaltain dollariin nähden.

Puutalojen, puisten huonekalujen ja muiden jatkojalostettujen puutuotteiden viennin arvo nousi viime vuonna lähes neljäsosaan puutuoteollisuuden viennin arvosta, yli 600 miljoonaan euroon, mikä kuvaa jalostusasteen nousua. Esimerkiksi vuonna 1993 vastaava osuus oli 11 prosenttia.

Euron suhde Ruotsin kruunuun on säilynyt kuluvan vuoden aikana keskimäärin muuttumattomana viime vuoteen nähden. Rakentamisen vahva kehitys Ruotsissa on hiukan helpottanut kilpailutilannetta vientimarkkinoilla. Ruotsin vienti supistui hieman viime vuonna, mutta kuluvan vuoden alkupuoliskolla tuotanto on kasvanut ja ruotsalaista sahatavaraa on viety pari prosenttia viimevuotista enemmän.

Kilpailua Suomen sahatavaran viennin päämarkkina-alueella Länsi-Euroopassa kiristää lisääntyvä sahatavaran tuonti Itä-Euroopasta, jonka taustalla ovat sahateollisuuden vientiin suuntautuneet uusinvestoinnit Baltiassa ja Luoteis-Venäjällä. Baltian maiden sahatavaraviennin tärkeimmät kohdemaat ovat Britannia ja Saksa, kun puolestaan Venäjän tärkeimpiin vientimaihin lukeutuvat näiden ohella myös Egypti, Japani ja Kiina. Venäjän sahatavaran vienti kasvoi viime vuonna noin viidenneksen, ja kulvana vuonna kasvu on jatkunut kymmenen prosentin vauhtia.

Sahatavaran viennin määrä ja yksikköarvo 1993–2005e vuoden 2003 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

Euroopassa vallitsevasta ylitarjontatilanteesta ja hintojen heikosta kehityksestä huolimatta Suomen sahatavaran tuotanto on kasvanut tammi–elokuussa vajaan prosentin vuodentakaisesta. Taustalla on kilpailu markkinaosuuksien säilyttämiseksi. Myös sahojen heikkoa kannattavuutta on pyritty parantamaan pitämällä käyntiasteet korkeina. Sahatavara-vienti kasvoi tammi–kesäkuussa 3 prosenttia, mikä johtui lähinnä mäntysahatavaran viennin 7 prosentin kasvusta muiden laatuviennin taantuessa tai pysyessä ennallaan. Vientimaittain tarkasteltuna kehityksessä on kuitenkin eroja. Määrällisesti eniten sahatavaran vienti lisääntyi tammi–kesäkuussa Japaniin, Saksaan, Belgiaan ja Egyptiin. Japani on nykyisin jo Suomen toiseksi tärkein kuusisahatavaran vientimaa.

Mäntysahatavaran markkinatilanne on heikentynyt alkuvuoteen verrattuna, ja loppuvuodesta kuusisahatavaran osuus viennissä lisääntynyt Euroopan markkinoiden paremman tasapainon perusteella. Vahvasta eurosta huolimatta myös Yhdysvaltain sahatavaran tuonti Euroopasta on lisääntynyt lähes 50 prosenttia kuluvan vuoden alkupuolella, mikä on vähentänyt Eurooppaan jäävää kuusisahatavaran tarjontaa. Suomen havusahatavaran viennin ennustetaan pysyvän loppuvuonna noin viime vuoden tasolla, jolloin vuoden kokonaisvientii ylittäisi 8,2 miljoonaa kuutiometriä.

Viimevuotiseen tapaan sahatavaran kotimaan kulutus on ollut myös kuluvan vuoden alkupuoliskolla vahvaa. Tälle vuodelle ETLA ennustaa asuinrakentamisen kasvuksi noin 10 prosenttia. Ennustettu kasvu painottuu puutuotteiden kulutuksen kannalta myönteisesti omakotiorakentamiseen. Sahatavaran laskennallinen kotimaan kulutus pysyy siten edelleen korkeana, varsinkin kun myös sahatavaran jatkojalostaminen puutuoteteollisuudessa hieman kasvaa. TT:n elokuisen suhdannebarometrin mukaan puutuoteteollisuuden valmistuotevarastot ovat normaalia korkeammalla, mutta loppuvuoden hieman paranevien suhdanneäkymien perusteella Suomen sahatavaran tuotannon ennustetaan säilyvän suunnilleen viimevuotisella tasolla.

Sahatavaran hintakehitys vuonna 2004 edelleen laskeva Euroopassa

Euroopan markkinoiden ylitarjonnasta johtuen sekä mänty- että kuusisahatavaran vientihinnat ovat alentuneet 4–5 prosenttia kuluvana vuonna, mikä on heikentänyt sahatavaran kannattavuutta. Muilla markkinoilla sahatavaran hintakehitys on ollut suotuisampi. Yhdysvalloissa rakennustarvikkeiden markkinat ovat suorastaan ylikuumentuneet, mikä on heijastunut etenkin puulevyjen, mutta myös sahatavaran hintojen nousuun ja lisännyt tuontia maahan. Taustalla on matalan korkotason aktivoima ennätyskellisen vahva rakentamisen kehitys. Aloitettujen asuinrakennusten määrä kasvoi vuoden 2004 alkupuolella 8 prosenttia edellisvuodesta. Myös Japanin markkinoilla kuusisahatavaran hintakehitys on parantunut kesän aikana.

Sahatavaran tuottajat pyrkivät perustelevaan hintojen korotustarvetta Euroopassa muiden alueiden hintakehityksellä, mutta ilman kysyntä-tarjontatilanteen merkittävää parantumista myös Euroopassa näin tuskin käy. Vuoden loppupuoliskolla sahatavaran hintojen laskun ennakoidaan kuitenkin pysähtyvän, jolloin Suomen sahatavaran keskivientihinnoissa päädyttäisiin koko vuoden tasolla noin 2 prosentin laskuun viime vuodesta.

Sahatavaran viennille ei vuonna 2005 kasvua näköpiirissä

Euroopan talouskasvun ennustetaan pysyvän ensi vuonna ennallaan, mutta korkotason odotetaan nousevan. Asuntorakentamisen piristyminen Länsi-Euroopassa on Euroconstructin kesäkuun 2004 ennusteen mukaan lyhytaikainen ilmiö, sillä ensi vuonna asuinrakentamisen arvon ennustetaan supistuvan puoli prosenttia kuluvan vuoden tasosta. Liki puolet asuntorakentamisen arvosta on korjausrakentamista, joka kehittyy ennusteen mukaan ensi vuonnakin myönteisesti kasvaen lähes 2 prosenttia. Parhaimmat sahatavaran kysyntänäkymät rakentamisen kasvuennusteiden valossa ovat Itä-Euroopan ohella muissa Pohjoismaissa. Saksan ja Britannian asuinrakentamisen kasvu jäänee noin prosenttiin.

Koska sahatavaran kulutuksen kasvu on ensi vuonna varsin maltillista, muutokset tuotantokustannuksiltaan edullisempien Itä-Euroopan maiden sahatavaran tarjonnassa Länsi-Eurooppaan vaikuttavat ratkaisevasti Suomen sahatavaraviennin kehitykseen ensi vuonna. Kuluvana vuonna Luoteis-Venäjän ja Baltian maiden sahatavarakapasiteetti on kasvanut arviolta 1,4 miljoonaa kuutiometriä, ja samansuuruisista kapasiteetin lisäystä on odotettavissa myös ensi vuonna. Myös suomalaisyritysten sahatteollisuusinvestoinneilla Itä-Eurooppaan tulee ensi vuonna olemaan jonkin verran vaikutusta Suomen vientiin: vaikka niillä on myönteinen vaikutus yritysten kannattavuuteen ja markkinaosuuksiin, niin määrällisesti ne vähentävät Suomesta tilastoitavaa vientiä korvaamalla sitä. Tosin Venäjällä rakentaminen kasvaa noin 10 prosentin vuosivauhtia, ja Venäjän Federaation arvion mukaan Venäjän sahatavaran ja puulevyjen oma kulutus kasvaa ensi vuonna vientiä voimakkaammin. Mikäli näin käy, kilpailutilanne markkinoilla helpottuu pohjoismaisten tuottajien kannalta.

Euroopan markkinatasapainoon vaikuttavat myös muutokset Yhdysvaltojen markkinoilla. Viime vuonna Euroopasta vietiin jo 2,7 miljoonaa kuutiometriä sahatavaraa Yhdysvaltoihin. Ensi vuonna Yhdysvaltain rakentamisen huikean kasvun ennakoidaan ta-

saantuvan. Tämän seurauksesta muun muassa Bank of Montreal ennustaa sahatavaran hinnan laskevan selvästi ensi vuonna Yhdysvaltain markkinoilla. Myös Kanadan tuontitulli Yhdysvaltoihin on alenemassa puoleen nykyisestä 18 prosentin tasosta. Siten viime vuosina lisääntyneelle tuonnille Euroopasta ei löytyne enää kasvumahdollisuuksia Yhdysvalloista. Vaikeasti ennustettavissa oleva valuuttakurssikehitys euron ja dollarin välillä vaikuttaa kuitenkin olennaisesti mannertenvälisen sahatavarakaupan suuntautumiseen, kuten myös lisääntyneen kansainvälisen kaupan ja öljyn hinnan nousun myötä kohonneet rahtikulut.

Myönteisesti Euroopan sahatavaramarkkinoiden tasapainoon voivat vaikuttaa Kiinan voimakkaasti kasvava kysyntä ja puutuotteiden lisääntyvä jatkojalostus, jotka imevät osaa sahatavaran ylitarjonnasta pois Euroopasta. Ylitarjontatilanteen kuitenkin jatkuessa keskeisillä vientimarkkinoilla Euroopassa suomalaisen sahatavaran keskimääräisen vientihinnan ennakoidaan laskevan noin prosentilla ja myös vientimäärien supistuvan prosentilla tästä vuodesta, 8,1 miljoonaan kuutiometriin.

Sahatavaran kotimaan kulutus vahvaa myös vuonna 2005

Talouskasvun hienoinen piristyminen Suomessa ensi vuonna lisää työvoiman liikkuvuutta, mikä heijastuu matalan korkotason tukemana pientalojen rakentamiseen. Rakennusteollisuus (RT) arvioi syksyn ennusteessaan kotimaan asuinrakennusinvestointien säilyvän vuonna 2005 suunnilleen tämänvuotisella erittäin korkealla tasollaan. Myös ETLA arvioi kotimaan asuntotuotannon näkymiä hyväksi ja ennustaa asuntotuotannolle kolmen prosentin kasvua kuluvasta vuodesta. Näin ollen sahatavaran kotimaisen kysynnän ennustetaan pysyvän vahvana ensi vuonnakin.

Suomen sahatavaran tuotannoksi ennustetaan ensi vuodelle noin 13,6 miljoonaa kuutiometriä eli sen odotetaan pysyvän lähes tämänvuotisella korkealla tasollaan. Tuotantoa ja vientiä supistaa hieman paitsi ensi vuoden tämänvuotisista alhaisempi työpäi-

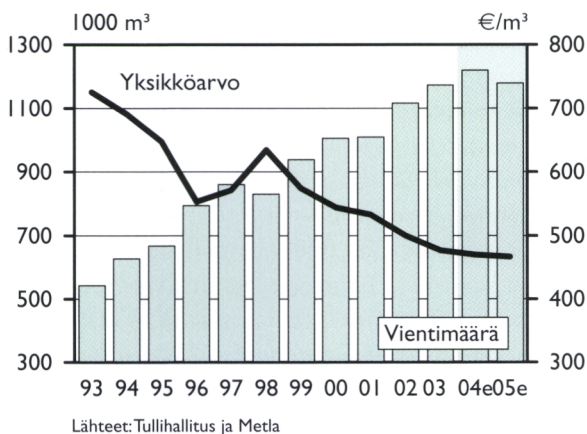
vien lukumäärä myös eräiden yhteistoimintaneuvottelujen kohteena olevien sahojen todennäköinen sulkeminen. Tarjonnan voimakas kasvu raaka-aine- ja muilta kustannuksiltaan alhaisemmista Itä-Euroopan maista on heikentänyt sahatavaran hintakehitystä ja aiheuttanut kannattavuusongelmia suomalaiselle sahateollisuudelle.

Riskinä ennustetulle tuotannon kehitykselle voidaan pitää mahdollisia rajoitteita puuraaka-ai- neen tarjonnassa metsäverotuksen siirtymäkauden päättyessä. Ne vaikuttaisivat sahatavaran tuotantoa supistavasti pysyvämmin.

Havuvanerin tuotanto ja vienti edelleen kasvussa

Viime vuonna vanerin kulutus kasvoi Länsi-Euroopassa 6 prosenttia 350 000 kuutiometrillä, mikä oli tuotannon kasvua enemmän. Määrällisesti kulutus kasvoi eniten Tanskassa. Sen sijaan Euroopan suurimman vanerin käyttäjämaan Britannian kulutus supistui. Venäjän vanerin vienti lisääntyi kymmenellä ja Suomen viidellä prosentilla.

Suomen osuus Länsi-Euroopan vanerin tuotannosta lähenee jo 40 prosenttia. Suhteessa muiden puulevyjen eli lastulevyn, OSB- ja MDF-levyjen

Vanerin viennin määrä ja yksikköarvo 1993–2005e vuoden 2003 hinnoin (tukkuhintaaindeksi).

tuotantoon, vaneriteollisuus muodostaa vain pienen osan Euroopan levyteollisuudesta.

Yhdysvalloissa vanerin kysyntä on ollut erityisen vahvaa ennätystasoa olevan pientalorakentamisen vuoksi. Maan vanerintuotantokapasiteetin supistuttua erityisesti luoteisrannikon metsien suojelun myötä sen omat markkinat ovat imeneet Etelä-Amerikasta ja Aasiasta vaneria, joka olisi muutoin osin suuntautunut Euroopan markkinoille. Myös eurooppalaiset tuottajat ovat lisänneet vientiään Pohjois-Amerikkaan, jossa hintakehityskin on ollut vahvasti nousussa.

Havuvanerin tuotantokapasiteetin käyttöasteen noustessa Suomen vanerin tuotanto nousi viime vuonna 5 prosenttia saavuttaen uuden 1,3 miljoonan kuutiometrin ennätystason. Havuvanerin osuus Suomen tuotannosta oli jo 60 prosenttia.

Kuluvan vuoden alkupuoliskolla Suomen vanerin tuotanto kasvoi 2 prosenttia ja vienti 5 prosenttia. Havuvanerin vienti kasvoi 4 prosenttia, vaikka joillakin markkinoilla myös osuuksia menetettiin. Kilpailu Saksan markkinoilla oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä erityisen kovaa, kun Saksan vanerin tuonti supistui 14 prosenttia. Suomi hävisi markkinaosuuksia etenkin Saksan naapurimaille Itävallalle, Tšekille ja Puolalle. Havuvanerin kysyntä alkoi parantua vuoden toisella neljänneksellä rakentamisen vilkastuttua Euroopassa, mikä sai toimitusajat pitenemään ja toi hinnoillekin nousupaineita. Kun tuottajat olivat aiempaa ylitarjontaa välttääkseen lisänneet toimituksiaan Euroopan ulkopuolelle, Euroopassa syntynyttä yllättävää kysynnän nousua oli vaikea tyydyttää. Suomalaistuottajat ilmoittivatkin kesällä muutamien prosenttien hinnankorotuksista syys- ja lokakuuksi.

Suomen koivupäällysteisen vanerin vienti nousi kuluvan vuoden alkupuoliskolla peräti 6 prosenttia siitä huolimatta, että kilpailu vientimarkkinoilla kiristyi Venäjän ja Baltian tarjonnan kasvaessa. Myös koivupintaisen vanerin markkinatilanne on parantunut hintakehitykseltään heikohkon alkuvuoden jälkeen, ja syyskuussa on ilmoitettu 3–5 prosentin hinnankorotuksista.

Havuvanerin toimitusajat ovat hyvän tilaus-

Saha- ja vaneriteollisuuden tuotanto- ja vientiennusteet, 1 000 m³ (muutosprosentit edellisvuodesta lukujen alla).

	2003	Tuotanto 2004e	2005e	2003	Vienti 2004e	2005e
Havusahatavara	13 645	13 700	13 600	8 153	8 210	8 110
	3	0	-1	0	1	-1
Vaneri	1 300	1 350	1 310	1 172	1 220	1 180
	5	4	-3	5	4	-3

Sahatavaran ja vanerin vientihintaennusteet muutosprosentteina edellisvuodesta.*

	2003	2004e	2005e
Sahatavara	2	-2	-1
Vaneri	-5	-1	1

* Vientihinnat ovat nimellisiä euromääräisiä viennin yksikköarvoja.

kannan myötä pidentyneet ja suomalaistuottajien havuvanarikapasiteetti lieneekin loppuvuonna täyskäytössä. Suomen vanerin viennin odotetaan loppuvuodesta pysyvän viimevuotisella hyvällä tasolla ja kokonaisviennin ylittävän 1,2 miljoonan kuutiometrin ennätystason. Tuotannon odotetaan nousevan 4 prosenttia. Alkuvuoden heikon hintakehityksen vuoksi vanerin keskivientihinta jää viimevuotista hieman alemmalle tasolle.

Markkinoiden kilpailu säilyy kireänä ensi vuonnakin

Koivuvanerin vienti Venäjältä kasvaa myös vuonna 2005, vaikka maan omakin kulutus on kasvussa. Viime vuonna Venäjän vanerin kulutus lisääntyi viidenneksellä. Kilpailu Euroopan markkinoilla säilyy siten kireänä. Suomen vanerin tuotanto pysynee kuluvan vuoden korkealla tasolla tai hieman laskee, koska koivuvanerin tuotanto on supistumassa. UPM-Kymmene on ilmoittanut harkitsevansa kahden pie-nehkön koivuvaneritehtaansa sulkemista.

Havuvanerimarkkinoiden suotuisalle kehitykselle on edellytyksenä, että Yhdysvaltojen vanerin kulutus

pysyy myös ensi vuonna vahvana luoden kysyntää muun muassa eteläisen Amerikan lisääntyvälle tarjonnalle. Suomen vanerin vientimäärän ennustetaan niukasti laskevan vuonna 2005. Kuluvan vuoden loppupuolella alkaneen hintojen vahvistumisen myötä vanerin keskimääräisen vientihinnan odotetaan hieman nousevan vuonna 2005 tämänvuotiselta tasolta.

2.2 Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto

Taloukasvu ja mainonnan piristyminen Euroopassa ovat lisänneet paino- ja kirjoituspapereiden kulutusta selvästi vuonna 2004. Suomen paperin tuotannon ja viennin ennakoidaankin nousevan noin 8 prosenttia viime vuodesta. Myös kartongin tuotanto kasvaa. Hinnat ovat kuitenkin osin jatkaneet laskuaan ylikapasiteetin aiheuttaman hintakilpailun ja vahvan euron myötä. Vaikka tuottajat pyrkivät nostamaan useiden paperilajien hintoja loppuvuodesta, Suomen paperin ja kartongin viennin keskihinta jää 4–5 prosenttia viimevuotista alemmaksi. Havusellun hinta on vuoden 2004 aikana ollut viimevuotista selvästi korkeammalla tasolla, kun taas lehtisellun hintaa on painanut muun muassa alhaisilla tuotantokustannuksilla tuotetun eukalyptussellun tarjonnan lisääntyminen maailmanmarkkinoilla. Sellun viennin

keskihinta asettunee hieman viimevuotista korkeammaksi ja sekä tuotanto että vienti nousevat selvästi.

Vuonna 2005 talouskasvun odotetaan jatkuvan suunnilleen tämänvuotisella tasolla paperiteollisuuden keskeisillä vientimarkkinoilla ja lisäävän paperin kulutusta edelleen. Tämä kasvattaa Suomen paperin vientiä ja tuotantoa noin 4 prosentilla. Vaikka Euroopassa on yhä ylikapasiteettia Suomen viennille keskeisissä paperilaaduissa, kulutuksen kasvu mahdollistaa paperien hinnankorotuksia. Paperin ja kartongin keskivientihinta ylittänee hieman kuluvan vuoden tason. Havusellun kysyntä pysynee vahvana, jolloin Suomen sellun tuotanto nousee kuluvasta vuodesta noin 4 prosenttia. Tuotannossa päästään lähelle kapasiteetin täyskäyttöä. Sellun vienti nousee noin 4 prosenttia ja keskivientihinta noin 2 prosenttia vuonna 2005.

Papereiden hintojen lasku pysähtymässä

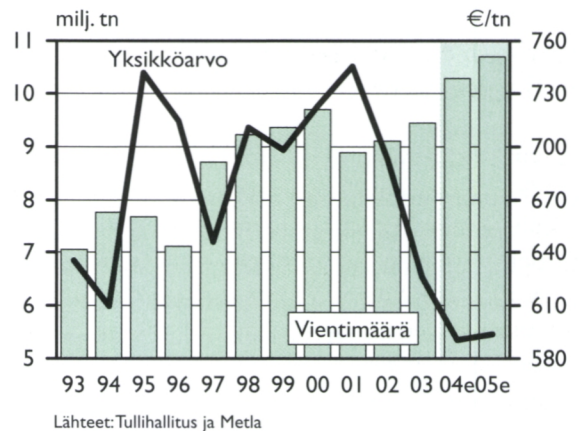
Jo useamman vuoden jatkunut kirjoitus- ja painopaperien hintojen lasku Euroopassa näyttää tänä vuonna olevan vihdoon päättymässä ja merkkejä hintojen nousulle on olemassa. Tuottajat ovat ilmoittaneet tuntuvista, jopa 8 prosentin hinnankorotuksista painopapereiden ns. spot- ja neljännesvuosimarkkinoilla Euroopassa. Tämä kuvastaa paperimarkkinoiden alavireisyyden päättymistä Euroopassa.

Vähitellen virinnyt talouskasvu Saksassa ja muissa euroalueen keskeisissä talouksissa on heijastumassa mainonnan kasvuna eri medioissa, myös aika- ja sanomalehdissä. Myös työpaikkailmoitusten määrä on kasvanut tänä vuonna uusien työpaikkojen määrän lisääntyessä. Vähittäiskaupan mainonnan on Saksassa arveltu lisääntyneen tämän vuoden alkuneljänneksellä lähes 10 prosenttia vuoden 2003 vastaavasta ajankohdasta. Kuinka täysimääräisesti painopaperin tuottajat hyötyvät Euroopan mainosalan kiihtyvistä kasvusta riippuu osaltaan myös siitä, mikä on mainosalalla käynnissä olevan rakennemuutoksen vaikutus mainonnan määriin eri medioissa.

Keskeisin kysymys varsinkin pitkällä aikavälillä on se, korvaavatko uudet mainosvälineet painettua mainontaa, vai käytetäänkö painettua mainontaa enenevästi täydentämään uusia medioita.

Lukuun ottamatta sanomalehtipaperia, painopaperien kysyntä on ollut kuluvana vuonna kasvussa myös Pohjois-Amerikassa. Alueen paperin ja sellun tuottajajärjestön Pulp and Paper Products Councilin (PPPC) mukaan kasvua oli tammi–heinäkuussa vuodentakaiseen nähden lähes 4 prosenttia. Tämä on heijastunut myös sellun hintoihin, jotka ovat olleet vuoden aikana Pohjois-Amerikassa jo historiallisestikin varsin korkealla tasolla. Pohjoisamerikkalaisten painopaperitehtaiden tammi–heinäkuun keskimääräinen kapasiteetin käyntiaste nousi vuodentakaisesta selvästi, 91 prosenttiin, kun sekä mantereen sisäiset että vientitoimitukset kasvoivat. Alueen tuottajat onnistuivat myös korottamaan mainontaan käytettävien aikakauslehti- ja hienopaperien hintoja. Pohjois-Amerikan talouskasvun on ennustettu pysyvän vahvana, mikä taannee alueella toimiville tuottajille suotuisan kysyntä- ja hintakehityksen myös kuluvan vuoden lopulla ja vuonna 2005.

Myönteisistä suhdanneodotuksista Suomen paperiteollisuudessa kertoo TT:n elokuinen suhdannebarometri, jossa paperiteollisuuden edustajien suhdanneodotukset ovat korkeammalla kuin yli

Paperin viennin määrä ja yksikköarvo 1993–2005e vuoden 2003 hinnoin (tukkuhintaaindeksi).

	Sellu	% tuotannosta	Paperi	% tuotannosta	Kartonki	% tuotannosta
Tuotanto	7 350	100	10 353	100	2 706	100
Kotimaan käyttö*	5 115	70	909	9	445	16
Vienti:	2 235	30	9 444	91	2 262	84
EU	1 843	25	6 514	63	1 380	51
Aasia	160	2	819	8	352	13
Afrikka	17	0	99	1	72	3
Yhdysvallat	129	2	951	9	136	5
Venäjä	26	0	203	2	86	3
Muut	60	1	859	8	236	9

* Laskennallinen käyttö = tuotanto–vienti.
Lähteet: Metsäteollisuus ry ja Metla.

neljään vuoteen. Barometrin mukaan lähes puolet paperiteollisuuden yrityksistä odotti suhdanteiden paranemista, eikä yksikään vastaajista arvioinut niiden olevan heikkenemässä.

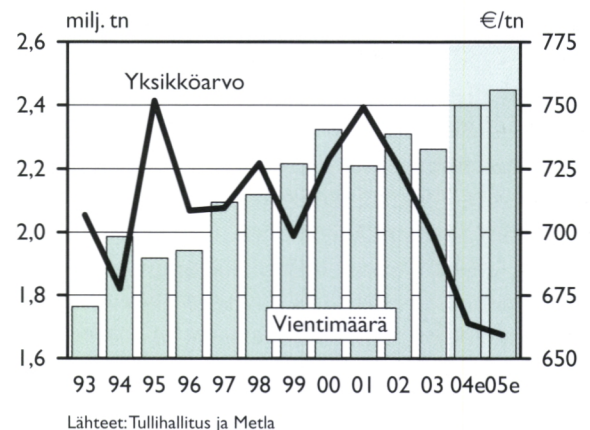
Paperin ja kartongin tuotanto ja vienti nousussa vuonna 2004

Suomen paperiteollisuuden tuotanto ja vienti ovat kuluvana vuonna kasvaneet selvästi. Paperi- ja kartonkikapasiteetin käyttöaste on noussut vuoden 2004 tammi–kesäkuussa kolme prosenttiyksikköä vuoden 2003 vastaavasta ajasta 91 prosenttiin. Eri paperilaatujen vienti- ja tuotantomäärät ovat olleet keskimäärin 6–8 prosentin kasvussa vuoden 2003 alkupuoliskoon verrattuna. Sanomalehtipaperin tuotanto poikkeaa yleisestä kehityskuvasta. Sen alkuvuoden tuotanto on tänäkin vuonna supistunut jääden noin neljänneksen viimevuotista pienemmäksi, kun tuotantoa on siirtynyt päällystämättömiksi aikakauslehtipapereiksi luokiteltuihin laatuihin.

Paperin tuotannon kasvun odotetaan jatkuvan myös vuoden loppukuukausina, ja koko vuoden 2004 vienti- ja tuotantomäärien kasvuluvuksi ennakoidaan muodostuvan noin 8 prosenttia. Kartongin tuotanto nousi vuoden alkupuoliskolla noin 60 000 tonnilla vuodentakaisesta. Kartongin tuotannon odotetaan

myös loppuvuonna ylittävän viime vuoden tason.

Paperien vientihinnat ovat olleet vuoden 2004 alkupuoliskolla keskimäärin 7 prosenttia vuodentakaisesta alemmalla tasolla. Ylikapasiteetin siivittämää hintojen laskua vauhditti alkuvuonna euron vahvistuminen dollaria vasten. Heikoin kehitys on ollut päällystämättömän hienopaperin kohdalla, jonka vientihinta oli 10 prosenttia alempana kuin vuosi sitten, kun taas päällystetyn aikakauslehtipaperin hinnat olivat alkuvuonna 5 prosenttia alempana kuin vuonna 2003.

Lähteet: Tullihallitus ja Metla

Kartongin viennin määrä ja yksikköarvo 1993–2005e vuoden 2003 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

Merkittävin osa Suomesta vietävästä paino- ja kirjoituspaperista viedään pitkien, noin vuoden pituisten, toimitussopimusten pohjalta. Vaikka lyhyemmälle aikavälille tehtyjen paperin myyntisopimusten hintakorotukset toteutuisivat, kestää jonkin aikaa, ennen kuin ne heijastuvat pitkien sopimusten hintatasoon ja rupeavat näkymään paperin keskihintoissa. Lisäksi on vielä epäselvää, missä määrin aikakauslehtipapereiden, kuten lwc- ja sc-laatumien, mahdolliset hinnankorotukset siirtyvät pitkäaikais-sopimuksissa sovittaviin hintoihin. Mahdollisesti paperin tuottajat pyrkivät tässä vaiheessa lähinnä käyttämään hyväkseen talouden ja markkinoiden piristymisen lyhytkestoisten sopimusten osalta ilman merkittäviä paineita pitkäkestoisten sopimusten hintatasoon.

Suomen paperien vientihintojen kehitys tuleekin vielä tänä vuonna olemaan selkeästi negatiivinen vuoteen 2003 verrattuna. Laskivathan hinnat vielä vuoden 2004 alkupuoliskolla. Suomalaisen paperin ja kartongin keskivientihinta vuodelle 2004 jää 4–5 prosenttia viimevuotista alemmaksi.

Sellun hintakehitys kaksijakoinen vuonna 2004

Lehtisellun hinta maailman markkinoilla on runsaan tarjonnan myötä laskenut. Sen tarjontaa on kasvattanut viime vuosina runsaasti lisääntynyt plantaasielukalytuksen käyttöön perustuva tuotantokapasiteetti, jolla valmistetun sellun tuotantokustannukset ovat alhaiset. Myös tärkeän loppukäyttökohteen, päällystämättömän hienopaperin, heikko hintakehitys on heijastunut lehtisellun hintaan. Suomen lehtisellun viennin keskihinta laski vuoden alkupuoliskolla 10 prosenttia verrattuna viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon.

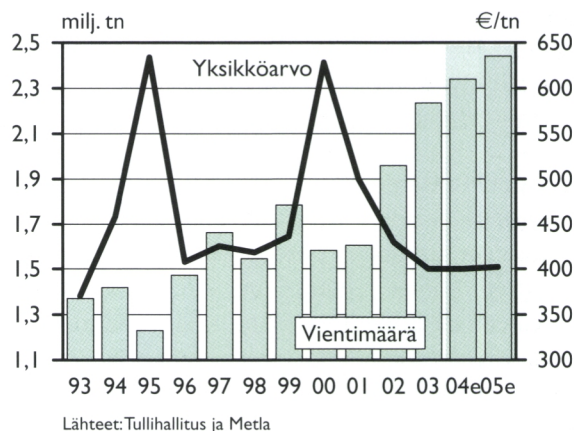
Havusellun hinta on sen sijaan vahvistunut lehtisellua suotuisamman kysynnän ja tuotantokapasiteetin välisen suhteen myötä. Sen vientihintataso Suomesta oli vuoden 2004 alkupuoliskolla 5 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin. Havusellua käytetään erityisesti papereissa, joilta edellytetään korkealuokkaista painojälkeä, kuten aikakauslehti-

papereissa. Näiden paperien tuotanto on alkuvuonna voimakkaasti kasvanut.

Pulp and Paper Products Councilin mukaan maailman markkinasellun tuottajien kapasiteetin käyttöaste oli kuluvan vuoden tammi–elokuussa keskimäärin 96 prosenttia. Samaan aikaan tuotanto lisääntyi noin 5 prosentilla vuodentakaisesta. Elokuun käyntiaste oli keskimääräistä korkeampi, kun tuottajat valmistivat sellua varastoon, jotka kasvoivat arviolta 41 päivän tarjontaa vastaavaksi. Tieto varastojen kasvusta painoi sellun hintoja alkusyksystä. PPPC:n tilastot kattavat noin 85 prosenttia maailman markkinasellun tuotantokapasiteetista.

Havusulfaattisellun kapasiteetti nousi kotimaassa kuluvan vuoden keväällä, kun UPM-Kymmene vei päätökseen Pietarsaaren sellutehtaan uusinnan, joka nosti tehtaan vuosikapasiteettia 180000 tonnilla. Myös Saksalaisen Stendalin uuden markkinamassaa tuottavan tehtaan käynnistyminen syksyllä on lisännyt tarjontaa Euroopan havusellumarkkinoilla.

Suomen sulfaattisellun vientihinnan ennustetaan vuonna 2004 olevan vajaat 2 prosenttia vuoden 2003 hintatasoa korkeammalla. Vuoden 2004 sellun tuotanto asettunee noin 7 prosenttia ja vienti noin 5 prosenttia vuoden 2003 tason yläpuolelle.

Sellun viennin määrä ja yksikköarvo 1993–2005e vuoden 2003 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

Massa- ja paperiteollisuuden tuotanto- ja vientiennusteet, 1 000 tn (muutosprosentit edellisvuodesta lukujen alla).

	2003	Tuotanto 2004e	2005e	2003	Vienti 2004e	2005e
Sellu	7 350	7 850	8 200	2 235	2 340	2 440
	3	7	4	14	5	4
Paperi	10 353	11 200	11 600	9 444	10 280	10 690
	3	8	4	4	9	4
Kartonki	2 706	2 850	2 900	2 261	2 400	2 450
	-1	5	2	-2	6	2

Paperin tuotanto ja vienti kasvavat vuonna 2005

Aivan uusia paperikoneita rakennetaan tänä ja ensi vuonna vain ulkomailla. Esimerkiksi UPM-Kymmene rakentaa Kiinaan Changshun paperitehtaalleen toisen hienopaperikoneen, jonka on määrä käynnistyä kesällä 2005. Mutta metsäyhtiöt investoivat myös Suomessa. Suomessa investoinnit tähtäävät olemassa olevan tuotantokapasiteetin ylläpitoon ja tuotteiden laadun parantamiseen. Ensi vuonna UPM lisää irrokepaperin tuotantokapasiteettia Tervasaassa 45 000 tonnilla ja SC-paperin tuotantokapasiteettia Jämsänkoskella 25 000 tonnilla.

Mainonnan ja kulutuskysynnän yhä vahvistuessa vuonna 2005 Euroopassa myös paperin ja kartongin kysyntä Suomesta voimistuu. Eniten kohonnee päällystettyjen hienopapereiden kysyntä, kun taas sanomalehtipaperin kysyntä ja vienti pysyvät kuluvan vuoden tasolla. Hyväkään kysyntäkehitys ei kuitenkaan riitä poistamaan Euroopassa vallitsevaa päällystettyjen aikakauslehtipaperien liikakapasiteettiongelmia. Euroopan painopaperien tuottajajärjestön Cepiprintin arvion mukaan näiden paperilaatujen kapasiteetista noin 10 prosenttia eli noin miljoona tonnia seisoo vielä ensi vuonna käyttämättömänä Länsi-Euroopassa.

Uusissa EU-jäsenmaissa talouskasvu on ripeää, mikä tulee näkymään myös paperin lisääntyvänä kulutuksena näissä maissa. Tämä tarjoaa markkinamahdollisuuksia myös Suomessa tuotetulle

Massa- ja paperituotteiden vientihintaennusteet muutosprosentteina edellisvuodesta.*

	2003	2004e	2005e
Sellu	-7	1	2
Paperi	-9	-5	2
Kartonki	-4	-4	1

*Vientihinnat ovat nimellisiä euromääräisiä viennin yksikköarvoja.

paperille. EU:n laajenemisen vaikutukset paperiteollisuuden ensi vuoden markkinatilanteeseen ovat kuitenkin varsin lieviä.

Nopeimmin sellun ja paperin kysyntä kasvaa tällä hetkellä Aasiassa, ja siellä erityisesti Kiinassa, jossa kulutettiin viime vuonna jo noin joka seitsemäs maailmassa tuotettu paperitonni. Kiinan paperin kulutuksen on arvioitu kasvavan yli 5 prosentin vuosivauhtia kuluvalla vuosikymmenellä. Kasvavaa kysyntää tyydyttää paitsi Kiinan oma kasvava paperin ja kartongin tuotanto myös lisääntyvä tuonti. Vaikka Kiinassa on meneillään mittavia istutusmetsäohjelmia, joiden varassa omaa puukuituun perustuvaa massantuotantoa voidaan lisätä vuosikymmenen jälkipuolella, tuontisellulle ja -kierrätyskuidulle tulee riittämään kysyntää.

Kuluvan vuoden syksyn ja ensi vuoden kevään aikana sovittavien uusien paperin myyntisopimusten hintataso Euroopassa tulee riippumaan pitkälti siitä, jatkuuko talouden ja kulutuskysynnän kasvu tämän

vuoden alkupuoliskon tasolla. Kysynnän odotettu vahvistuminen heijastuu myös vientihintoihin. Siten vuoden 2005 keskimääräinen hintataso papereiden vientihinnoissa muodostunee korkeammaksi kuin tänä vuonna. Koska nousevaa hintakehitystä jarruttaa paitsi paperintuottajien ylikapasiteetti myös hieman vahvistuvaksi odotettu euron kurssi, markkinoilla ei odoteta nähtävän aiemmille nousukausille tyypillistä nopeaa hintojen nousua. Vuonna 2005 paperin ja kartongin vientihinnat nousevat ja ylittävät kuluvan vuoden keskihinnan muutamalla prosentilla.

Hintojen nousu tulee heijastumaan myös suomalaisten paperinvalmistajien kannattavuuteen, jonka paranemista tukevat myös edelleen kohoavat kapasiteetin käyttöasteet. Paperin tuotannon ja viennin ennustetaan kasvavan ensi vuonna noin 4 prosenttia ja kartongin noin 2 prosenttia tämän vuoden tasosta.

Sellun kapasiteetti lähes täyskäytössä vuonna 2005

Maailman paperimassojen tuotantokapasiteetti kasvaa jälleen ensi vuonna, kun muun muassa Stora Enson osaksi omistama Veracelin eukalyptussellutehdas valmistuu Brasiliassa. Tehtaan vuosikapasiteetti on lähes miljoona tonnia. Paperin voimistuvan kysynnän imussa sellun ja muiden massojen kysynnän kasvu ylittää kuitenkin tuotantokapasiteetin lisäyksen.

Suomen sulfaattisellun vientihintojen ennustetaan vuonna 2005 niukasti kohoavan kuluvan vuoden tasosta. Dollarin heikkous suhteessa euroon rajoittaa sellun euromääräistä hintakehitystä Euroopan markkinoilla. Sellun tuotantomäärät Suomessa kohoavat noin 4 prosenttia, jolloin tehtaiden tuotantokapasiteetti on osin täyskäytössä. Sellun viennin kasvu hidastuu osin kapasiteettirajoitteen takia: viennin kasvuennuste ensi vuodelle on 4 prosenttia

Vuoden 2005 lopulla valmistuu Metsä-Botnian uusi valkaistua kemihierrettä valmistava tehdas Kaskisiin. Tehtaan 300 000 tonnin vuotuinen massan tuotanto tulee menemään pääasiassa vientiin. Kemihierteen tuotanto ei sisälly yllä oleviin sulfaattisellua koskeviin ennusteisiin.

2.3 Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus

Metsäteollisuuden kustannuskehitys on ollut epäyhtenäistä kuluvana vuonna. Työvoima, energia ja kuljetukset kallistuvat vuoteen 2003 verrattuna, mutta raakapuun, erityisesti kuitupuun hinnat alenevat. Kapasiteetin käyttöaste nousee paperiteollisuudessa viime vuodesta, mutta vientihintojen lasku heikentää edelleen paperiteollisuuden kannattavuutta. Sahateollisuudessa kapasiteetin käyttöaste pysyy korkealla tasolla. Sahateollisuuden kannattavuus pysyy edelleen heikkona alentuneiden vientihintojen vuoksi myyntimäärien lievästä noususta huolimatta.

Vuonna 2005 paperin hintojen odotetaan nousevan ja kapasiteetin käyttöasteiden kohoavan. Siten paperiteollisuuden kannattavuuden odotetaan alkavan parantua ensi vuonna. Sahateollisuudessa vientimarkkinoilla kilpailu jatkuu ensi vuonnakin kiireänä. Sahatavaran hinnat eivät nouse ja tuotannon määrän ennakoidaan jäävän tämän vuoden tasolle. Sahateollisuuden kannattavuus pysyy suunnilleen samana kuin kuluvana vuonna, koska tuotantokustannuksiin ei odoteta suuria muutoksia.

Hintojen lasku heikentää paperiteollisuuden kannattavuutta

Vuonna 2003 metsäteollisuuden vientitulot supistuvat alentuneiden vientihintojen vuoksi ja kannattavuus heikkeni sekä paperi- että puutuoteteollisuudessa. Kolmen suurimman suomalaisen metsäteollisuuskonsernin, Stora Enson, UPM-Kymmenen ja Metsäliiton yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2003 oli 30,5 miljardia euroa, ja se laski edellisestä vuodesta 5 prosenttia. Yhteenlaskettu tulos ennen satunnaisia eräiä oli noin 0,8 miljardia euroa. Tulos on puolta pienempi kuin edellisenä vuotena. Sijoitetun pääoman tuotto prosentti oli 4 vuonna 2003, ja

velkaisuusaste vuoden lopussa oli edellisen vuoden tasolla 65 prosenttia.

Suomalaisten metsäteollisuusyritysten kokonaisinvestoinnit vuonna 2003 olivat noin 2,3 miljardia euroa ja ne olivat 7 prosenttia liikevaihdosta. Metsäteollisuuden investoinneista suuntautui kotimaahan 35 prosenttia ja ulkomaille 65 prosenttia. Investoinnit kotimaahan pysyivät edellisen vuoden tasolla, mutta investoinnit ulkomaille kasvoivat 300 miljoonalla eurolla ja niiden osuus kokonaisinvestoinneista kasvoi 5 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta.

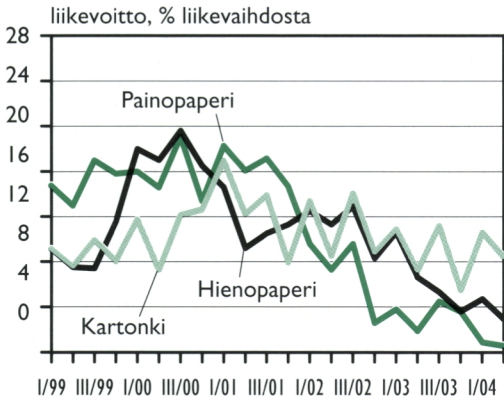
Tämän vuoden alkupuoliskolla Stora Enson, UPM-Kymmenen ja Metsäliiton yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi vain 0,5 prosenttia viime vuoden alkupuoliskoon verrattuna alhaisten vientihintojen takia huolimatta tuotanto- ja vientimäärien selvästä kasvusta. Metsäkonsernien kannattavuus jatkoi heikkenemistään, ja niiden yhteenlaskettu tulos ennen satunnaisia eräiä oli noin 0,4 miljardia euroa, kun se vuonna 2003 vastaavana aikana oli 0,6 miljardia euroa.

Oheisissa kuvissa esitetään paperi- ja sahateollisuuden kannattavuuden kehitys tuoteryhmittäin. Kuviot koskevat suomalaisten metsäteollisuuskonsernien koko tuotantoa maailmanlaajuisesti. Jatkossa

esitetyt arviot metsäteollisuuden tuotantokustannusten ja kannattavuuden kehityksestä kuluvana ja ensi vuonna koskevat kuitenkin vain kotimaan tuotantoa.

Vuonna 2003 massa-, paperi- ja kartonkiteollisuuden tuotanto- ja vientimäärät hieman kasvoivat huolimatta huonosta hintakehityksestä. Kun vientihinnat laskivat jyrkästi, jäivät Suomen paperi-, kartonki- ja massateollisuuden vientitulot 8,9 miljardiin euroon, mikä on 5 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kun kustannukset eivät vastaavasti pienentyneet, heikkeni paperi- ja kartonkiteollisuuden kannattavuus selvästi edellisestä vuodesta.

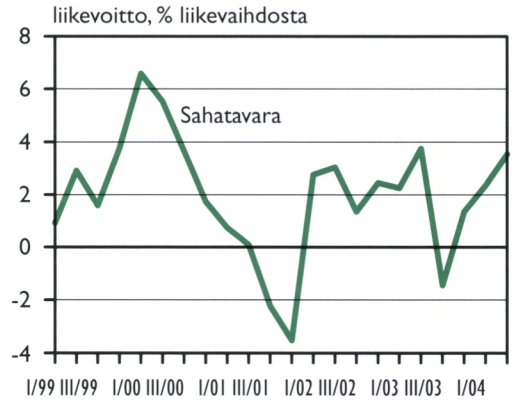
Paperin hintojen lasku on heikentänyt paperiteollisuuden kannattavuutta kuluvan vuoden alkupuoliskolla, vaikka tuotanto- ja vientimäärät ovat nousseet vuoden 2003 alkupuoliskoon verrattuna, ja paperi- ja kartonkikapasiteetin käyttöaste on noussut 91 prosenttiin. Vientimäärien noususta huolimatta Suomen paperi-, kartonki- ja massateollisuuden vientitulot olivat tämän vuoden alkupuoliskolla 4,5 miljardia euroa eli saman verran kuin edellisen vuoden alkupuoliskolla. Kun kustannukset tuotannon kasvun vuoksi ovat samanaikaisesti nousseet, on kannattavuus heikentynyt.

Lähteet:

Painopaperi ja hienopaperi: Stora Enson ja UPM-Kymmenen vuosikertomukset ja osavuosisikatsaukset

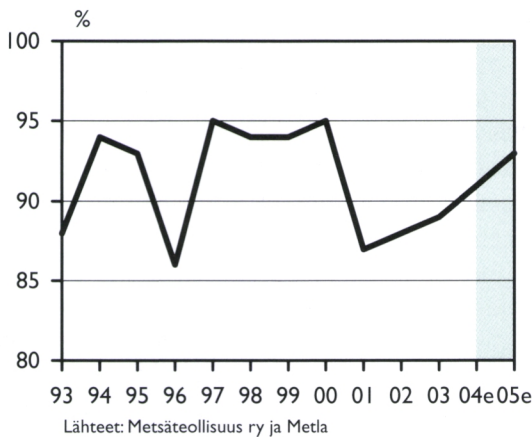
Kartonki: Stora Enson ja M-Realin vuosikertomukset ja osavuosisikatsaukset

Lähteet:

Stora Enso ja Finforest, vuosikertomukset ja osavuosisikatsaukset

Metsäteollisuuden liikevoitto tuoteryhmittäin jaksolla 1999/I–2004/II.

Paperi- ja kartonkiteollisuuden kapasiteetin käyttäöstä 1993–2005e.

Tänä vuonna paperi- ja kartonkiteollisuuden vientimäärän odotetaan nousevan 8 prosenttia viime vuodesta, mutta viennin keskihinta jäänee 4–5 prosenttia alemmalle tasolle kuin viime vuonna. Kun tuotantopanoksista ainakin öljypohjaisten raaka-ainesten, työpanoksen ja puun korjuun ja kuljetuksen kustannuksiin on korotuspaineita, ei paperi- ja kartonkiteollisuuden kannattavuuden odoteta vielä tänä vuonna parantuvan.

Sellun tuotannon kannattavuuden odotetaan jo tänä vuonna hieman parantuvan, kun sellun tuotantomäärien ja kapasiteetin käyttäösteen nousun lisäksi sellun viennin koko vuoden keskihinta nousee hieman. Havusellun hinta on ollut selvästi korkeammalla tasolla kuin viime vuonna, mutta lehtipuusellun hinta on laskenut.

Sahateollisuuden kannattavuus edelleen heikkoa

Vuonna 2003 sahatavaran, vanerin ja muiden puutuotteiden vientitulot jäivät alentuneiden vientihintojen takia yhtäsuuriksi kuin edellisellä vuotena eli yhteensä 2,6 miljardiin euroon. Sahatavaran kokonaismyynneistä kotimaan toimitusten osuus on noin 40 prosenttia, mutta sillä ei ole oleellista merkitystä sahajen kannattavuuteen, koska kotimaan hinnat seu-

raavat vientihintojen tasoa. Sahateollisuuden kannattavuus heikkeni ja nettotulos meni miinukselle.

Tämän vuoden alkupuoliskolla Suomen sahatavaran ja vanerin tuotanto- ja vientimäärät ovat kasvaneet, mutta hintojen alentumisen takia koko puutuoteteollisuuden vientitulot olivat kuitenkin yhtäsuuret kuin edellisen vuoden alkupuoliskolla eli yhteensä 1,4 miljardia euroa. Kotimaisen sahatavaran tuotanto- ja vientimäärän ennakoidaan tänä vuonna lisääntyvän noin prosentilla viime vuodesta. Koska sahatavaran vientihinnat vuositasolla jäävät edellisvuotta alemmaksi, eivät sahatteollisuuden vientitulot nouse, ja sahatteollisuuden kannattavuus pysyy edelleen heikkona. Merkittävänä syynä sahatteollisuuden heikkoon kannattavuuteen on puuraaka-aineen korkea hinta Suomessa.

Suomen vaneriteollisuuden tuotanto- ja vientimäärien ennakoidaan tänä vuonna nousevan keskimäärin 4 prosenttia. Kun havuvanerin tuotantokapasiteetin odotetaan olevan täyskäytössä loppuvuonna ja hintakehityksen vahvistuvan, myös tuotannon kannattavuus paranee. Koivupäällysteisen vanerin tuotannon kannattavuutta parantaa koivutukin viime vuodesta alentunut hinta.

Kantohintojen lasku alentaa puukustannuksia vuonna 2004

Puutuoteteollisuudessa puuraaka-aineen kustannukset muodostivat vuonna 2002 noin kolmanneksen valmistuksen kokonaiskustannuksista, kun massa- ja paperiteollisuudessa vastaava kustannusosuus oli noin 13 prosenttia. Mainitut kustannusosuudet koskevat kuitenkin toimialojen kaikkea teollisuutta, mukaan lukien jalosteiden tuotanto. Siten esimerkiksi sahatteollisuudessa puuraaka-ainekustannusten osuus on merkittävästi suurempi, yli puolet kokonaiskustannuksista. Metsäteollisuuden puukustannukset muodostuvat kotimaisen puun kantorahasta, korjuu-, kuljetus- ja hankintakustannuksista sekä ulkomaisen tuontipuun kustannuksista. Puutuoteteollisuudelle kantoraha on merkittävin yksittäinen kustannustekijä, noin neljännes kokonaiskustannuksista. Massa ja paperiteollisuudessa kantorahan osuus on vain

4–5 prosenttia kokonaiskustannuksista.

Kantohintatason odotetaan kuluvana vuonna keskimäärin alenevan, kun erityisesti kuitupuun hinnat laskevat. Kuitupuun kantohintojen ennakoidaan jäävän puutavaralajista riippuen 3–9 prosenttia alle viime vuoden keskimääräisten hintojen. Sen sijaan havutukkien hinnanmuutosten arvioidaan jäävän suhteellisen pieniksi, koska korkeat sahatavaran tuotantomäärät ovat pitäneet tukin kysynnän vilkkaana. Vaneriteollisuuden raaka-aineen, koivutukin, keskihinnan odotetaan laskevan.

Puunkorjuun ja kuljetuksen kustannukset muodostavat noin 7 prosentin kustannusosuuden puutuoteteollisuuden ja noin 3 prosentin osuuden massa- ja paperiteollisuuden kokonaiskustannuksista. Ne ovat nousseet selvästi viime vuodesta. Tilastokeskuksen mukaan metsätraktoreiden ja hakkuukoneiden kustannukset nousivat noin 3 prosenttia ja kuorma-autoliikenteen kustannukset noin 5 prosenttia viime vuoden elokuusta tämän vuoden elokuuhun mennessä. Eri kustannuseristä nousivat poltto- ja voiteluainesten kustannukset noin 15 prosenttia ja korjaus- ja huoltokustannukset noin 7 prosenttia. Sen sijaan korkokustannukset laskivat noin 3 prosenttia.

Puukustannusten odotetaan kuluvana vuonna pysyvän likimain ennallaan sahateollisuudessa ja jonkin verran laskevan paperiteollisuudessa viime vuoteen verrattuna, kun kaikki kustannuserät otetaan huomioon.

Metsäteollisuuden palkkasopimus nostaa palkkoja viime vuosien tahtiin

Työvoimakustannukset muodostivat vuonna 2002 noin 14 prosentin osuuden massa- ja paperiteollisuuden kokonaistuotoksesta. Puutuoteteollisuudessa työvoimakustannusten osuus oli kaksi prosenttiyksikköä suurempi.

Kaksivuotisten, vuoden 2005 maaliskuuhun ulottuvien, palkkasopimusten mukaisesti metsäteollisuuden palkkakustannukset nousivat 2,7–2,9 prosenttia vuonna 2003. Tänä vuonna maaliskuussa sopimuspalkkoja korotettiin edelleen 2,2 prosentilla. Koska käytännössä metsäteollisuuden palkat

sovitetaan tehdastasolla, sopimuskorotusten päälle tulee paikallisia tehdaskohtaisia korotuksia. Koska viime vuosina paikalliset korotukset ovat olleet metsäteollisuuden eri toimialoilla 1–1,5 prosenttia, ennakoidaan metsäteollisuuden palkkakustannusten nousevan tänä vuonna noin 4 prosenttia.

Työn tuottavuus kasvoi Tilastokeskuksen mukaan massa- ja paperiteollisuudessa 4,6 prosenttia ja puutuoteteollisuudessa 2,7 prosenttia vuonna 2003. Vuonna 2004 ennustettujen tuotannon kasvun ja työllisyyden alenemisen myötä työn tuottavuus kasvaa massa- ja paperiteollisuudessa jopa 10 prosenttia. Puutuoteteollisuudessa työn tuottavuuden kasvu vuonna 2004 jää 3 prosenttiin.

Palkkatason nousun ja työllisyyden alenemisen yhteisvaikutuksesta massa- ja paperiteollisuuden reaalisten työvoimakustannusten taso pysyi muuttumattomana vuonna 2003, ja sen ennustetaan pysyvän muuttumattomana myös vuonna 2004. Puutuoteteollisuudessa työvoimakustannukset kasvoivat vuonna 2003 reaalisesti 1,6 prosenttia edellisestä vuodesta, ja vuonna 2004 niiden ennustetaan edelleen kasvavan vajaa kaksi prosenttia.

Energian hinnoissa suuria heilahteluja

Energiakustannusten osuus Suomen massa- ja paperiteollisuuden tuotantokustannuksista oli vuonna 2002 noin 8 prosenttia. Suurin osa energiakustannuksista aiheutuu sähkön kulutuksesta. Energiakustannuksia vakauttaa kuitenkin korkea omavaraisuus, sillä suuret metsäteollisuusyhtiöt saavat huomattavan osan käyttämästään sähköstä ja lämmöstä omista tuotantoprosesseistaan ja voimalaitoksistaan. Myös useat sahat ovat lämpöenergian suhteen omavaraisia. Ne saavat puutavaran kuivaukseen ja rakennusten lämmitykseen tarvittavan energian puun kuoresta sekä sahaus- ja tasausjätteistä. Vuonna 2002 koko puutuoteteollisuuden energiakustannukset olivat 2,5 prosenttia tuotannon kokonaiskustannuksista.

Metsäteollisuuden suuresta omavaraisuudesta johtuen markkinasähkön tilapäisillä suurillakin hintavaihteluilla on suhteellisesti pienempi vaikutus paperi- ja sahateollisuuden energiakustannuksiin

kuin markkinasähkön hintavaihteluista voisi päätellä. Vuonna 2003 metsäteollisuus käytti sähköä 26,2 miljardia kilowattituntia, josta 43 prosenttia oli omaa tuotantoa ja 57 prosenttia ulkopuolista hankintaa.

Markkinasähkön keskihinta oli tämän vuoden alkupuoliskolla 29 euroa megawattitunnilta. Se oli lähes 30 prosenttia halvempaa kuin vuoden 2003 alkupuoliskolla. Pohjoismaisessa sähköpörssissä Nordpoolissa noteerattavat futuurikaupat ennakoivat sähkön hinnaksi loppuvuodeksi 32–35 euroa megawattitunnilta. Markkinasähkön hinnan odotetaan tänä vuonna olevan vuositasolla keskimäärin noin 31 euroa, mikä on noin 10 prosenttia alempi kuin viime vuonna.

Metsäteollisuuden omassa sähkön ja lämmön-tuotannossa käytettiin polttoaineita vuonna 2003 yhteensä 270 000 TJ. Polttoaineiden käyttö kasvoi 7 prosenttia edellisestä vuodesta. Puupolttoaineiden osuus metsäteollisuuden tehdaspolttoaineista oli 73 prosenttia, maakaasun 16 prosenttia, turpeen 6 prosenttia ja raskaan polttoöljyn 5 prosenttia. Edelliseen vuoteen verrattuna puun käyttö lisääntyi ja polttoöljyn käyttö vähentyi jonkin verran. Maakaasun hinta nousi vuonna 2003 keskimäärin 4 prosenttia, mutta laski tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä noin 6 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajankohdasta. Turpeen hinta on noussut kahden vuoden aikana yhteensä noin 3 prosenttia.

Öljyn hintakehitys heijastuu metsäteollisuuden kustannuksiin välillisesti

Raakaöljyn hinta on kuluvana vuonna noussut jyrkästi vuoden vaihteen 30 dollarista tämänhetkiseen yli 50 dollariin tynnyriltä. Öljyn hinnan ennustetaan pysyvän korkealla myös tämän loppuvuoden aikana. Etlan ja Nordean ennuste koko vuoden 2004 keskihinnaksi on 36–38 dollaria tynnyriltä, mikä merkitsee noin 30 prosentin nousua vuodesta 2003.

Suurimpana syynä hinnan nousuun on öljyn

kysynnän voimakas kasvu erityisesti Kiinan ja Yhdysvaltojen markkinoilla. Öljyn kysyntä on kasvanut tänä vuonna yli 3 prosenttia, kun se kuluneiden 20 vuoden aikana on keskimäärin kasvanut 1,5 prosenttia vuodessa. Öljyn hintaa ovat nostaneet myös Irakin öljyn tuotantoon liittyvät ongelmat ja venäläisen öljy-yhtiön, Jukosin talousongelmat.

Raakaöljyn hinnan nousu vaikuttaa metsäteollisuuden kustannuksiin eniten välillisesti, sillä se heijastuu rahti- ja muihin kuljetuskustannuksiin, kemikaalien ja pigmenttien hintoihin sekä haku-kustannuksiin. Toisaalta euron vahva kurssi suhteessa dollariin on lieventänyt tuontipanosten kustannusten nousua euroissa.

Edellisenä vuotena alkanut merirahtien hintojen nousu jatkui vielä jyrkempänä koko loppuvuoden 2003. Syinä merirahtien hintojen nousuun on ollut rahtikysynnän voimakas kasvu ja öljytuotteiden hintojen nousu. Kuiva-ainerahtien spot-hintoja kuvaava Baltic Dry Index nousi vuoden 2003 heinäkuusta 150 prosenttia tämän vuoden helmikuuhun mennessä, minkä jälkeen hinnat ensin laskivat jyrkästi noin 50 prosenttia helmikuun tasosta, mutta kääntyivät uuteen jyrkkään nousuun kesäaikana. Elokuun lopussa indeksi on noin 80 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuosi sitten, ja loppuvuonna hinnan odotetaan pysyvän samalla tasolla.

Öljyn hintavaihtelut heijastuvat pigmenttien ja metsäteollisuuskemikaalien hintoihin valmistuskustannusten kautta. Öljyä käytetään paitsi valmistusprosessien ja kuljetusten energialähteenä myös eräiden metsäteollisuuskemikaalien raaka-aineena. Peruskemikaalien hinnat nousivat vuonna 2003 noin 2 prosenttia edellisestä vuodesta. Tämän vuoden alkupuolella peruskemikaalien hinnat eivät ole nousseet ja ne pysyvät viime vuoden tasolla. Sellu- ja paperiteollisuuden tuotantokustannuksista kemikaalien kustannusosuus oli noin 7 prosenttia ja pigmenttien 3 prosenttia vuonna 2002. Kemikaalien merkitys on suuri paitsi paperien myös sellun valmistuksessa.

Metsäteollisuuden kustannusrakenne 2002

Katja Packalén

Oheisessa kuvassa on esitetty Suomessa vuonna 2002 sijainneiden metsäteollisuuden toimipaikkojen kustannusrakenne. Massa- ja paperiteollisuutta on massan, paperin, kartongin sekä paperi- ja kartonkituotteiden valmistus. Puutuoteollisuuteen kuuluu puun sahaus, höylyäys ja kyllästys, vanerin ja muiden puulevyjen tuotanto sekä rakennuspuusepäntuotteiden, puupakkausten ja muiden puutuotteiden valmistus.

Vuoden 2002 kustannuserien laskennassa on noudatettu pääasiallisesti samaa jaottelua kuin vuoden 2000 kustannusrakennekuvassa (Metsäsektorin suhdannekatsaus 2002–2003). Kustannuserät on jaoteltu puuraaka-aineeseen, energiaan, muihin raaka-aineisiin ja tarvikkeisiin, työvoimaan, muihin kustannuksiin sekä poistoihin. Pääomaeristä on jätetty pois nettotulos, välittömät verot sekä rahoituskulut. Lisäksi toimialan sisäinen aines- ja tarvikkeikäytön kustannukset on jätetty laskelmien ulkopuolelle. Koska mineraalien ja kemikaalien osuus massa- ja paperiteollisuuden kustannuksista on huomattava, on ne eritelty omiksi osuiksikseen muut raaka-aineet ja tarvikkeet sisältävässä kustannuserässä.

Siltä osin kuin eri vuosien kustannuserät ovat keskenään vertailukelpoisia, pysyivät niiden osuudet kokonaiskustannuksista kutakuinkin samoina molemmilla toimialoilla vuosina 2000 ja 2002. Suurin osa massa- ja paperiteollisuuden kustannuksista aiheutui kuljetuksen ja kauppatavaroiden kaltaisista muista kustannuksista, kun taas puutuoteollisuudessa puuraaka-aine ja sen hankinta muodosti suhteellisesti merkittävimmän kustannuserän.

Sekä massa- ja paperiteollisuuden että puutuoteollisuuden kokonaiskustannukset kasvoivat maltillisesti vuodesta 2000 vuoteen 2002. Massa- ja paperiteollisuudessa reaalin kasvu oli noin 4 prosenttia ja puutuoteollisuudessa alle 3

prosenttia. Vuoden 2002 rahassa massa- ja paperiteollisuuden kokonaiskustannukset olivat 12,6 miljardia euroa ja puutuoteollisuudessa 5,1 miljardia euroa.

Toimialojen tuotantomäärissä ei aikavälillä 2000–2002 tapahtunut suuria muutoksia: massa- ja paperiteollisuudessa tuotanto laski hieman ja puutuoteollisuudessa se pysyi jokseenkin samana. Kokonaiskustannusten kasvuun oli siten syynä tuotantotehtäjäiden hintojen nousu, tuottavuuden aleneminen tai näiden yhteisvaikutus.

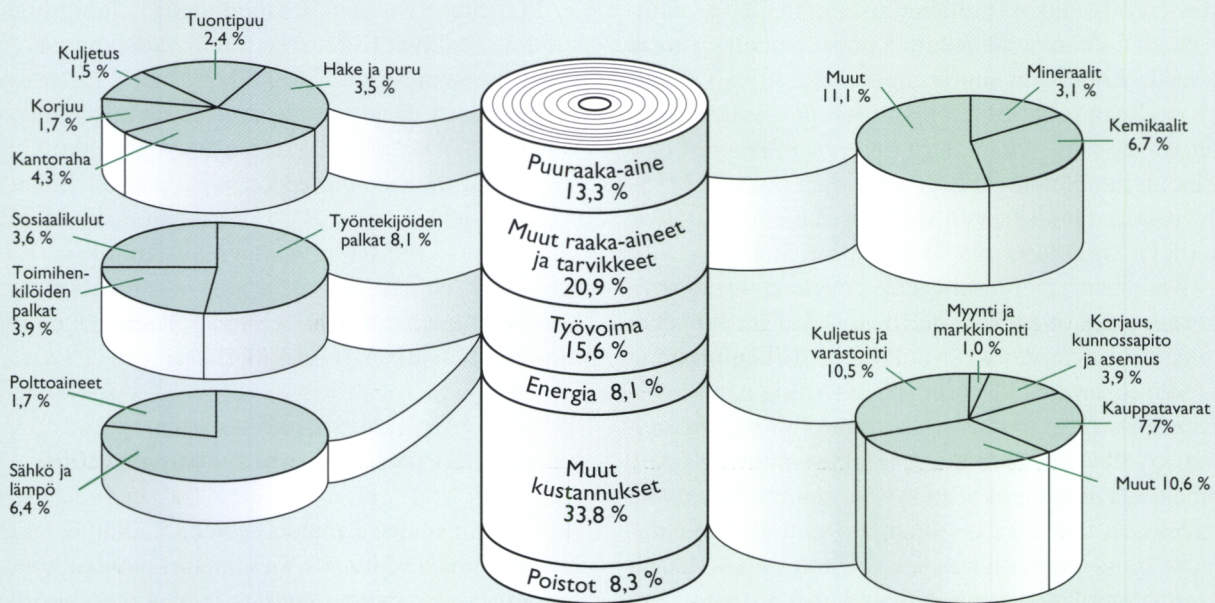
Työvoimakustannukset kasvoivat molemmilla toimialoilla suhteellisesti eniten: massa- ja paperiteollisuudessa tämä oli ainoa kustannuserä, jonka kasvu oli kokonaiskustannusten kasvu suurempaa. Puutuoteollisuudessa työvoimakustannusten lisäksi kokonaiskustannuksia suhteellisesti enemmän kasvoivat energiasta ja poistoista muodostuneet erät.

Molemmilla toimialoilla reaaliset puuraaka-ainekustannukset laskivat osin kotimaisten puutavaralajien hintojen alenemisen takia vuoden 2000 tasosta. Massa- ja paperiteollisuudessa lasku oli vähäisempää kuin puutuoteollisuudessa, jossa puukustannukset pienenevät kotimaisen puun hintakehityksen lisäksi sekä puuraaka-aineen käytön tehostumisen että kotimaista puuta yksikkökustannuksiltaan alhaisemman tuontipuun käytön merkittävän kasvun takia.

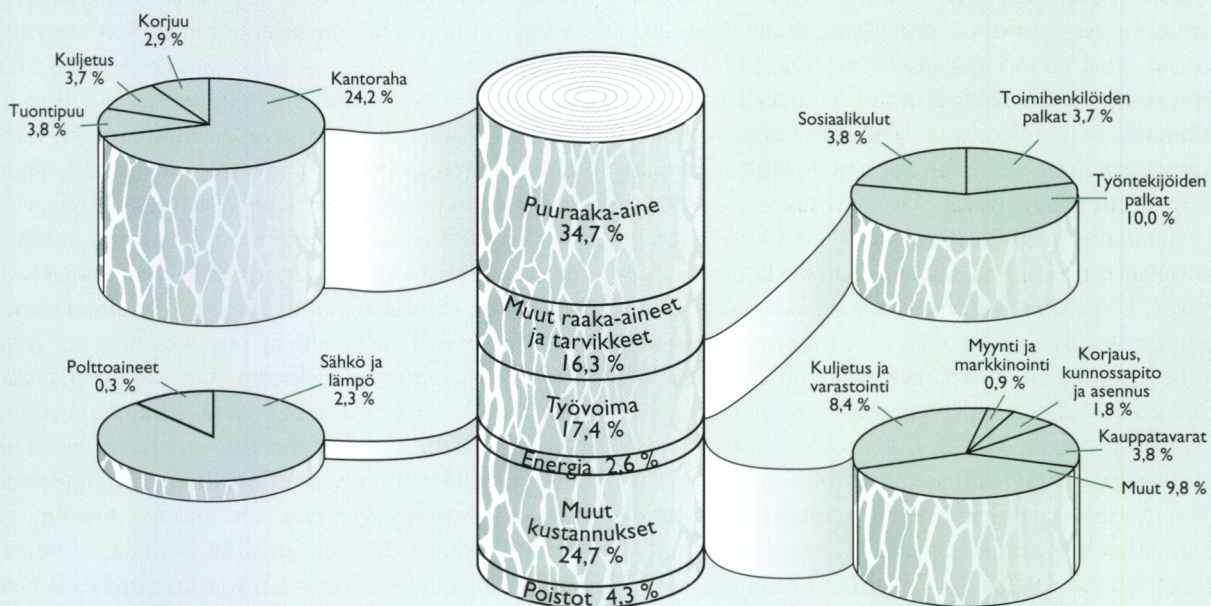
Oheinen kuva on yksinkertaistettu esitys toimialojen kustannusrakenteesta: sekä massa- ja paperiteollisuuteen että puutuoteollisuuteen kuuluu monia alatoimialoja, joiden valmistamien tuotteiden jalostusasteet ja toiminnan kustannusrakenteet ovat keskenään erilaiset. Esimerkiksi puutuoteollisuuteen kuuluvan sahateollisuuden kokonaiskustannuksista yli puolet muodostuu puuraaka-aineesta, kun koko toimialan tasolla sen osuus on alle 40 prosenttia.

Massa- ja paperiteollisuus

Puutuoteteollisuus

Lähteet: Tilastokeskus, Metla

Kustannuskehitys edelleen maltillista vuonna 2005

Metsäteollisuuden tuotantokustannuksiin ei kohdistu ensi vuonna merkittäviä nousupaineita. Euron kurssiin ei odoteta suuria muutoksia, mikä vakauttaa osaltaan tuontitavaroiden hintoja. Lisäksi öljyn hinnan nousun odotetaan taittuvan, mikä hillitsee useiden tuotannon tekijöiden hintojen nousua. Myös euroalueen talouskasvun vaimuus ja hieman nousussa oleva korkotaso pitävät inflaation hitaana.

Kotimaassa metsäteollisuuden merkittävin nouseva kustannuslaji on palkat, joiden nousuksi ennakoitaan vuositason sopimuskorotukset ja palkkaliikumukset huomioiden noin 3 prosenttia. Massa- ja paperiteollisuudessa työn tuottavuuden noin 5 prosentin kasvun myötä reaalisten työvoimakustannusten tason ennakoitaan kuitenkin pysyvän muuttumattomana ansiotason noususta huolimatta. Puutuoteollisuudessa työn tuottavuus ei kasva yhtä voimakkaasti kuin massa- ja paperiteollisuudessa, ja reaalisten työvoimakustannusten ennustetaan kasvavan vajaat kaksi prosenttia vuonna 2005.

Kantohintojen odotetaan pysyvän suurin piirtein kuluvan vuoden tasolla. Puun korjuu- ja kuljetuskustannukset pysyvät ennallaan, ja alhainen korkotaso pitää pääomakustannukset vakaina. Lisäksi työn tuottavuuden hidaskin nousu metsätaloudessa pienentää osittain palkkojen nousun vaikutusta työvoimakustannuksiin. Näin ollen puun tehdashintojen ei odoteta nousevan ensi vuonna.

Raakaöljyn keskihinnan odotetaan ensi vuonna asettuvan vain vähän tämän vuoden keskitasoa alemmaksi. Useimmat ennustelaitokset odottavat öljyn hinnan asettuvan ensi vuonna keskimäärin 35–40 dollariin tynnyriltä. Edellytyksenä ennustetulle öljyn hintakehitykselle on markkinoiden ja tuotanto-olosuhteiden vakaus. Koska öljyn tuotantokapasiteetti on lyhyellä tähtäyksellä täyskäytössä, pienikin kysynnän lisäys tai häiriö tuotannossa aiheuttaa suuria hintavaihteluita. Kemikaalien ja pigmenttien hintojen ei odoteta nousevan ennenkuin niiden kysyntä selvemmin vahvistuu.

Markkinasähkön hinta riippuu oleellisesti Poh-

joismaiden vesivarastojen kehityksestä ja tulevan talven kulutuksesta. Vuonna 2005 markkinasähkön hinnan ennakoitaan olevan tämän vuoden tasolla.

Metsäteollisuuden kustannuksia lähitulevaisuudessa tulevat lisäämään uutena kustannuseränä kasvihuonekaasujen päästökaupasta aiheutuvat kustannukset. Järjestelmän suurimmat kustannukset aiheutuvat päästöoikeuksien ostosta ja sähkön hinnan noususta. Kasvihuonekaasujen päästökaupan ei odoteta vielä vuonna 2005 juurikaan lisäävän sähkön hintaa ja metsäteollisuuden kustannuksia. Kasvihuonekaasujen päästökauppaa ja sen vaikutuksia Suomen metsäteollisuuteen käsitellään tarkemmin tämän julkaisun erityisartikkelissa.

Massa- ja paperiteollisuuden kannattavuus kohenee vuonna 2005

Metsäteollisuuden kannattavuuteen vaikuttaa eniten lopputuotteiden hinnat. Vientimarkkinoiden kysynnän kasvaessa Suomen massa- ja paperiteollisuuden tuotteiden vientihintojen on ennakoitu vahvistuvan ensi vuonna keskimäärin 2 prosenttia. Samoin paperin ja kartongin vienti- ja tuotantomäärien ennustetaan kasvavan ja kapasiteetin käyttöasteiden nousevan. Myös sellun tuotantomäärien ennustetaan kasvavan ensi vuonna, jolloin sellun tuotantokapasiteetti alkaa olla täyskäytössä. Kun ensi vuonna tuotantokustannusten ei odoteta merkitsevästi nousevan, odotetaan Suomen massa- ja paperiteollisuuden kannattavuuden ja yritysten tuloksien paranevan vuonna 2005.

Sahateollisuuden tuotannon ja viennin ennakoitaan säilyvän ensi vuonna lähes tämänvuotisella korkealla tasolla. Sahatavaran vientihinnan ennustetaan lievästi laskevan ja sen seurauksena myös vientitulojen hieman laskevan. Kun sahatteollisuuden kustannuksiin ei odoteta suuria muutoksia, pysyy sahatteollisuuden kannattavuus edelleen heikkona vuonna 2005. Vaneriteollisuuden kannattavuuden ennakoitaan pysyvän tämän vuoden tasolla. Vanerin tuotanto- ja vientimäärän odotetaan niukasti laskevan, mutta havuvanerin ja koivupäällysteisen vanerin vientihinnan odotetaan pysyvän suunnilleen tämänvuotisella tasolla.

2.4 Työvoima metsäteollisuudessa

Metsäteollisuuden tuotanto ja vienti ovat kasvaneet parin viime vuoden aikana, mutta vientihinnat ovat samanaikaisesti alentuneet. Metsäteollisuus on alentuneiden maailmanmarkkinahintojen takia pyrkinyt kannattavuuden ja tuloskehityksen ylläpitämiseen korkealla kapasiteetin käyttöasteella ja työvoimakustannusten alentamisella. Kun työpanoksen hinta ei ole lyhyellä aikavälillä joustava kustannustekijä, on työvoiman määrää vähennetty. Metsäteollisuudesta on vuosien 2002–2004 aikana hävinnyt noin 6 000 työpaikkaa. Työpaikkojen vähentyminen ei kuitenkaan näy toimialan työttömyysasteen nousuna.

Voimakasta työpaikkakatoa

Metsäteollisuudessa oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2002 yhteensä 71 400 työntekijää. Vuonna 2003 työllisten määrä väheni 3 900 henkilöllä 67 500 työlliseen, ja vuoden 2004 seitsemän ensimmäisen kuukauden ennakkotietojen mukaan työllisten määrä vähenee kuluvana vuonna edelleen 1 800 työntekijällä yhteensä 65 700 työlliseen. Työpaikkojen vähennys saattaa kuitenkin kasvaa tätä suuremmaksi, sillä alkusyksystä on useissa metsäteollisuusyrityksissä käynnistetty uusia YT-neuvotteluja työvoiman edelleen huomattavasta vähentämisestä, joka ilmoitusten mukaan koskee yhteensä noin 2 000 henkilöä. Metsäteollisuuden keskimääräinen työttömyysaste oli vuosina 2002 ja 2003 noin kuusi prosenttia, jossa se on pysytellyt myös kuluvana vuotena. Työvoiman vähentäminen metsäteollisuudessa on siten onnistuttu toteuttamaan järjestelyillä, jotka eivät ole lisänneet avointa työttömyyttä toimialalla.

Työllisyyskehitys on eronnut suuresti metsäteollisuuden eri päätoimialoilla. Puutuoteteollisuuden työpaikat ovat vähentyneet huomattavasti vähemmän kuin massa- ja paperiteollisuudessa. Puu-

tuoteteollisuuden työllisyys on alentunut vuosina 2002–2004 vain noin tuhannella työntekijällä. Silti puutuoteteollisuuden työttömyysaste, kahdeksan prosenttia, on edelleen metsäteollisuuden keskimääräistä työttömyysastetta korkeampi.

Sahauksen kannattavuuskriisi vie työpaikkoja

Sahateollisuuden tuotanto kasvoi vuonna 2003 kolme prosenttia, mutta toimialan työpaikat vähenivät samanaikaisesti neljällä prosentilla. Kannattavuusongelmien kanssa kamppailevan toimialan tuotannon ennakoidaan pysyvän vuonna 2004 edellisen vuoden tasolla. Koska tuotantomäärät eivät kasva, voidaan työllisyyskehityksen ennakoida olevan kustannuspaineiden takia vuonna 2004 edellistä vuotta heikompa. Tämä näkyy myös vuoden 2004 seitsemän ensimmäisen kuukauden ennakkotiedoista, joiden mukaan työpaikat olisivat vähenemässä sahateollisuuden toimialalta edellistä vuotta nopeammin, noin kahdeksan prosentin vauhdilla. Syksyllä 2004 ilmoitetut toimipaikkojen lakkauttamiset voivat nostaa lopullisen työpaikkakadon tässä ennakoitua suuremmaksi. Vuonna 2003 sahateollisuus työllisti 10 600 henkilöä, mutta vuonna 2004 työllisyys putoaa selvästi alle 10 000 rajan. Alkuvuoden tietojen perusteella laskettu ennakoarvio on 9 800 työllistä, mutta lopullinen luku voi jäädä myös tämän luvun alle. Vuodelle 2005 ennustetaan Suomen sahateollisuudelle lievää tuotannon laskua.

Työvoimatilaston mukaan piensahayrittäjien määrä on muita toimialan työllisiä voimakkaammasa laskusuunnassa. Tilastokeskuksen yritysrekisterin

Puutuoteteollisuuden työllisyys 1993 ja 2003–2005e, henkilöä.

	1993	2003	2004e	2005e
Sahateollisuus	12 000	10 600	9 800	9 500
Levyteollisuus	7 000	6 800	6 300	6 000
Puusepänteollisuus	10 000	13 900	14 800	15 000
Puutuoteteollisuus yhteensä	29 000	31 300	30 900	30 500

mukaan vuonna 2003 oli toiminnassa 1 500 pien-sahayritystä, mutta kaikkein pienimpiä hoidettiin osa-aikaisesti niin, että työvoimatutkimuksen mukaan sahayrittäjien työpanos vastasi 1 100 henkilötyövuotta eli runsasta 10 prosenttia toimialan koko työllisyydestä. Vuonna 2004 sahayrittäjien työpanos näyttää jäävän alle 1 000 henkilötyövuoteen.

Myös vaneri- ja muussa levyteollisuudessa on työllisyys laskusuunnassa, vaikka vanerin tuotanto lisääntyikin vuonna 2003 viisi prosenttia, ja sen ennakoitaan kasvavan edelleen vuonna 2004 neljä prosenttia. Kun tuotannosta menee vientiin 89 prosenttia ja vientihinnat ovat alentuneet sekä vuonna 2003 että vuonna 2004, ovat kustannus- ja kannattavuuspaineet johtaneet tälläkin toimialalla työvoiman vähennyksiin. Alkuvuoden 2004 ennakoarvion mukaan työpaikat vähenevät vaneri- ja muussa levyteollisuudessa seitsemällä prosentilla. Vuodelle 2005 ennustetaan vanerin tuotannon Suomessa supistuvan kolme prosenttia, joten alan työllisyys tulee edelleen alenemaan.

Rakentaminen nostaa puusepänteollisuuden työllisyyttä

Puusepänteollisuuden työllisyys on ensiasteen jalosteiden tuotannosta poiketen kasvanut viimeisen parin vuoden aikana. Toimialan tuotannosta runsaasti yli puolet jää kotimarkkinoille, ja rakennustoiminnan vilkkaus on pitänyt alan kysyntää ja työllisyyttä yllä. Vuonna 2003 puusepänteollisuuden työllisyys kasvoi kuusi prosenttia, ja kuluvana vuonna se näyttää ennakkotietojen valossa lisääntyvän edelleen samaa vauhtia, niin että toimialan työllisyys lähenee 15 000 työpaikkaa vuonna 2004. Kotimaisten ennustelaitosten mukaan rakennustuotanto kasvaa edelleen vuonna 2005 kolmesta neljään prosenttia. Kasvu-vauhti riittänee pitämään hyvin työvoimavaltaisen puusepänteollisuuden tuotannon ja työllisyyden edelleen kasvusuunnassa vuonna 2005. Kotimainen rakennustuotanto, korjausrakentaminen ja erityisesti asuntojen kysyntä on säilyttänyt puutuoteteollisuuden kokonaistyöllisyyden tason massa- ja paperiteollisuutta huomattavasti paremmin.

Tuottavuus ja työvoimakustannukset kasvavat hitaasti puutuote-teollisuudessa

Työn tuottavuus kasvoi Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2003 puutuoteteollisuudessa keskimäärin 2,7 prosenttia. Kun pääoman tuottavuus kasvoi samaan aikaan toimialalla yhden prosentin, jäi kokonais-tuottavuuden kasvu 2,3 prosenttiin. Vuonna 2004 saha- ja levyteollisuuden työvoiman vähentäminen parantaa keskimääräistä tuottavuutta, mutta samanaikainen tuotannon ja työllisyyden lisääntyminen työ-intensiivisemmässä jatkojalostustuotannossa pitäänee koko toimialan keskimääräisen tuottavuuskehityksen edellisen vuoden tasolla. Vuodelle 2005 ennustettu perustuotannon lasku ja jatkojalostustuotannon edelleen hienoinen kasvu pitänevät tuottavuuskehityksen jatkossakin korkeintaan edellisvuosien tasoisena.

Puutuoteteollisuuden työvoimakustannukset eli palkkojen ja työnantajan sosiaaliturvamaksujen summa olivat vuonna 2003 yhteensä 908 miljoonaa euroa. Kasvua oli edellisestä vuodesta nimellisesti 2,5 prosenttia, reaalikasvua 1,6 prosenttia. Palkan-saajaa kohti lasketut työvoimakustannukset olivat 32 900 euroa, jossa oli elinkustannusindeksillä deflatoitua reaalista kasvua edellisestä vuodesta 4,5 prosenttia. Työvoimakustannukset ovat 16 prosenttia toimialan kokonaistuotoksesta. Maltillinen palkka-kehitys puutuoteteollisuudessa sekä työllisten lievä väheneminen rajoittavat puutuoteteollisuuden työvoimakustannusten reaalikasvun vuosina 2004–2005 samaan vajaan parin prosentin arvoon kuin vuonna 2003.

Kannattavuuden parantaminen karsii työpaikkoja massa- ja paperiteollisuudesta

Massa- ja paperiteollisuuden työllisten määrä aleni vuonna 2003 kahdeksan prosenttia tuotannon ja viennin kasvusta huolimatta. Tuotanto kasvoi vuonna 2003 vajaat kaksi prosenttia. Vuoden 2004 alkuvuoden tiedot ennakoivat työllisyyden alenevan edelleen neljä prosenttia kuluvana vuonna, kun

tuotannon kasvun ennakoidaan kiihtyvän seitsemään prosenttiin. Toimialan perustuotannosta on hävinnyt vuosina 2003–2004 noin 5 000 työpaikkaa, kun taas jatkojalostuksen työpaikat paperi- ja kartonkituotteiden valmistuksessa ovat hieman lisääntyneet.

Massa- ja paperiteollisuuden työttömyysaste oli vuonna 2003 vain 4,1 prosenttia voimakkaista saneeraus- ja huolimisista huolimatta. Vuoden 2004 alkupuolen ennakkotiedot osoittavat sen pysyneen edelleen neljässä prosentissa. Toimialan henkilöstön vähennykset on siten onnistuttu tekemään ilman vaikutuksia alan tilastoituun työttömyysasteeseen.

Vuonna 2005 massan ja paperin tuotannon ennustetaan kasvavan kuluvaan vuoteen hitaammin eli noin kolme prosenttia. Vientihintojen ennustetaan kääntyvän lievään, noin kahden prosentin nousuun useamman vuoden laskusuuntauksen jälkeen, minkä odotetaan lievittävän kustannusten karsintapainetta myös työvoimakustannusten osalta. Kustannussyistä tapahtuvan työpaikkojen suurimman karsintatarpeen odotetaan siksi olevan ohi ja sijoittuneen vuosille 2003–2004. Massa- ja paperiteollisuuden työllisyyden ennustetaan siksi alenevan vuonna 2005 selvästi kahta edellistä vuotta lievemmin.

Massa- ja paperiteollisuuden työllisyys 1993 ja 2003–2005e, henkilöä.

	1993	2003	2004e	2005e
Massateollisuus	19 000	15 000	14 000	13 500
Paperiteollisuus	16 000	13 000	12 500	12 000
Kartonkiteollisuus	4 000	3 600	3 500	3 500
Paperi- ja kartonkituoteteollisuus	6 000	4 600	4 800	5 000
Massa- ja paperiteollisuus yhteensä	45 000	36 200	34 800	34 000

Tuottavuus ja ansiotaso ripeässä kasvussa massa- ja paperiteollisuudessa

Työn tuottavuus kasvoi vuonna 2003 Tilastokeskuksen mukaan massa- ja paperiteollisuudessa 4,6 prosenttia. Pääoman tuottavuus kasvoi samaan aikaan 3,6 prosenttia, ja kokonaistuottavuuden kasvu toimialalla oli 4,1 prosenttia. Koko kansantalouden kokonaistuottavuus kasvoi samaan aikaan 1,5 prosenttia. Tuotannon kasvun ja työllisten vähenemisen perusteella voidaan arvioida työn tuottavuuden kasvavan massa- ja paperiteollisuudessa vuoden 2004 aikana noin 10 prosenttia ja ennustettujen tuotannon ja työllisyyden muutosten perusteella edelleen vuonna 2005 noin 5 prosenttia.

Massa- ja paperiteollisuuden työvoimakustannukset vuonna 2003 olivat 1931 miljoonaa euroa. Ne pysyivät reaalisesti edellisen vuoden tasolla. Sen sijaan palkansääjää kohti lasketut työvoimakustannukset kasvoivat reaalisesti 9,1 prosenttia ja olivat vuonna 2003 keskimäärin 53 300 euroa. Massa- ja paperiteollisuudessa työvoimakustannukset työllistä kohti kasvoivat kaksi kertaa nopeammin kuin puutuoteteollisuudessa ja olivat keskimäärin 60 prosenttia korkeammalla tasolla. Työvoimakustannusten osuus toimialan kokonaistuotoksesta oli puutuoteteollisuutta alempi eli 14 prosenttia. Jo tapahtuneilla ja tulossa olevilla henkilöstön vähennyksillä pyritään pitämään massa- ja paperiteollisuuden reaalisten työvoimakustannusten taso muuttumattomana myös kuluvana vuonna ja vuonna 2005, vaikka ansiotaso toimialalla nousisikin edelleen keskimääräistä ansiokehitystä nopeammin.

3 Metsätalous

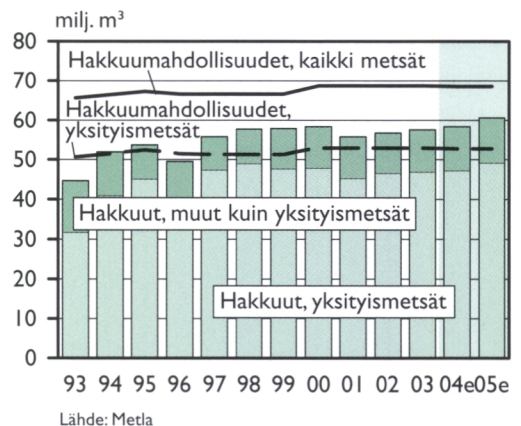
3.1 Puuvarojen käyttö

Suomen metsävarat ovat runsaat ja riittävät tyydyttämään teollisuuden puuntarpeen lukuunottamatta koivua, jota käytetään lähes 40 prosenttia enemmän kuin sitä sisältyy arvioituihin suurimpiin kestäviin hakkuumahdollisuuksiin. Tämä on mahdollista tuontipuun ansiosta. Vuosina 2001–2003 teollisuuden puunkäyttö ja hakkuut olivat ennätyksellisen suuret. Tänä aikana teollisuus käytti puuta keskimäärin 71 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, mistä kotimaisen puun osuus oli 55 miljoonaa kuutiota. Vuosina 2004 ja 2005 puun hankinta ja käyttö hieman nousivat.

Suomessa on 23 miljoonaa hehtaaria metsää, ja puuston kokonaismäärä on noin 2050 miljoonaa kuutiometriä. Tästä männyn osuus on 47, kuusen 34, koivun 15 ja muiden lehtipuiden 4 prosenttia. Puuston vuotuinen kasvu on noin 83 miljoonaa kuutiometriä. Ennakkotiedot Lapin metsien inventoinnista kertovat puuvarojen runsastumisen jatkuvan. Puuntuotannon ulkopuolelle on kokonaan tai osittain rajattu 2,8 miljoonaa hehtaaria metsää pääasiassa Pohjois-Suomessa. Metsätaloutta voidaan siten harjoittaa runsaan 20 miljoonan hehtaarin alueella, jolla on puustoa noin 1 900 ja vuotuista kasvua noin 81 miljoonaa kuutiometriä. Kun puuston poistuma on noin 69 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, puuvaranto lisääntyy hiukan joka vuosi. Suomalainen metsänhoito on Pan European Forest Certification -järjestelmän tunnustama.

Suurin kestävä hakkuumahdollisuus on noin 69 miljoonaa kuutiometriä käyttöpuuta vuodessa ja metsänhoidollisesti perusteltavissa oleva maksimi (hakkuumahto) peräti 93 miljoonaa kuutiometriä kaikki puulajit mukaan lukien. Teollisuuspuun mitat täyttävän puun hakkuukertymä on viime vuosina ollut noin 57 miljoonaa kuutiometriä eli 83 prosenttia laskennallisesta hakkuumahdollisuudesta. Yksityismetsien käyttöaste on lähes 90 prosenttia.

Yksityiset omistavat puuntuotantometsistä 62 prosenttia, valtio 24, yhtiöt 9 ja muut omistajaryhmit 5 prosenttia. Valtion metsäomaisuus on keskittynyt Pohjois-Suomeen, mikä näkyy alhaisena puuston keskikaskvuna verrattuna muiden omistajaryhmien metsiin. Puuston kasvusta yksityismetsien osuus on 72, valtion 12, yhtiöiden 11 ja muiden omistajaryhmien 5 prosenttia. Teollisuuden puuhuollon nä-

Teollisuuspuun hakkuut ja suurin kestävä hakkuumahdollisuus.

Teollisuuden puunkäyttö ja kotimaiset hakkuumahdollisuudet.

Puulaji	Käyttö 2001–2003, milj. m ³ /v		Suhteessa hakkuu- mahdollisuuksiin,%	
	Kotim. puu	Kaikki puu	Kotim. puu	Kaikki puu
Mänty	23,6	26,3	74	82
Kuusi	24,8	28,2	103	117
Koivu	6,4	13,7	63	136
Yhteensä	54,8	68,2	83	103

Teollisuus käytti lisäksi haapaa ja puulajeittain erittelemätöntä tuontipuuta 2,5 milj. m³/v. Hakkuumahdollisuus on suurin kestävä.

kökulmasta yksityismetsien merkitys on keskeinen, sillä noin 80 prosenttia teollisuuden käyttämästä kotimaisesta raakapuusta tulee niistä. Yksityismetsien tarjonnan osuus kaikesta teollisuuden puusta on noin 65 prosenttia. Osuus on ollut hitaasti laskeva samalla kun tuontipuun osuus on noussut jo noin 20 prosenttiin.

Taulukkoon on koottu vertailu teollisuuden puunkäytöstä suhteessa suurimpiin kestäviin hakkuumahdollisuuksiin. Hakkuumahdollisuuslaskelmat perustuvat tietoihin puuston määrästä, rakenteesta ja kasvusta sekä olettamukseen metsänhoidon tason säilymisestä. Laskelma osoittaa tason, jolle hakkuut voivat nousta ilman, että tulevat hakkuumahdollisuudet pienensivät. Metsäntutkimuslaitoksessa tehty laskelma on luonteeltaan optimointilaskelma, jossa muun muassa eri raakapuulajien hintasuhteet vaikuttavat hakkuumahdollisuusarvion rakenteeseen.

Hakkuumahdollisuudet ovat nousseet, koska puuston määrä on jatkuvasti lisääntynyt, ja metsänhoito on ollut melko voimaperäistä. Kansallisen metsäohjelman myötä tullut lisärahoitus turvaa osaltaan metsänhoidollisten investointien korkean määrätason. Hakkuumahdollisuuksien kasvu on hidastunut, mutta nykyisellä puuvarojen käytön tasolla ne nousevat tulevaisuudessa edelleen.

Kestävät hakkuumahdollisuudet lyhytaikaisesti ylittävät hakkuut eivät vähennä tulevia hakkuumahdollisuuksia. Tällaista metsänhoidollisesti perusteltavissa olevaa liikkumavaraa on Suomen

metsissä erittäin runsaasti. Tämä koskee erityisesti kuusikoita. Etelä-Suomen kuusivaltaisissa metsissä puuston keskitilavuus on korkea, 173 m³/ha. Kuusen hakkuut ovatkin viime vuosina olleet erityisen runsaat, eikä kuusen varanto ole enää kasvanut.

Kestävien hakkuumahdollisuuksien käyttöaste on Etelä-Suomessa yli 80 prosenttia ja korkeimmillaan Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjois-Savossa yli 90 prosenttia. Pohjois-Suomesta on tuoretta alueittaista tietoa Kainuusta ja Pohjois-Pohjanmaalta, joissa käyttöaste on noin 90 prosenttia.

Puunkäytön lisäämismahdollisuuksia on puuvarojen kannalta selvimmin ja välittömimmin mänyllä. Koivun käyttö on lähes 40 prosenttia suurempaa kuin kotimaisten hakkuumahdollisuuksien taso. Noin puolet koivun teollisesta käyttömäärästä onkin ulkomailta tuotua koivukuitupuuta. Koivuvarojen käyttöaste ei ole kovin korkea. Koivun hankintaa vaikeuttaa se, että huomattava osa koivusta kasvaa sekapuuna havupuuvaltaisissa metsissä. Vain 9 prosenttia metsistä on koivuvaltaisia. Kuusivarat ovat tämän vertailun mukaan täyskäytössä, ja kuusta on viime vuosina tuotu 3–4 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Hakkuumahdollisuuslaskelmien mukaan kuusen hakkuuta voidaan kestävästi lisätä jo noin kymmenen vuoden kuluttua.

Ei-teollisella raakapuun käytöllä eli pääasiassa kiinteistöjen polttopuulla on oma metsänhoidollinen merkityksensä, mutta päämerkitys on energiataloudellinen. Nuorten metsien hoidossa pienpuuta hakeetaan energiapuuksi kasvavia määriä. Sillä voi olla entistä suurempi metsänhoidollinenkin merkitys, jos ensiharvennusleimikot eivät teollisuuspuun ostajia kiinnosta.

Kansallisen metsäohjelman (1999) tavoitteina on lisätä kotimaisen teollisuuspuun ja energiapuun käyttöä. Teollisuuspuun osalta käytön kasvu ei ole lähtenyt alkuun, mutta metsähakkeen energiakäyttö on kolminkertaistunut vuodesta 1999. Teollisuustuotteisiin kelpaamattoman puuaineksen käyttö energiantuotannossa on kaiken kaikkiaan suurimittaista: puuperäisen energian osuus on 20 prosenttia Suomen kaikesta energiankulutuksesta, metsäteollisuudessa 60 prosenttia.

3.2 Raakapuumarkkinat

Metsäteollisuuden tuotantoennusteiden perusteella teollisuuden puun käyttö kasvaa tänä vuonna 5 prosentilla. Puun tuonnin kasvun ei odoteta kattavan kaikkea lisäpuun tarvetta, vaan markkinahakkuiden odotetaan nousevan 56 miljoonaan kuutiometriin, samalla kun teollisuuden puuvarastot alenevat 2 miljoonalla kuutiometrillä. Kantohintataso on jäämässä etenkin kuitupuun alentuneiden hintojen vuoksi 3–4 prosenttia viimevuotista alemmaksi. Tammi–syyskuussa puukauppaa on tehty viimevuotista vähemmän, ja teollisuuden ostotavoitteiden täytyminen edellyttää kaupan selvää vilkastumista vuoden lopulla.

Ensi vuonna teollisuuden puun käytön ennustetaan kasvavan edelleen parilla prosentilla. Varastoja ei ole enää varaa juurikaan pienentää, vaan kasvava raakapuun tarve tyydytetään noin miljoonan kuutiometrin lisätuonnilla ja 2 miljoonan kuutiometrin kuitupuun markkinahakkuiden lisäyksellä. Havutukkien hintojen ennustetaan pysyvän keskimäärin kuluvan vuoden tasolla, kun taas havukuitupuun hintojen ennustetaan hivenen nousevan.

Ostomäärät jäljessä, hakkuut viime vuoden tahdissa

Massa- ja paperiteollisuuden tuotanto on kasvanut alkuvuonna ja sahatavaran tuotanto on pysynyt korkealla tasolla. Kasvanut tuotanto on lisännyt etenkin kuitupuun tarvetta viime vuoteen verrattuna. Kesällä 2003 alkanut kantohintojen lasku hiljensi puukaupan viime syksynä, ja vuoden ostotavoitteesta jäätiin 6 miljoonaa kuutiometriä. Tänä vuonna puukauppaa on käyty suhteellisen verkkaisesti teollisuuden alkuvuodesta ilmoittamaan 47 miljoonan kuutiometrin ostotavoitteeseen nähden, mutta syksyllä puukauppa on alkanut vilkastua. Havutukkien ja kuitupuun

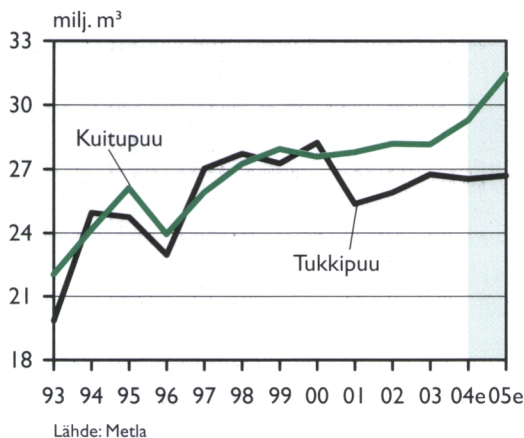
tavaralajien ostot olivat syyskuun lopussa 6–10 prosenttia jäljessä vuodentakaisesta. Selvimmin on laskenut koivutukin ostomäärä, jossa on vähennystä 25 prosenttia.

Ostomäärien 9 prosentin putoamisesta huolimatta hakkuut yksityismetsistä (28,5 milj. m³) ovat vähentyneet vain prosentin elokuun loppuun mennessä ja markkinahakkuiden kokonaismäärä oli alle prosentin jäljessä viime vuodesta. Kuusi- ja mäntysahatavaran tuotanto on pysynyt alkuvuonna kuitenkin suunnilleen viime vuoden alkupuolen tasolla. Mäntytukin pienentyneitä hakkuuta (–4 %) on korvattu tuonnilla. Alkuvuonna kasvanut paperin ja sellun tuotanto on lisännyt kuitupuun tarvetta, minkä takia kuusi- ja koivukuitupuun hakkuut ovat lisääntyneet parilla prosentilla. Sen sijaan mäntykuitupuun hakkuut ovat hieman alentuneet (–2 %). Kuidun lisääntyntä tarvetta sellun ja paperin tuotannossa on katettu hakkeen ja kuusikuitupuun tuontia lisäämällä sekä antamalla puuvarastojen pienentyä.

Heinäkuussa 2003 alkanut kantohintojen aleneminen jatkui viime vuoden loppuun, mutta kuluvana vuonna kantohinnat ovat pysyneet melko vakaina. Havutukeilla kova kysyntä on pitänyt kantohinnat lähes viime vuoden tasolla. Tämän vuoden alkupuoliskolla niiden hinnat olivat 2–3 prosenttia alemmat kuin edellisvuoden alkupuoliskolla. Koivutukilla sekä ostot (–27 %), hakkuut (–13 %) että kantohinta (–12 %) putosivat selvästi viime vuoden tasosta. Kuitupuilla hakkuut ovat pysyneet viime vuoden tasolla, mutta hinnat ovat edelleen selvästi alemmat. Vähiten pudotusta on kuusikuitupuulla (–9 %), jonka ostomäärät ovat jääneet vähiten jälkeen viime vuodesta. Mänty- ja koivukuitupuun hinnat alenivat alkuvuonna 12–13 prosenttia verrattuna viime vuoden alkupuoliskoon.

Kuluvan vuoden alusta kantohinnan muutokset olivat syyskuun loppuun mennessä mäännillä ja koivulla alle prosenti. Kuusitukin hinta oli noussut neljä ja kuusikuitupuun pari prosenttia.

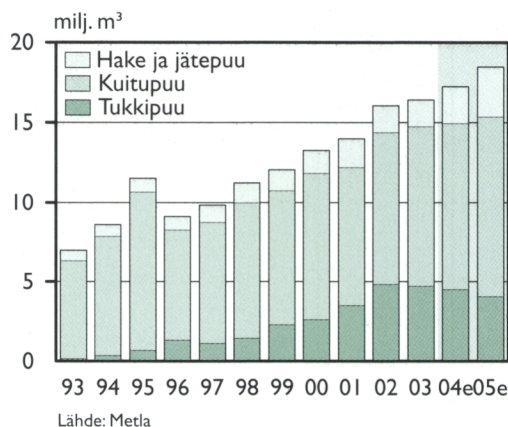

Tukki- ja kuitupuun markkinahakkuut 1993–2005e.

Tuonti ei kasvanut alkuvuonna 2004

Alkuvuonna puun tuonti on ollut odotettua vähäisempää, sillä tammi–heinäkuun tuonnin kokonaismäärä oli 10 miljoonaa kuutiometriä eli laskua oli prosentti viime vuodesta. Tuonnin rakenteessa on tapahtunut siirtymää pyöreästä puutavarasta hakkeeseen (ml. jätepuu), jonka tuonti oli lisääntynyt alkuvuodesta 32 prosenttia (0,28 milj. m³). Siirtymää voidaan selittää muun muassa sillä, että Baltiassa ja Venäjällä ei ole vielä käyttöä kasvaneen sahatavaran tuotannon sivutuotteena syntyvälle hakkeelle. Kuusitukin tuonti on alentunut 10 prosenttia ja havutukkien tuonnin keskihinta on noussut 4–5 prosenttia viime vuodesta. Kuitupuun tuonnissa on vähentynyt vain mäntykuidun (–12%) tuonti. Kuusikuitua on tuotu 14 prosenttia enemmän ja sen tuontihinta on noussut 8 prosenttia.

Koska puun ostot ja tuonti eivät ole alkuvuonna kasvaneet samassa tahdissa metsäteollisuuden tuotannon kanssa, erityisesti tilastoinnin ulkopuolelle jäävä leimikkovarantojen määrä on supistunut. Myös teollisuuden hakatun puutavaran varastot olivat pienentyneet vuodenvaihteesta kesäkuuhun 1,3 miljoonalla kuutiometrillä 7,6 miljoonaan kuutiometriin. Määrä on 7 prosenttia vähemmän kuin viiden viimeisen vuoden kesävarastot keskimäärin. Etenkin havukuitupuuta, mäntytukkia ja koivutukkia oli varastossa vähemmän kuin edellisinä vuosina.

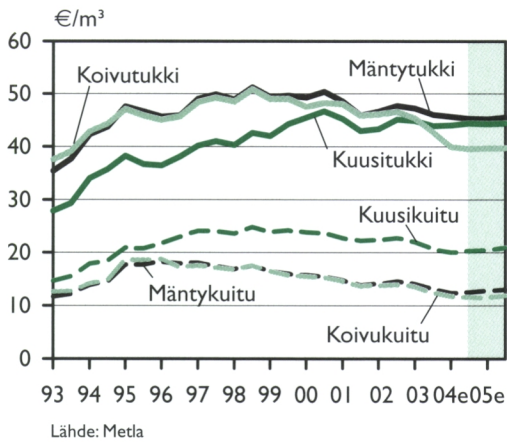
Tuontipuun määrä puutavaralajeittain 1993–2005e.

Puukauppoihin vauhtia loppuvuodesta 2004

Metsäteollisuuden tammi–elokuun tuotantomäärien perusteella raakapuun käyttö nousee tänä vuonna 5 prosentilla uuteen ennätykseen (77 milj. m³). Jos raakapuun tuonti päättyy runsaaseen 17 miljoonaan kuutiometriin, kuten nykyvauhdilla (1,5 milj. m³/kk) oletetaan käyvän ja teollisuus ja Metsähallitus lisäävät hakkuitaan 8,7–8,9 miljoonaan kuutiometriin, ja jos valmiin puutavaran varastoja puretaan vajaalla 2 miljoonalla kuutiometrillä, tulisi yksityismetsien markkinahakkuiden nousta tänä vuonna 47 miljoonaan kuutiometriin.

Elokuun loppuun mennessä 47 miljoonasta kuutiometristä oli hakattu 60 prosenttia ja metsäteollisuuden samansuuruisesta ostotavoitteesta oli syyskuun loppuun mennessä saavutettu 63 prosenttia. Ostotavoitteeseen pääseminen edellyttää, että loka–marraskuussa (tilastoitujen) viikko-ostojen yksityismetsistä olisi noustava 1,5 miljoonaan kuutiometriin eli samalle tasolle kuin vilkkaana puukauppasyksynä vuonna 2002.

Tänä syksynä sateiden pehmittämät tiet ja maasto ovat aiheuttaneet hankaluuksia puun saatavuudelle. Teollisuuden lisääntynyt puun kysyntä kohdistuu kuitupuutavaralajeihin, mutta maaston huono kantavuus lisää korjuuvaurio- ja tuhoriskiä etenkin harvennusleimikoissa. Mikäli syksy on jatkossakin

Puutavaralajien kantohinnat puolivuositain 1/1993–2/2005e vuoden 2003 hinnoin (elinkustanusindeksi).

sateinen ja lämmin, hakkuut joudutaan suuntaamaan kantavien teiden varsilla oleviin pätehakkuuleimi-koihin, joiden saatavuus on rajallinen. Tämä lisää riskiä, että tuotantoa joudutaan lisääntyvässä määrin rajoittamaan puuhuollon ongelmien takia.

Syyskuussa kaikkien puutavaralajien kantohinnat

nousivat 1–3 prosenttia elokuun hinnoista. Kuitupuun hintojen ennustetaan vielä hivenen nousevan loppuvuodesta. Vuositasolla mänty- ja koivukuidun kantohintojen odotetaan kuitenkin jäävän noin 10 prosenttia alle viime vuoden hintojen. Kuusikuidun hintataso alenee muita kuitupuulajeja vähemmän.

Havutukkien kantohintojen odotetaan vuositasolla pysyvän keskimäärin viime vuoden tasolla, kun korkeat tuotantomäärät pitävät tukkien kysynnän vilkkaana. Kuusitukkiin kohdistuu enemmän kysyntäpainetta kuin mäntytukkiin, koska sen tuonti on selvästi pienentynyt. Mäntytukin kantohintaan tuo pientä laskupainetta sen tarjonnan runsaus, kun myös tuonti on hieman viime vuodesta kasvanut. Koivutukin hinnan aleneminen on kiristyneiden laatuvaatimuksien takia todellisuudessa suurempi kuin keskihintojen perusteella viime vuoden elokuusta elokuuhun laskettu 11 prosenttia. Vanerimarkkinoilla Venäjän ja muiden siirtymätalouksien maiden tuotanto pitää kilpailun kovana, ja koivutukin kantohinnan ennustetaan alenevan noin 10 prosenttia viime vuodesta.

Markkinahakkuut ja raakapuun tuonti 2003–2005e.

Raakapuulaji/ omistajaryhmä	2003 milj. m3	2004e milj. m3	muutos %	2005e milj. m3	muutos %
Markkinahakkuut, yhteensä	55,0	55,9	2	58,2	4
Yksityismetsät ¹	46,7	47,1	1	49,2	4
Yhtiöiden metsät	3,5	3,8	9	3,9	2
Metsähallitus	4,8	5,0	3	5,1	2
Tukkipuu	26,8	26,6	-1	26,7	0
Kuitupuun	28,2	29,3	4	31,5	7
Raakapuun tuonti ²	16,4	17,2	5	18,4	7
Markkinahakkuut ja tuonti yhteensä	71,4	73,1	2	76,6	5
Valmiin puutavaran varastot	8,9	7,2	-19	7,8	7

¹ Sisältää kunnat, seurakunnat ym.

² Ei sisällä polttopuuta

Puutavaralaji	2003 €/m ³	2004e €/m ³	muutos %	2005e €/m ³	muutos %
Mäntytukki	46,7	45,7	-2	45,6	0
Kuusitukki	44,5	44,8	1	44,8	0
Koivutukki	44,2	40,6	-8	40,6	0
Mäntykuitu	13,7	12,4	-9	12,9	4
Kuusikuitu	21,4	20,9	-3	20,9	0
Koivukuitu	13,1	11,8	-9	12,0	1

Vuonna 2005 puun käyttö huipussa

Paperin ja sellun kysynnän kasvu Suomen keskeisillä vientimarkkinoilla lisää ensi vuonna edelleen Suomen tuotantomääriä. Tuotantoennusteiden perusteella teollisuuden raakapuun käyttö nousee parilla prosentilla. Käytön kasvu katetaan nousevalla tuonnilla ja yksityismetsien lisääntyvillä markkinahakkuilla. Hakkuiden 2 miljoonan kuution lisäys on kuitupuuta, sillä sahatavaran tuotanto ja tukin tarve eivät viime vuodesta kasva.

Raakapuun tuonnin odotetaan ensi vuonna kasvavan noin 7 prosenttia, kun hakkeen ja kuitupuun tuonti lisääntyy edelleen. Tuonnin nopeaa lisäämistä rajoittaa Venäjän heikko markkinamekanismi ja puutteellinen infrastruktuuri. Venäjän metsävarat ovat Suomen lähialueilla jo nyt venäläisen mittapuun mukaan tehokkaassa käytössä, mikä on viritänyt keskustelua puuvarojen riittävydestä tuotantokapasiteetin kasvaessa. Todennäköisesti ainakaan kuitupuun tuonnille ei kuitenkaan ole metsävarojen puolesta rajoitteita keskipitkällä aikavälillä, vaan Venäjälle suunnitellut sahainvestoinnit tulevat toteutuessaan lisäämään kuitupuun ja hakkeen viennitarjontaa.

Eräs puun tuojia huolestuttanut tekijä on ollut myös EU:ssa vireillä oleva kasvintarkastusdirektiivin muutos, joka alkuperäisessä muodossa toteutuessaan olisi edellyttänyt rajalla tarkastukset ja kasvintarkastustodistuksen kaikelta Venäjältä tuotavalta havupuutavaralta. Tämän hetken käsityksen mukaan

tarkastukset tehtäisiin 1–5 prosentin otannalla käyttöpaikalla, joten pelko tuontipuun juuttumisesta rajatarkastuksiin ei todennäköisesti toteudu. Raakapuun tuontia ja sen aiheuttamaan tuhojen leviämiseriskiä käsitellään tarkemmin erityisartikkelissa 'Tuontipuun rajatarkastus: taudinaiheuttajat ja tuholaiset'.

Puun hintataso vakaa vuonna 2005

Vaikka sahatavaran korkeat tuotantomäärät pitävät tukin kysynnän vilkkaana, kantohintojen ei odoteta nousevan. Syitä tähän ovat sahatavaran vientimarkkinoiden ylitarjontatilanne, joka painaa sahatavaran hintoja.

Kuitupuumarkkinoilla havusellun ja paino- ja kirjoituspaperien tuotannon ja vientihintojen muutaman prosentin nousun odotetaan nostavan mäntykuidun hintaa 4 prosentilla ja vahvistavan hieman myös koivukuidun hintakehitystä. Mäntykuitupuun hinnannousu voisi olla sellun ja paperin tuotannon kasvusta päätellen suurempaakin, mutta hinnannousupaineita hillitsee sen runsas tarjonta. Mäntykuidun vahvan tarjonnan taustalla on sen hakkuupotentiaalin lisäksi metsäveromuutoksen siirtymäkauden viimeisen vuoden aiheuttama tarjontaa lisäävä vaikutus, mikä pätee muidenkin puutavaralajien markkinoihin. Siirtymäkauden loppumisen vaikutusta puumarkkinoihin käsitellään laajemmin jäljempänä erityisartikkelissa 'Metsäverotuksen siirtymäkausi ja puumarkkinat'.

Kantohintojen näennäistä laskua vuonna 2005 voi aiheuttaa se, että vuonna 2004 sateisen kesän

Reaalisen kanto- ja vientihintaindeksin kehitys

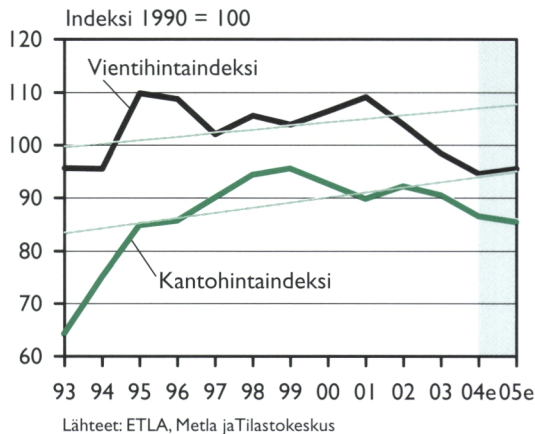
Pekka Ollonqvist

Metsäteollisuustuotteiden reaalista vientihintatasoa mittaava hintaindeksi alenee yli kolme ja puoli prosenttia tänä vuonna viime vuoteen verrattuna muiden kuin sellun reaalisten vientihintojen alentuessa. Raakapuun hintatasoa mittaava kantohintaindeksi alenee yli neljä prosenttia (molemmat tukkuhintaindeksillä deflatoituina).

Ensi vuonna metsäteollisuustuotteiden vientihintaindeksi nousee noin prosentin tämän vuoden tasosta massa- ja paperiteollisuustuotteiden nimellisten vientihintojen lievän nousun seurauksena. Kantohintaindeksi laskee ensi vuonna runsaan prosentin tämän vuoden tasosta nimellisten kantohintojen laskun pysähdyksestä huolimatta. Metsäteollisuustuotteiden vientihintaindeksi on ensi vuonna yli 4 prosenttia ja kantohintaindeksi noin 14 prosenttia vuoden 1990 tasoa alempi.

Sekä vientihinta- että kantohintaindeksin vuosilta 1990–2003 laskettu trendikehitys on ollut nouseva ja vientihintaindeksissä noin 0,4 prosenttiyksikköä hitaampi kuin kantohintaindeksissä. Reaalinen kantohintataso oli viime vuonna yli 2,5 prosenttia ja vientihintataso noin 7,5 prosenttia vuosien 1990–2003 keskimääräistä kehitystä mittaavan lineaarisen trendin alapuolella. Poikkeama trendistä kasvaa tänä vuonna edelleen sekä kantohintojen että vientihintojen osalta.

Metsäteollisuustuotteiden vientihintataso nousi yhtäjaksoisesti vuoden 1991 minimitasosta vuoteen 2001, mutta on alentunut sen jälkeen selvästi ja jää ensi vuonna likimain vuoden 1992 tasolle. Reaalinen kantohintataso nousi vuoteen 1999 yhtäjaksoisesti lamatalouden pohja-arvosta vuonna 1993. Reaalinen kantohintataso jää ensi vuonna vähän vuoden 1996 tason alapuolelle.

Metsäteollisuustuotteiden vientihintaindeksi, kantohintaindeksi ja indeksien lineaariset trendit (reaalisina, tukkuhintaindeksillä deflatoituina).

ja syksyn takia puuta korjataan loppuvuodesta paljon hyvistä ”kelirikkeleimikoista”, joissa hintataso muodostuu keskivertoleimikkoa korkeammaksi. Eri ajanjaksojen kantohintoja vertailtaessa on lisäksi syytä ottaa huomioon se, että jos kuitupuun suuren kysynnän takia harvennushakkuista kertyvän puun osuus lisääntyy selvästi, ei hintojen nousu näy täysin keskikantohinnoissa. Metsänhoitoyhdistysten valtakirjakaupoista kerätyn tilaston mukaan ensiharvennuksissa kuitupuun kantohinnat ovat noin 80 ja muissa harvennushakkuissa 90 prosenttia päätehakkuissa maksettavista kantohinnoista.

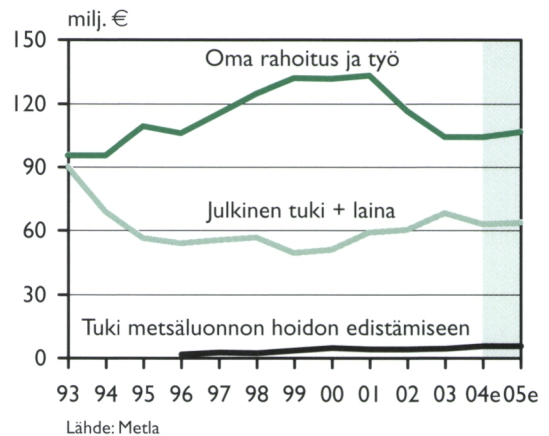
3.3 Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus

Puuntuotannon kokonaisinvestoinnit ovat yksityismetsissä tänä vuonna vajaat 170 miljoonaa euroa. Vuonna 2005 investoinnit hieman kasvavat, mutta jäävät huomattavasti 2000-luvun alkuvuosien tasosta. Sen sijaan yksityismetsien luonnonhoidon tukivarat ovat lisääntyneet lähes 50 prosentilla tällä vuosikymmenellä. Vuonna 2005 metsäluonnon hoitoa edistetään jo lähes 6 miljoonalla eurolla.

Hehtaariohittaiset nettokantorahat laskevat vuonna 2004 neljä euroa edellisvuodesta 97 euroon, mutta nousevat seuraavana vuonna takaisin 100 euroon. Metsänomistamisen sijoitustuoton perusteella laskettu kannattavuus heikkenee vuonna 2004 kantohintojen laskun takia ja reaalityttö jää -1,5 prosenttiin. Vuonna 2005 tuotto nousee vuosien 1993–2003 keskiarvoon eli noin 4,5 prosenttiin.

Puuntuotannon investoinnit laskeneet

Metsänomistajien oma rahoitus puuntuotannon investoinneissa lisääntyi reaalisesti lähes yhtäjaksoisesti 1990-luvun alkupuolelta aina tämän vuosikym-

Yksityismetsien investointien julkinen ja oma rahoitus 1993–2005e vuoden 2003 hinnoin (elinkustannusindeksi).

menen alkuun asti. Vuodesta 2001 alkaen rahoitustaso on kuitenkin ollut laskusuunnassa. Kahden viime vuoden aikana metsänviljelymäärät ovat vähentyneet lähes 10 prosentilla. Samoin nuoren metsän hoitomäärät laskivat runsaalla 5 prosentilla. Yksityismetsien puuntuotannon kokonaisinvestoinneista kyseiset työlajit vastaavat yli kahta kolmannesta. Sen vuoksi niiden supistuminen näkyy selvästi etenkin metsänomistajien oman rahoitusosuuden pienenemisenä. Toisaalta myös metsänhoito- ja perusparannustöiden tilastoinnissa vuonna 2004 tapahtunut uudistamistyö on laskenut investointikustannuksia vuodesta 2002 alkaen. Muuttuneet tilastointiperusteet ovat alentaneet metsänomistajien omaa rahoitusosuutta lähinnä uudistamiseen liittyvissä töissä ja metsäteiden kunnossapitokustannuksissa (Ks. tarkemmin Metsätalotiedote 742). Viime vuonna omarahoitus oli noin 105 miljoonaa euroa. Kuluvana vuonna vastaava rahoitus on likimain samansuuruinen. Vuonna 2005 metsänomistajien oma panostus hieman kasvaa, mutta jää kuitenkin alle 110 miljoonan euron.

Vuonna 2003 käytettiin julkisia varoja puuntuotantoon lähes 70 miljoonaa euroa. Rahoituksen painopiste oli nimenomaan nuoren metsän hoitotöissä, joiden toteutus vaati myös mittavaa metsänomistajien oman rahoituksen ja työn osuutta. Yksityismetsien kokonaisinvestoinnit nousivatkin viime vuon-

na noin 173 miljoonaan euroon. Kuluvana vuonna jäädytään niukasti alle 170 miljoonan euron. Vuonna 2005 investoinnit reaalisesti hieman kasvavat.

Julkinen tukirahoitus pienenee

Vuoden 2003 julkinen tukirahoitus merkitsi reaalisesti paluuta 10 vuotta sitten vallinneelle tukitasolle. Viime vuoden korkea tukimäärä johtui 9 miljoonan euron lisäbudjetista, jolla rahoitettiin osittain edelliseltä vuodelta siirtyneitä nuoren metsän hoidon töitä. Tänä vuonna julkisessa rahoituksessa palataan jälleen noin 63 miljoonan euron tasolle. Vuoden 2005 valtion talousarvioesityksessä yksityismetsien puuntuotantoon on varattu tukea ja lainaa yhteensä noin 64 miljoonaa euroa. Lainarahoitus on kuitenkin menettänyt lähes täysin merkityksensä 1990-luvulla. Tällä vuosikymmenellä lainoja on myönnetty vuosittain vain noin 0,5 miljoonaa euroa.

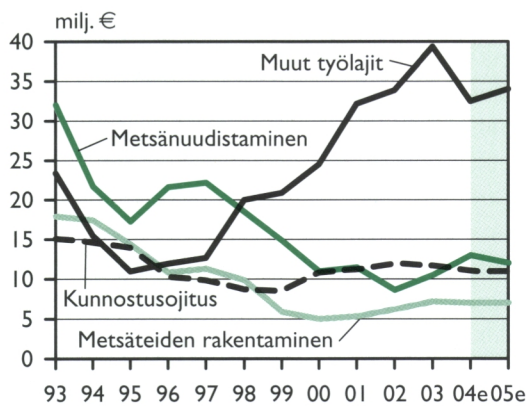
Varsinaiseen töiden toteutukseen käytettävistä 47 miljoonan euron tukirahoista noin 60 prosenttia kohdennetaan nuoren metsän hoitoon ja energiapuun käytön edistämiseen. Tänä vuonnakin jouduttiin rahoittamaan runsaalla 5 miljoonalla eurolla vuonna 2003 tehtyjä töitä. Samoin jouduttaneen vuosi 2005 aloittamaan kuluvan vuoden hoitohankkeiden ra-

hoituksella ilman valtion lisämäärärahaa. Viime vuosikymmenen loppupuolella alkanut nuoren metsän hoitoon liittyvä kampanja näyttää edelleen kannustavan metsänomistajia hoitotöihin. Osin intoa ovat lisänneet myös parantuneet rahoitusehdot ja energiapuun tuki. Kuluvana vuonna toiminut maa- ja metsätalousministeriön asettama rahoituslakityöryhmä esitti huomattavia tuen laajennuksia energiapuun korjuuseen ja haketukseen, jota varten varattiin 2 miljoonaa euroa lisärahaa mikäli EU-komissiolta saadaan hyväksyntä. Työryhmä esitti myös tukirahoituksen suuntaamista enemmän taimikonhoitoon, minkä asian valmistelutyötä jatketaan ensi vuonna.

Metsäteiden tekemiseen ja kunnostusojituksiin varatut tukirahat pysyvät ensi vuonna likimain kuluvan vuoden tasolla. Vuonna 2003 kunnostusojitettiin enää vajaat 60 000 hehtaaria. Tämän ja ensi vuoden tukirahoituksella ojitusmäärät pysyvät samalla tasolla, mikä on selvästi alle Kansallinen metsäohjelma 2010:n tavoitteen. Viime vuonna siirryttiin metsäteiden tukirahoituksessa uuteen ajanjaksoon, kun ensimmäisen kerran metsäteitä perusparannettiin enemmän kuin rakennettiin uusia. Rahoituksen painopiste pysyy myös jatkossa teiden perusparannuksissa, jolloin samalla rahalla saadaan aikaan enemmän suoritekilometrejä.

Luonnonhoidon tukea lisätään edelleen

Yksityismetsissä julkista tukea ei kohdenneta nykyisin pelkästään puuntuotantoon, vaan talousarviossa on varattu erikseen määräraha metsäluonnon hoidon edistämistöihin. Vuonna 1996 osoitettiin ensimmäisen kerran vajaat 2 miljoonan euron määräraha kyseisiin hoitotöihin. Kestävän metsätalouden rahoituslain tultua voimaan vuodesta 1997 lähtien on valtio maksanut ympäristötukea ja rahoittanut luonnonhoitohankkeita. Vajaassa 10 vuodessa yksityismetsien luonnonhoitoon käytetyt varat ovat kolminkertaistuneet. Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2005 määräraha on jo lähes 6 miljoonaa euroa, mikä on jo samaa suuruusluokkaa kuin esimerkiksi metsäteihin käytettävät tukieurot.

Lähde: Metla

Yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöiden julkinen rahoitus työlajeittain 1993–2005e vuoden 2003 hinnoin (elinkustannusindeksi).

Nykyisen rahoituslain aikana on vuosittain rahoitettu metsälain erityisen tärkeiden elinym-
päristöjen kartoitusta (METE), joka on toteutettu lähinnä metsäkeskusten toimesta. Viime vuosina tähän toimintaan on käytetty noin 2 miljoonaa euroa vuodessa. Kartoitus päättyi kuluvan vuoden kesällä lukuun ottamatta osia Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskuksista. Kartoitustyön perusteella arvioidaan yksityismetsissä olevan noin 75 000 hehtaaria METE-kohteita, joiden osuus yksityismetsien pinta-alasta on noin 0,5 prosenttia. Ympäristötuella korvataan maanomistajille nimenomaan monimuotoisuuden ylläpitämisestä koituneita taloudellisia menetyksiä.

Ensi vuoden tukirahoista vähän yli puolet on varattu ympäristötukeen, jolla monimuotoisuutta turvataan 4000 hehtaarin alueella. Lisäksi rahoitetaan METSO-ohjelman luonnonarvokauppoja ja yhteistoimintaverkoston pilottihankkeita.

Kantorahatut laskussa

Vuosina 2002 ja 2003 yksityismetsien kantorahatut olivat likimain yhtä suuret eli noin 1,55 miljardia euroa. Tämä on selvästi alempi kuin vuosina 1997–2000 vallinnut reaalin kantorahatutaso. Tänä vuonna bruttokantorahatut näyttäisivät laskevan 3–4 prosentilla eli ne jäivät vajaan 1,5 miljardiin euroon. Kuluvan vuoden tulojen alennus johtuu kuusitukkia lukuunottamatta kaikkien muiden puutavaralajien alemmista kantohinnoista. Vuonna 2005 metsäteollisuuden taloudellisen tilanteen paraneminen näkyy myös raakapuumarkkinoilla, mikä merkitsee kohoavia kantohintoja ja kasvavia hakkuumääriä. Samalla yksityismetsien bruttokantorahatut nousevat takaisin vuosien 2002 ja 2003 tasolle.

Yksityismetsien puuntuotannon kokonaisinvestointien osuus bruttokantorahatuloista oli vuonna 2003 runsaat 11 prosenttia. Tänä vuonna investointiaste näyttää hieman laskevan viime vuodesta. Vuonna 2005 kyseinen suhde pysyy edelleen vähän yli 11 prosentissa sekä tulojen että puuntuotannon investointien kasvaessa.

Hehtaarikohtainen nettotulos pysyy 100 euron tuntumassa

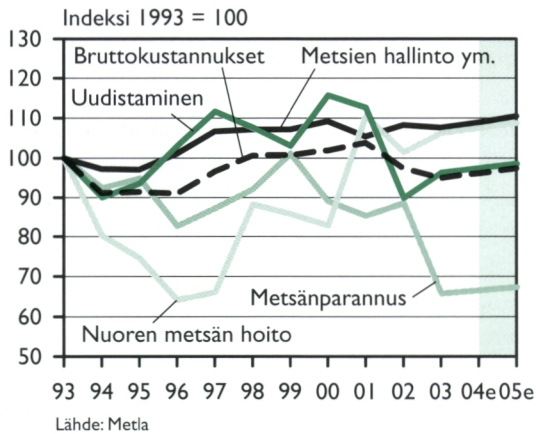
Metsäteollisuuden puun kysynnän odotetaan olevan vilkasta loppuvuodesta 2004, ja tilanne jatkuu samanlaisena myös vuonna 2005. Sahavaran heikon hintakehityksen vuoksi kantorahatuloissa ratkaisevassa asemassa olevan tukkipuun hintaan ei ole näkyvissä selviä korotuksia. Kantohintojen pysyminen vuodenvaihteen 2003/2004 tasolla merkitsee kantohintojen laskua edellisvuodesta, mikä pudottaa bruttokantorahatut tänä vuonna 112 euroon hehtaarilta. Laskua edellisvuodesta on 3 euroa. Näin pieni pudotus kuitenkin edellyttää, että vilkkaan syksyn ansiosta markkinahakkuut yksityismetsistä nousevat yhtä suuriksi kuin viime vuonna eli 47 miljoonaan kuutiometriin. Vuonna 2005 kuitupuun hakkuumäärien odotetaan kasvavan 2 miljoonalla kuutiometrillä tukkien hakkuumäärän pysyessä entisellään. Lisääntyneiden hakkuiden ja havukuitupuutavaralajien pienen hinnannousun

Yksityismetsätalouden katelaskelma vuodelle 2003 ja ennusteet vuosille 2004 ja 2005, €/ha.

	2003	2004e	2005e
Bruttokantorahatut			
Koko maa	115,3	112,0	115,0
Etelä-Suomi	148,7	145,0	149,0
Pohjois-Suomi	46,5	43,0	46,0
– Bruttokustannukset			
Koko maa	19,4	19,6	19,9
Etelä-Suomi	22,7	23,0	23,3
Pohjois-Suomi	12,4	12,5	12,7
+ Tuet			
Koko maa	5,1	4,8	4,7
Etelä-Suomi	5,1	4,7	4,6
Pohjois-Suomi	5,2	4,9	4,8
= Nettotulos (ennen veroja ja ulkopuolisen pääoman kuluja)			
Koko maa	101,0	97,0	100,0
Etelä-Suomi	131,0	127,0	131,0
Pohjois-Suomi	39,3	36,0	38,0

Pohjois-Suomi käsittää Oulun ja Lapin läänit.

Lähde: Metla

Yksityismetsätalouden kustannuskehitys 1993–2005e vuoden 2003 hinnoin (elinkustannusindeksi).

takia kantorahatulojen odotetaan nousevan 115 euroon hehtaarilta. Etelä-Suomessa ne olisivat 150 ja Pohjois-Suomessa 46 euroa hehtaarilta.

Myös hehtaarikohtaisissa kustannuksissa erot eri vuosien välillä jäävät pieniksi. Tosin vertailua vaikeuttaa tiedonkeruujärjestelmän muutos vuodesta 2002 alkaen. Bruttokustannukset yksityismetsätaloudessa olivat vuonna 2003 keskimäärin runsaat 19 euroa hehtaarilta (vanhoilla ennakkotiedoilla 21 €/ha), ja ne nousevat hieman vuosina 2004 ja 2005 lähennellen 20 euroa hehtaarilta. Etelä-Suomessa kustannukset ovat noin 23 ja Pohjois-Suomessa 12 euroa hehtaarilta. Valtion tukien osuus kustannuksista nousi vuonna 2003 yli 5 euroon hehtaarilta, mutta laskee hieman (0,3–0,4 €/ha) seuraavina vuosina. Tuet sisältävät myös energiapuun korjuuseen ja haketukseen myönnetyn tuen, jonka osuus kokonaistuesta vaihteli vuonna 2003 metsäkeskuksittain 2–7 prosentin välillä, mutta nousee vuonna 2005 jo keskimäärin 10 prosenttiin.

Yksityismetsätalouden bruttokustannukset voidaan jakaa neljään kustannuspaikkaan. Niistä suurimpia olivat vuonna 2003 metsien uudistamisen (29 %) ja hallinnon kustannuspaikat (36 %). Nuoren metsän hoidon osuus oli 20 prosenttia ja metsänparannuksen 15, missä oli osin tilastoinnissa tapahtuneen muutoksen takia selvä 5 prosenttiyksikön pudotus.

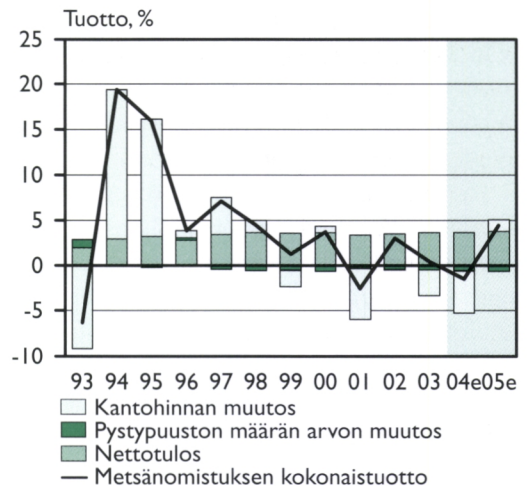
Vuonna 2003 nettotulos yksityismetsätaloudessa

oli 101 euroa hehtaarilta. Tänä vuonna nettotulos jää alempien kantohintojen takia 97 euroon hehtaarilta. Kustannusten pysyessä samansuuruisina, lisääntyneiden hakkuiden ja pienen kantohintojen nousun odotetaan nostavan nettotuloksen 100 euroon hehtaarilta vuonna 2005. Etelä-Suomessa nettotulos (131 €/ha) on kolminkertainen verrattuna Pohjois-Suomeen (38 €/ha).

Metsänomistamisen tuotto yli 4 prosenttiin vuonna 2005

Vuonna 2003 keskimääräisillä kantohinnoilla laskettu tuotto hakkuuarvona lasketulle metsäomaisuudelle oli 0,4 prosenttia. Tänä vuonna kantohintojen lasku pudottaa tuoton –1,5 prosenttiin ja vuonna 2005 kantohintojen lievä nousu nostaa tuoton yli 4 prosentin. Metsäomaisuuden reaalin sijoitustuotto on ollut vuosina 1993–2003 keskimäärin 4,6 prosenttia.

Metsänomistamisen kokonaistuotto on laskettu osatekijöittäin, joita ovat hakkuutulot ja puuntuotannon kustannukset (=nettotulos), pystypuuston määrän arvonmuutos sekä kantohintojen muutos. Nettotuloksen ja pystypuuston määrän arvonmuu-

Metsänomistamisen reaalin kokonaistuotto osatekijöittäin 1993–2005e vuoden 2003 hinnoin (elinkustannusindeksi).

toksen summa on sidoksissa puuston kasvuun sekä kantohintojen ja kustannusten kehitykseen. Se on pysynyt viime vuosina tasaisesti runsaassa 3 prosentissa. Vuodesta 1997 alkaen pystypuuston määrän arvon muutoksen tuotto on ollut yhtäjaksoisesti negatiivinen, vaikka puuston kuutiomäärä on lisääntynyt. Selitys tälle on se, että verotuksen siirtymäkauden aikana on hakattu paljon tukkipuuvaltaisia päätehakkuuleimikoita, kun taas pystypuuston kasvusta suurin osa on ollut kuitupuuta. Kantohintojen vaihtelu vaikuttaa ratkaisevasti pystypuuston hakkuuarvoon (pystypuuston määrä x kantohinta puutavaralajeittain), mikä aiheuttaa ajoittain suurtakin vaihtelua tuottoprosenttiin. Metsäomaisuuden arvoa kuvaavan hakkuuarvon laskennassa puuston määrä perustuu valtakunnan metsien inventointien (VMI) ja hakkuumäärien perusteella laskettuun vuotuisen puuston määrään, ja kantohintoina on käytetty vuotuisia keskimääräisiä kantohintoja.

3.4 Työvoima metsätaloudessa

*Metsäteollisuudesta poiketen metsätalouden työpai-
kat ovat hieman lisääntyneet vuosina 2003 ja 2004.
Kasvu selittyy suurimmalta osin palkansaajien työ-
paikkojen lisääntymisellä yrittäjien määrän pysyessä
suurin piirtein ennallaan. Toimialan työttömyysaste
on ennakkotiedon mukaan myös laskenut historial-
lisesti ennätysmäisen alhaiseksi eli noin kuuteen
prosenttiin. Koska markkinahakkuiden ennakoidaan
kasvavan vuonna 2005 neljä prosenttia, ennakoit-
aan metsätalouden kokonaistyöllisyyden pysyvän
vuonna 2005 edelleen vuoden 2004 tasolla.*

Työllisyys kääntynyt kasvuun

Metsätalouden työllisyyden pitkään jatkunut aleneva trendi on 2000-luvun alussa taittunut ja työllisyyden taso on vakiintunut. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen vuoden 2004 seitsemän ensimmäisen

kuukauden ennakkotietojen valossa metsätalouden työllisten määrä olisi jopa korkeammalla tasolla kuin samaan aikaan edellisenä vuonna. Työllisyyden kasvu johtuisi lähinnä palkansaajatyöpanoksen kasvusta. Vuonna 2003 metsätaloudessa työskenteli 15 100 palkansaajaa. Vuoden 2004 alkupuoliskon ennakkotietojen perusteella palkansaajien määrä olisi lisääntymässä noin 16 000 henkilöön. Yrittäjätyöpanos pysyisi kutakuinkin ennallaan. Vuonna 2003 se oli 6 600 henkilötyövuotta ja vuoden 2004 alkupuoliskolla 6 700 henkilötyövuotta. Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaan metsätalouden työllisyys vuonna 2003 oli kaikkiaan 21 800 henkilötyövuotta ja vuoden 2004 alkupuoliskolla se on noussut lähes 23 000 henkilötyövuoteen.

Kasvat hakkuut ylläpitävät puunkorjuun ja kuljetuksen työllisyyttä 2004 ja 2005

Vuonna 2003 metsätalous työllisti lisäksi noin 3 000 henkilöä puutavaran autokuljetuksessa sekä noin 1 000 henkilöä metsänparannustöissä. Ennusteen mukaan vuonna 2004 metsäteollisuuden puun käyttö kasvaa 4,4 prosenttia ja markkinahakkuut kasvavat kaksi prosenttia edellisestä vuodesta ja vuonna 2005 vastaavasti noin kaksi ja neljä prosenttia. Kun autokuljetetun puutavaran osuuden puutavaran kokonaiskuljetussuoritteesta voidaan olettaa pysyvän vähintään entisellä 80 prosentin tasolla, ennakoidaan puutavaran autokuljetuksen työpanoksen pysyvän vuosina 2004 ja 2005 vuoden 2003 tasolla. Metsänparannustyöt ovat kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisia työkohteita lähinnä metsäojituksen ja metsäautoteiden tekemisessä, joiden määrä riippuu valtion rahoitusosuudesta. Se ei ole kuluvana eikä ensi vuonna kasvamassa Kansallisessa metsäohjelmassa esitetystä tavoitetasosta huolimatta. Siksi metsänparannustöiden työpanos voi jäädä vuosina 2004 ja 2005 korkeintaan vuoden 2003 tasolle.

Kun Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaisesti metsätalouden työllisiin lisätään puutavaran autokuljetuksen ja metsänparannustoiminnan työlliset, saadaan metsätalouden kokonaistyöllisyyden

määräksi vuonna 2003 yhteensä 25 800 henkilötyövuotta, ja vuoden 2004 alkuvuoden tulosten mukainen työllisyyden taso olisi 26 700 henkilötyövuotta vuodelle 2004.

Tilastokeskuksen tilastoima metsätalouden työttömyysaste oli vuonna 2003 vielä 10 prosenttia, mutta vuoden 2004 seitsemän ensimmäisen kuukauden lukujen perusteella työttömyysaste on pudonnut kuuteen prosenttiin. Tämä on johdonmukaista saman tilaston työllisyyden tasossa tapahtuneen parantumisen kanssa. Sen sijaan työministeriön tilastossa oli edelleen 30.6.2004 yhteensä 2 840 työtöntä metsätyön hakijaa, joka merkitsee 11 prosentin työttömyysastetta.

Koneenkuljettajia tarvitaan lisää

Markkinahakkuiden ennakoitaan kasvavan vuoden 2003 noin 55 miljoonan kuutiometrin tasolta kaksi prosenttia vuonna 2004 ja edelleen neljä prosenttia vuonna 2005. Kuitupuun korjuun osuus kasvaa vastaavasti neljä ja seitsemän prosenttia. Puunkorjuuseen osallistui talvikaudella 2003 korjuukalustoa saman verran kuin edellisenäkin vuonna, enimmillään noin 1 800 hakkuukonetta ja 2 000 metsätraktoria sekä puutavaran kuljetukseen noin 1 500 puutava-

Metsätalouden* työlliset ammattiaseman mukaan 1993 ja 2003–2005e, henkilöä.

	1993	2003	2004e	2005e
Toimihenkilöt	7 000	6 300	6 900	6 500
Työntekijät	13 000	10 800	11 200	11 700
Palkansaajat yhteensä	20 000	17 100	18 100	18 200
Metsänomistajien oma työpanos	9 000	4 600	4 600	4 500
Muu yrittäjätöpanos	4 000	4 000	4 000	4 000
Yrittäjätöpanos yhteensä	13 000	8 600	8 600	8 500
Kokonaistyöllisyys	33 000	25 800	26 700	26 700

* metsänparannus ja kuljetukset mukaan lukien

Metsätalouden kokonaistyöpanos työlajeittain 1993 ja 2003–2005e, henkilöä.

	1993	2003	2004e	2005e
Toimihenkilötyö	7 000	6 300	6 900	6 500
Puutavaran autokuljetus	3 000	3 000	3 000	3 000
Metsäkonetyö, puunkorjuu ja metsänparannus	5 000	6 000	6 000	6 400
Manuaalinen hakkuutyö	8 000	2 500	2 500	2 500
Manuaalinen metsän- ja luonnonhoitotyö	9 000	8 000	8 300	8 300
Metsätalouden kokonaistyöllisyys	33 000	25 800	26 700	26 700

ra-autoa. Hakkuumäärien ja kuitupuun osuuden lisääntymisen ja koneellisen hakkuun osuuden kasvun vuoksi etenkin harvennushakkuissa puunkorjuun konekapasiteettitarve säilynee entisellä tasollaan vuosina 2004 ja 2005 konetyön tuottavuuden vähittäisestä kasvusta huolimatta. Sen sijaan metsänparannuskaluston ja -urakoitsijoiden tarve voi supistua, kun töiden painopiste on siirtynyt uudisrakentamisesta metsäautoteiden ja metsäojien kunnostamiseen. Kun koneellisen työn osuus ja kaluston tarve lisääntyy myös metsänhoidon ja metsänuudistamisen työlajeissa sekä kasvavassa energiapuun korjuussa, ennakoitaan konetyön panoksen kokonaisuutena hieman kasvavan vuonna 2005.

Toimihenkilötyöpanoksen tarpeen arvioidaan hieman kasvaneen vuonna 2004 esimerkiksi metsien suojeluun ja luonnonarvojen kartoitukseen liittyvissä tehtävissä, ei niinkään perinteisissä metsätalouden tehtävissä. Puutavaran autokuljetuksen työn tuottavuus voi edelleen kehittyä, mikäli metsäautotieverkosto ja muu maaseudun tieverkosto pidetään raskaan kaluston liikennöintiä edellyttävässä kunnossa. Manuaalisen työn osuus supistuu edelleen sekä hakkuun että metsänhoidon tehtävissä ja vastaava työ siirtyy koneellisesti tehtäväksi. Koneenkuljettajatyöpanoksen tarve kasvaa sen takia hieman vuonna 2005 konetyön tuottavuuskehityksestä huolimatta.

Työllisyys lisääntyy metsien suojelun ja luonnonhoidon tehtävissä

Hankintahakkuut vähenivät vuonna 2003 noin 18 prosenttia edellisestä vuodesta ja ovat supistuneet edelleen vuoden 2004 tammi–elokuussa kuusi prosenttia. Metsänomistajien omatoimisen metsätyön osuus on supistunut vuoden 2002 noin 5 000 henkilövuodesta 4 600 henkilötyövuotta vastaavaksi vuonna 2003. Pitkän ajan kehitysnäkymänä sen osuus on edelleen supistumassa.

Kasvavia työlajeja ovat erilaiset metsien suojeleluun ja luonnonhoitoon liittyvät tehtävät sekä energiapuun korjuu. Näihin tehtäviin varatut kestävä metsätalouden rahoituslain mukaiset tukivarat ovat viime vuosina moninkertaistuneet. Energiapuun korjuu pyritään integroimaan nuoren metsän hoitoon ja ensiharvennuksiin ja tekemään kasvavassa määrin mahdollisimman kustannustehokkaasti koneellisesti. Sen sijaan ympäristön hoitoon liittyvät työt voivat tarjota mahdollisuuksia muuten supistumassa oleviin manuaalisiin työtehtäviin.

Työn tuottavuus kasvaa hitaasti

Työn tuottavuus kasvoi Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2003 metsätaloudessa 1,4 prosenttia. Sen sijaan pääoman tuottavuus kasvoi 3,8 prosenttia ja kokonaistuottavuus parani siten metsätaloudessa 3,5 prosenttia. Jos työlliset ja työmäärät lisääntyvät metsätaloudessa kuluvana vuonna vuoden alkupuolen ennakkotietojen valossa tehtyjen ennako-

arviointien mukaisesti, ei työn tuottavuus kasvaisi metsätaloudessa vuoden 2004 aikana. Vuonna 2005 työn tuottavuus kasvaisi tehtyjen työllisyys- ja työmääräennusteiden mukaan noin 4 prosenttia. Vuosien 2003–2004 työn tuottavuusluvut ovat matalia verrattuna metsätalouden työn tuottavuuden historialliseen keskikasvuun vuosilta 1975–2003, jolloin se on ollut 4,8 prosenttia koneellisen hakkuun lisääntymisen johdosta.

Työvoimakustannusten kehitys maltillista

Metsätalouden työvoimakustannukset olivat vuonna 2003 Tilastokeskuksen mukaan 350 miljoonaa euroa. Reaalisesti työvoimakustannuksissa ei tapahtunut kasvua edellisestä vuodesta. Sen sijaan palkansaajaa kohti lasketut työvoimakustannukset kasvoivat reaalisesti noin seitsemän prosenttia ja olivat 26 700 euroa. Työvoimakustannusten osuus metsätalouden kokonaistuotoksesta vuonna 2003 oli 11 prosenttia. Kuluvalle vuodelle tehtyjen työllisyys- ja työmääräarvioiden perusteella metsätalouden työvoimakustannukset näyttävät kasvavan reaalisesti noin kuusi prosenttia olettaen, että palkansaajatyöpanos kasvaa ennakoarvion mukaisesti. Kun vuodelle 2005 ennustetaan metsätaloudessa edelleen vähäistä palkansaajatyöpanoksen kasvua, kasvavat työvoimakustannuksetkin edelleen hieman, mutta nousu jää edellistä vuotta lievemmäksi edellyttäen, että ansiotasokehitys pysyy maltillisena.

Erityisartikkelit

Puutuotteiden vientimahdollisuudet Kiinaan

Raija-Riitta Enroth ja Ritva Toivonen

Uusien markkina-alueiden löytäminen on erityisen tärkeää Suomen mekaaniselle metsäteollisuudelle, sillä sekä sahatavarasta että puulevyistä on Euroopassa ylitarjontaa. Kiinan nopea talouskasvu ja valtava väestö tekevät siitä houkuttelevan vientikohteen. Metsäntutkimuslaitos ja Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos selvittivät yhdessä, miltä näyttävät puutuotteiden vientimahdollisuudet Kiinaan. Selvitys perustui tilastoihin, kirjalliseen materiaaliin ja suomalaisten ja kiinalaisten asiantuntijoiden haastatteluihin.

Kiinan bruttokansantuote on kasvanut viime vuosina keskimäärin 7 prosenttia vuodessa ja talouskasvun arvioidaan jatkuvan voimakkaana tulevaisuudessakin. Kiinan liittyminen Maailman kauppajärjestöön WTO:hon vuonna 2002 vauhditti ulkomaisia sijoituksia, ja Kiina on jo ohittanut USA:n suurimpana ulkomaisten investointien vastaanottajana. Myös ulkomaankauppa on vahvassa kasvussa – esimerkiksi kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla vienti kasvoi noin 35 prosenttia ja tuonti noin 43 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta.

Omat metsät eivät riitä teollisuuden tarpeisiin

Kiinan kansantasavallan metsäala on noin 163 miljoonaa hehtaaria eli suunnilleen saman verran kuin metsäala nykyisessä 25 jäsenmaan EU:ssa. Kiinassa asuu kuitenkin noin 1,28 miljardia ihmistä eli noin viidennes maailman väestöstä. Vertailun vuoksi

mainittakoon, että nykyisen EU:n asukasmäärä on vajaat 500 miljoonaa. Valtaosa Kiinan metsistä hävisi satoja vuosia sitten maanviljelyksen ja laiduntamisen tieltä, mikä taas johti eroosioon ja aavikoitumiseen. Metsien merkitys eroosion torjujana on viime vuosina huomattu, ja puunistutusprojektien myötä Kiina on taas ”vihertymässä”. Metsityksillä pyritään kuitenkin pääosin torjumaan eroosiota, ja luonnonmetsiä on 1990-luvun lopulla pantu myös hakkuukieltoon, joten Kiinan omat metsävarat ovat riittämättömät metsäteollisuuden tarpeisiin.

Kiina on nykyisin maailman suurin trooppisen puun tuoja, mutta raakapuun tuontimäärät myös Venäjältä ovat viime vuosina kasvaneet voimakkaasti. Kiina on lähes kaikkien metsäteollisuustuotteiden nettotuojia. Metsäteollisuustuotteiden tuonnin arvosta noin puolet on sellu- ja paperiteollisuuden tuotteita. Viennin puolella suurin artikkeli ovat huonekalut ja puusepäntuotteet. Hinnaltaan edullisten kiinalaisten puutuotteiden kysyntä on kasvanut maailmalla nopeasti ja tuotantoa Kiinassa ollaan edelleen lisäämässä. Esimerkiksi USA on joutunut supistamaan omaa huonekalujen tuotantoaan kannattamattomana Kiinan tuonnin takia, ja myös eurooppalaiset tuottajat ovat menettäneet markkinoitaan. USA:n huonekalutuonnin arvosta jo noin puolet tulee Aasiasta, valtaosin Kiinasta. Sen sijaan puutuotteiden raaka-aineena käytettävien sahatavaran ja puulevyjen osalta Kiina on selkeästi nettotuojia. Vuonna 2002 sahatavaran tuonti oli 5,4 ja vienti 0,4

miljoonaa kuutiometriä. Puulevyjä tuotiin 3,5 ja vie-
tiin 2,1 miljoonaa kuutiometriä.

Suomi vei Kiinaan vuonna 2003 metsäteollisuus-
tuotteita vain noin 127 miljoonalla eurolla. Kiinaan
suuntautuvasta viennistä valtaosa oli massa- ja pape-
riteollisuuden tuotteita. Puutuotteiden vienti Suomesta
Kiinaan on toistaiseksi ollut erittäin vähäistä. Sahata-
varaa vietiin vuonna 2003 vain 57 000 kuutiometriä
ja vaneria 2 000 kuutiometriä. Tässä yhteydessä
voisi vertailun vuoksi todeta, että sahatavaran vienti
Suomesta Japaniin on viimeisten kymmenen vuoden
aikana yli kaksinkertaistunut. Vuonna 2003 vienti oli
jo hieman yli miljoona kuutiometriä.

Rakentamistarve kaupungeissa kasvaa

Vielä tällä hetkellä noin 60 prosenttia kiinalaisista asuu
maaseudulla, mutta kaupungistuminen on nopeaa. Val-
tavia tuloeroja maan eri osien ja etenkin maaseudun
ja kaupunkien välillä pyritään lievittämään siirtämällä
heikoimmassa tilanteessa olevia maanviljelijöitä kau-
punkeihin. On arvioitu, että yritysten ja maatalouden
rationalisoinnin myötä vapautuu jopa satoja miljoonia
ihmisiä, jotka hakeutuvat kaupunkeihin.

Aiemmin asuntomarkkinoilla toimivat lähes yksin-
omaan valtio ja työyksiköt, joiden oli tarjottava työn-
tekijöilleen asunto. Vuodesta 1990 lähtien työntekijät
ovat saaneet ostaa itselleen työnantajansa tarjoaman
asunnon reilusti alle markkinahinnan. Vuonna 1998
asuntomarkkinat uudistettiin täysin. Uusia työsuh-
deasuntoja ei enää myönnetty, julkisesti omistettuja
asuntoja yksityistettiin, kiinteistörakennusyhtiöiden
markkinoille pääsyä helpotettiin ja pankkien asun-
toluottojärjestelmää kehitettiin siten, että yksityisten
talouksien asuntolainat tulivat mahdollisiksi. Vuoden
1998 uudistuksen jälkeen asuntomarkkinat ovatkin
kokeneet täydellisen muutoksen. Esimerkiksi Pekin-
gissä noin 80 prosenttia asutokaupasta muodostuu
nykyään yksityisten hankkimista asunnoista. Omis-
tusasuminen yleistyy kaupungeissa hyvin nopeasti.

Asuntotuotannon määrästä on jossain määrin poik-
keavia tietoja ja arvioita. Selvää joka tapauksessa on,
että asuntotuotanto Kiinassa on vahvassa kasvussa.
Eräät yhdysvaltalaiset lähteet arvioivat, että vuosina
2001–2005 Kiinassa rakennetaan yhteensä 62,6 mil-
joonaa uutta asuntoa. Rakentamistarve erityisesti kau-

pungeissa on kasvanut ja tulee kasvamaan edelleen.

Väestönkehitystä leimaa Kiinassa keskiluokkai-
stuminen. Keskiluokan koko on viidessä vuodessa
suunnilleen nelinkertaistunut eli joka vuosi kymmeniä
miljoonia uusia ihmisiä on noussut paremmin toimeen-
tulevaan keskiluokkaan. Vuoden 2000 lopussa keski-
luokkaan kuului jo arviolta 150 miljoonaa ihmistä eli
lähes yhtä paljon kuin koko Venäjällä on asukkaita.
Tosin keskiluokan tulotaso Aasiassa on huomattavasti
alle länsimaisten standardien, mutta joka tapauksessa
väestön ostovoima on kasvussa.

Puun käytölle rakentamisessa monia esteitä

Kaupungistuminen merkitsee sitä, että kerrostalo-
rakentaminen on tulevaisuudessakin rakentamisen
tärkein muoto. Viranomaiset ovat suosineet muiden
materiaalien kuin puun käyttöä kaupunkialueiden
rakentamisessa pääosin paloturvallisuussyistä. Melkein
jokainen kaupunki Kiinassa on erittäin tiheästi asuttu
ja palot ovat siksi suuri uhka. Myös valtavasta väes-
tön määrästä aiheutuva tarve rakentaa monikerroksisia
asuinrakennuksia on lisännyt betonin ja tiilen käyttöä.
Kaupunkien asuinrakennukset ovat yleensä vähintään
kuusikerroksisia.

Nykyisin puurakentamista hidastaa myös se, että
arkkitehdit ja rakennuttajat eivät tunne puurakenta-
mista, asukkaat eivät ole tottuneita puurakenteisiin,
kestävyys ja turvallisuus verrattuna betoniin kyseen-
alaistetaan ja lisäksi maan eteläosissa hyönteistuhot
ovat vaarana puutavaralle. Olemassa olevat rakennus-
määräykset eivät myöskään ole sisältäneet ohjeistuksia
puurakenteille.

Puun käytön lisäämiseksi rakentamisessa joukko
tuottajamaita, Suomi, Ruotsi, Norja, Itävalta, Saksa
ja Ranska, onkin tänä syksynä ryhtynyt yhteistyöhön.
Pyrkimyksenä on aktiivisesti edistää puun käyttöä
Kiinassa ja myös Japanissa. Kiinassa konkreettisia
projekteja ovat seinä- ja kattojärjestelmien käytön
edistäminen ja puurakenteiden käsikirjan laatiminen.
Lisäksi pyritään saamaan eurooppalainen lujuslaji-
teltu puutavara hyväksytyksi rakentamisessa.

Vaikka valtaosa asuinrakennuksista on kerrostaloja,
pientalotkin ovat yleistyneet myös kaupungeissa. Pien-
taloasutusta syntyi jo 1980-luvulla Shanghaihin, Pekin-
giin ja joihinkin muihin suuriin kaupunkeihin, mutta

niiden lukumäärä pysyi erittäin vähäisenä. Varsinainen ”pientalobuumi” alkoi 1990-luvun lopulla, kun pientaloa alettiin pitää näkyvänä merkinä menestymisestä.

Kotien sisustukseen panostetaan

Uudet asunnot myydään Kiinassa useimmiten täysin vailla sisäverhouksia ja kiintokalusteita, joten asunnon oston jälkeen omistajat hankkivat sisustuksen lattia-, seinä-, katto- ym. materiaaleista lähtien. Tämän käytännön arvioidaan myös tulevaisuudessa jatkuvan, sillä se antaa asunnon ostajalle mahdollisuuden toteuttaa hankinnoissaan omaa makuaan, aikatauluun ja budjettiaan.

Käytäntö on myös johtanut siihen, että sisustustarvikkeita myyvien yritysten määrä on kasvanut erittäin voimakkaasti. Pekingissä toimiva Ikea on hyvä esimerkki kehityksestä, mutta myös saksalainen OBI ja englantilainen B&Q ovat tulleet Kiinan markkinoille.

Perinteisesti kiinalaisessa sisustuksessa on suosittua tummaa lehtipuuta. Vaalea puu on kuitenkin alkanut saada jalansijaa. Erään Kiinan suurimpiin lukeutuvan rakennuttajan mielestä Ikean edustama sisustustyyli ja tuotteet merkitsevät kiinalaisen keskiluokan arvostuksessa trendikkyyttä ja huippulaatua. Trendit kuluttajien mieltymyksissä ja arvostuksissa näyttäisivätkin ainakin joidenkin signaalien perusteella olevan kääntymässä pohjoismaisen puuteollisuuden näkökulmasta positiiviseen suuntaan. Ikean tyyppisen tuotannon ja yleensä länsimaisen tyylin nousu laatuksiteereiksi asumisessa merkitsevät sen tyyppisiä tuotteita ja tuotantoa mihin pohjoismainen puuraaka-aine ja osaaminen jo soveltuvat.

Kiinan markkinat kiinnostavat muitakin kuin suomalaisia

Asiantuntijahaastattelussa nousi selvästi esiin se, että Kiinan markkinat ovat suomalaisen puutuoteollisuuden kannalta lupaava potentiaalinen vientikohde. Kerrostalorakentamisen yleisyys ja puun heikko tunnettuus eivät kuitenkaan tee puun käytön voimakkaasta lisäämisestä runkorakenteissa helppoa. Puutuotteille lienee helpompi löytää markkinoita sisäverhouks- ja muissa pidemmälle jalostetuissa puutuotteissa kuin

rakentamisen bulkkituotteissa. Ensin mainittujen käytön lisäämisessä kuluttajien mielipiteillä on suurempi merkitys kuin Euroopassa, koska uusien asuntojen pintamateriaalit ja kiintokalusteet valitsee kuluttaja eikä rakennuttaja tai suunnittelija kuten esimerkiksi Suomessa.

Kiinan markkinat eivät luonnollisesti kiinnosta yksin suomalaisia, vaan kiinnostusta on herännyt muuallakin. Yhdysvallat on jo pitkään panostanut aktiivisesti Kiinan puutuotemarkkinoihin, ja raaka-puun lisäksi sahatavaran tarjonta myös Venäjältä on kasvussa. Kilpailu siis tulee olemaan kireää. Lisäksi markkinoilla on toki muitakin ongelmia ja riskejä, kuten tuotteiden kopiointivaara, byrokraatia ja vieras liiketoimintakulttuuri. Vahvasta kasvutrendistä huolimatta Kiinanakin talouskasvu todennäköisesti välillä yskii. Talouden voimakas heilahdus alaspäin saattaisi vähentää esimerkiksi rakentamisen määrää tuntuvasti ja aiheuttaa myös yhteiskunnallista rauhattomuutta. Markkinoille pyrkivien yritysten olisi syytä varautua myös tähän riittävin puskurein.

Lähteet

- China's imports drive tropical timber trade: Trends in tropical timber markets, 2002–2003. Julkaisussa: Forest Products Annual Market Analysis 2002–2004. Timber Bulletin – Volume LVI (2003), No.3. UNECE, FAO. Geneva.
- FAOSTAT. <http://www.fao.org/forestry/>
- Finpron maaraportti. Kiina. 2004. <http://www.finpro.fi/palvelut/markkinatieto/maakansiot/kiina>
- Metsäteollisuuden ulkomaankauppa maittain 2003. 2004. Metsätilastotiedote 733. Metsäntutkimuslaitos, metsätilastollinen tietopalvelu. 22 s.
- Mäki, P., Toivonen, R. & Enroth, R-R. 2003. Puutuotteiden vientimahdollisuudet Kiinaan. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja N:o 187. 59 s.
- Trade in secondary-processed wood products slowed: Value-added wood products markets, 2001–2003. Julkaisussa: Forest Products Annual Market Analysis 2002–2004. Timber Bulletin – Volume LVI (2003), No.3. UNECE, FAO. Geneva.

Kasvihuonekaasujen päästökauppa ja Suomen metsäteollisuus

Maarit Kallio ja Johanna Pohjola

Suomi on muiden EU-maiden tapaan ratifioinut YK:n ilmasopimukseen kuuluvan Kioton pöytäkirjan, jonka tavoitteena on teollisuusmaiden kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen. Pöytäkirja astuu voimaan, jos Venäjä ratifioi sen, sillä tällöin sopimuksen edellyttämät 55 prosenttia teollisuusmaiden vuoden 1990 kasvihuonekaasupäästöistä ja vähintään 55 maata olisivat sopimuksen piirissä. EU on ryhtynyt jo toimiin pöytäkirjan tuomien velvoitteiden täyttämiseksi ja säätänyt yhteisön laajuisen päästökauppadirektiivin, joka edellyttää että direktiivin alaisilla teollisuuslaitoksilla on oltava vuodesta 2005 alkaen lupa fossiilisille hiilidioksidipäästöilleen.

Päästökaupan piiriin kuuluville tuotantolaitoksille myönnetään tietty määrä vuosittaisia oikeuksia hiilidioksidin tuotantoon. Vuoden 2005 alkujaossa annettavat päästöoikeudet koskevat koekautta 2005–2007, jolle oikeudet jaetaan ilmaiseksi vuosien 1998–2002 päästöjen perusteella. Osa oikeuksista varataan koekaudella käyttöön otettaville uusille tuotantolaitoksille. Kauden loputtua siirrytään Kioton pöytäkirjan mukaiseen ensimmäiseen velvoitekauteen 2008–2012 ja sitä seuraaviin viiden vuoden pituisiin jaksoihin, joille päästöluvat jaetaan uudelleen. Suomen massa- ja paperiteollisuuden tuotantolaitokset kuuluvat EU:n päästökauppadirektiivin piiriin. Sen sijaan puutuoteollisuuden hiilidioksidipäästöt ovat varsin vähäiset, eikä päästökauppa kosketa sitä suoranaisesti.

Päästökaupan tavoitteena on mahdollistaa päästöjen alentaminen EU:n sisällä siellä, missä se on edullisinta, kun tuottajat voivat käydä saamallaan oikeuksilla kauppaa muiden päästölupavollisten kanssa. Mitä korkeammat päästöjen alennuskustannukset lupakaupan osapuolilla on, sitä korkeammaksi muodostuu päästö-

luvan hinta. Uusien EU-maiden mukaantulo alentanee päästölupien hintaa, mikä hyödyttää Suomeakin, sillä Suomessa päästöjen vähentämisen kustannukset ovat monella alalla suuret. Myös ns. linkkidirektiivi alentaa päästölupien hintaa, sillä se mahdollistaa kehitys- ja siirtymätalousmaissa toteutetuista päästövähennys-hankkeista saatujen päästöoikeuksien liittämisen osaksi EU:n päästökauppaa.

Noin 30–40 prosenttia Suomen fossiilisista CO₂-päästöistä jää päästökauppadirektiivin ulkopuolelle. Ulkopuolelle jäävän teollisuuden toimintaa ohjataan päästöjen alentamiseen muilla keinoilla, esimerkiksi veroilla.

Miten päästöjen rajoittaminen vaikuttaa metsäteollisuuteen?

Hiilidioksidipäästöt ovat pääosin peräisin energian tuotannosta fossiilisilla polttoaineilla (öljy, maa-kaasu, kivihiili), turpeella tai päästöneutraaleilla biopolttoaineilla (esim. puu). Energiaintensiivinen paperiteollisuus on Suomen suurin sähkönkuluttaja ja sektorin osuus Suomen fossiilisista CO₂-päästöistä on noin 12 prosenttia. Massa- ja paperiteollisuuden CO₂-päästöt fossiilisten polttoaineiden ja turpeen käytöstä olivat noin 5,3 miljoonaa tonnia vuonna 2003. Luku ei sisällä ostosähkön kautta tulevia päästöjä, jotka ovat Metsäteollisuus ry:n arvion mukaan noin 2,6 miljoonaa tonnia.

Hiilidioksidipäästöjen rajoittamistoimilla on paperiteollisuudelle sekä suoria että välillisiä vaikutuksia. Kaiken kaikkiaan välilliset vaikutukset voivat olla suoria vaikutuksia suuremmat.

Päästöjen alentamisen suora kustannusvaikutus

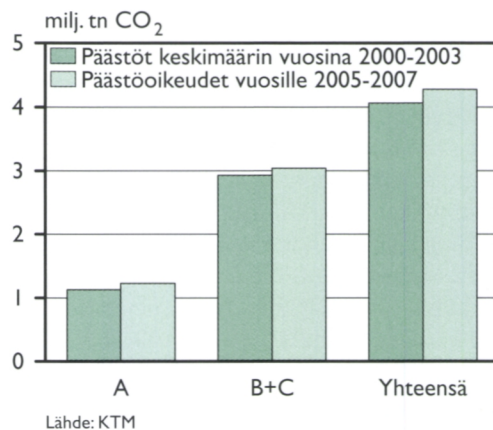
syntyy omien päästöjen alentamiseen vaadittavista investoinneista tai vaihtoehtoisesti tarvittavien päästölupien ostosta. Päästörajoitusten toimeenpano vaatii myös päästöjen aktiivista laskentaa, raportointia ja suunnittelua, mistä seuraa hallinnointikustannuksia. Lisänä tulevat päästökaupan transaktiokustannukset.

Epäsuorat vaikutukset aiheutuvat tuotantopanosten hintojen noususta. Erityisesti sähkön tuotantokustannukset ja sen myötä hinta tulevat nousemaan EU-maissa, koska päästöjen rajoittaminen koskee luonnollisesti myös niiden suurinta aiheuttajaa, energiasektoria. Päästöjen rajoittamisen sekä energian hintojen nousun kustannukset heijastuvat myös runsaasti sähköä käyttävien panosten, kuten kemikaalien sekä täyte- ja päällysteaineiden hintoihin. Koska päästöneutraalin puun asema paranee muihin polttoaineisiin nähden, puuhakkeesta voi pidemmällä tähtäimellä syntyä kilpailua metsäteollisuuden ja energiasektorin kesken, joten myös puun hinta voi nousta.

Milloin yritykset ylittävät oman päästäkiintiönsä, päästömarkkinoilla määrittyvä päästöoikeuden hinta on niille kustannustekijä. Lupien tulevasta hintatasosta vallitsee suuri epävarmuus, sillä siihen vaikuttaa useita vaikeasti ennakoitavia kysyntä- ja tarjontatekijöitä: päästökauppaan osallistuvien maiden valitsema päästöoikeuksien alkujako, päästöjen rajoittamisen tarve ja kustannukset sekä energiatarpeen ja päästökaupan piirissä olevien teollisuusalojen tuleva kehitys. Toistaiseksi koekauden 2005–2007 päästöoikeuksilla on käyty kauppaa vajaan 9 euron hintaan CO₂-tonnilta. Markkinoiden ohuuden takia tämän hetkinen hintataso ei kuitenkaan kuvaa luotettavasti lopullista hintatasoa. Arviot päästöoikeuksien hinnoista koekaudelle 2005–2007 vaihtelevat välillä 7–15 euroa ja vuosille 2008–2012 välillä 10–20 euroa. Honkatukia ym. arvioivat, että massa- ja paperiteollisuuden kannattaisi ostaa päästölupia omien päästöjen vähennystoimien sijaan, mikäli lupien markkinahinta jäisi alle 22 euron CO₂-tonnilta.

Koekauden päästäkiintiöt ylittävät aiemmat päästöt

Suomen paperiteollisuudelle koekaudelle 2005–2007 esitetyt päästäkiintiöt eivät ole kovin tiukkoja. Kuviosta nähdään, että massa- ja paperi- päästöalialan vuo-

Massa- ja paperiteollisuuden keskimääräiset hiilidioksidipäästöt vuosina 2000–2003 ja vuosittaiset päästöoikeudet koekaudelle 2005–2007 alaryhmillä A, B ja C. Kuviosta puuttuvat yhtiötetyn energiantuotannon päästöt.

sittaiset päästöoikeudet ylittävät vuosien 2000–2003 keskimääräiset päästöt sekä tuotantoprosessiin kiinteästi sidoksissa oleville päästöille (alaryhmä A) että oman energiantuotannon päästöille (B ja C). Yhteensä päästöoikeudet ylittävät viime vuosien keskimääräiset päästöt noin 5 prosentilla. Yllä mainitut päästöt kattavat vajaat 80 prosenttia massa- ja paperiteollisuuden päästöistä, sillä Metsäteollisuus ry:n mukaan toimialan hiilidioksidipäästöt olivat 5,3 miljoonaa tonnia, kun taas Kauppa- ja teollisuusministeriön mukaan massa- ja paperi- päästöalialan päästöt olivat 4,1 miljoonaa tonnia vuonna 2003. Puuttuva osuus päästöistä tulee yhtiötetystä energiantuotannosta, jota koskevat päästöoikeudet sisältyvät teollisuuden energiantuotantopäästöalialaan. Myös tämän toimialan päästöoikeudet ovat suuremmat kuin edeltävien vuosien päästöt.

Vaikka paperiteollisuus toimisi täydellä kapasiteetilla, päästöoikeuksien ostoista aiheutuvat kustannukset eivät koekaudella nouse toimialatasolla kovin merkittäväksi. Kustannukset eivät kuitenkaan jakaudu tasaisesti, vaan osa tuotantolaitoksista joutuu hankkimaan runsaastikin päästöoikeuksia markkinoilta, kun taas joillakin niitä jää myytäväksi.

Päästöoikeuksien ostoa suurempi kustannusnousu tulee tulevaisuudessa luultavasti sähkön hinnan nou-

susta. Vaikka metsäteollisuus tuottaa yli 80 prosenttia sähköntarpeestaan joko itse tai yhteisyrityksin, markkinoilta ostettu sähkömäärä on merkittävä. Vuonna 2003 paperiteollisuus käytti sähköä arviolta 26,2 miljardia kilowattituntia. Ulkopuolista hankintaa tästä oli noin 14,9 miljardia kilowattituntia, josta huomattava osuus tuli omilta osakkuusyhtiöiltä.

Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen selvityksen mukaan sähkön pörssihinta pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla nousi 7,5 euroa megawattitunnilta päästöoikeuden hinnalla 10 euroa CO₂-tonnilta. Koe-kaudella sähkön hinnan nousu jäänee kuitenkin näitä arvioita pienemmäksi päästöoikeuksien ilmaisjaon ja melko runsaiden kiintiöiden vuoksi. Mikäli metsäteollisuuden ostaman sähkön tuotantoon kulutettujen päästöoikeuksien arvo siirtyisi myöhemmin kokonaan ostetun sähkön hintaan 10 euron lupahinnalla, metsäteollisuuden energiakustannukset kasvaisivat nykyisestä noin 26 miljoonalla eurolla.

Päästökaupan transaktiokustannukset riippuvat päästökauppadirektiivin käytännön toteutustavasta sekä kaupankäynnin vilkkaudesta. Elektrowatt-Ekonon (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2002) yritysraastatteluihin perustuvan raportin mukaan kustannukset voisivat olla kaikille Suomen yrityksille yhteensä alimmillaan noin 1,4 miljoonaa euroa ja korkeimmillaan 10 miljoonaa euroa vuodessa. Suunta-antavana-kin kustannushaarukka on laaja. Päästökaupan piiriin kuuluu noin 137 toiminnanharjoittajaa.

Päästörajoituksilla vain vähäinen vaikutus metsäteollisuuden kannattavuuteen

Päästöjen rajoittamisvelvoitteilla ei liene suurta vaikutusta metsäteollisuuden tuotantoon päästökaupan harjoittelukaudella. Aiempana tarkasteltujen kustan-

nusten summa jää korkeimmillaankin alle prosenttiin Suomen massa- ja paperiteollisuuden viennin arvosta, joka oli noin 9 miljardia euroa vuonna 2003. Muiden tekijöiden, kuten esimerkiksi valuuttakurssimuutosten tai sellun ja paperin hinnoille tyypillisen vaihtelun vaikutukseen verrattuna päästöjen vähentämisen vaikutus metsäteollisuuden kannattavuuteen tulee lähivuosina olemaan vähäinen. Suomen velvoite vähentää päästöjä vuoden 1990 tasolle aiheuttaa kuitenkin paineita alentaa päästökaupasta koeajan jälkeen. Siten päästöjen alentamisen kustannukset tulevat koeajan jälkeen nousemaan, mikäli järjestelmään ei liitetä uusia päästölupien hintoja tai päästöjen rajoittamisen kustannuksia laskevia mekanismeja.

Lähteet

- Honkatukia, J., Joutsenvirta, E., Kemppi, H. & Perrels, A. 2002. EU:n laajuisen päästökaupan toteuttamismahdollisuudet ja vaikutukset Suomen kannalta. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Helsinki. 84 s.
- Kauppa- ja teollisuusministeriö. 2002. Raportti. Yritysten transaktiokustannukset yritysten välisessä päästökaupassa. Elektrowatt-Ekono. 26.2.2002. 35 s.
- Kauppa- ja teollisuusministeriö. 2004. Valtioneuvoston päätös kansallisesta jakosuunnitelmaesityksestä. 19.8.2004. 34 s. + liitteet.
- Kauppa- ja teollisuusministeriö. 2004. Päästökaupan vaikutus pohjoismaiseen sähkökauppaan – Ehdotus Suomen strategiaksi. Selvitysmiehen loppuraportti Kauppa- ja teollisuusministeriölle. Mikko Kara, VTT Prosessit, 4.10.2004. 108 s. + liitteet.
- Metsäteollisuus ry. 2004. Ympäristönsuojelun vuosikirja. Massa- ja paperiteollisuus, Vuoden 2003 tilastot. 20 s.

Metsäverouudistus ja puumarkkinat

Antti Mutanen, Tapio Tilli ja Anna-Kaisa Rämö

Suomen metsäverouudistus ei ole ollut hetkellinen tapahtuma vaan prosessi, joka jatkuu yhä. Vuonna 1993 alkanut siirtymäkausi, jolloin sovelletaan rinnakkain kahta metsäverojärjestelmää, laskennalliseen metsän tuottoon perustuvaa pinta-alaveroa ja metsätalouden todellisiin tuloihin ja menoihin perustuvaa puun myyntituloveroa, päättyy vuoden 2005 lopussa. Verouudistuksen vaikutus esimerkiksi puun tarjontaan ulottuu kuitenkin myös vuoden 2005 jälkeiseen aikaan.

Arviot metsäverouudistuksen vaikutuksista puumarkkinoiden toimintaan ovat olleet vaihtelevia. Pelko puun ylitarjonnasta siirtymäkauden aikana ja erityisesti sen viimeisinä vuosina on vaihtunut huoleksi puun tarjonnan riittävyydestä ja metsäteollisuuden puuhuollon turvaamisesta vuoden 2005 jälkeen. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen ja Metsäntutkimuslaitoksen yhteishankkeessa on analysoitu tukkipuumarkkinoiden toimintaa metsäverouudistuksen siirtymäkaudella (Mutanen ja Toppinen 2004) sekä kartoitettu kyselytutkimuksen avulla metsänomistajien myyntiaikomuksia siirtymäkauden viimeisinä vuosina sekä niiden jälkeen (Rämö ym. 2004).

Metsäverouudistuksen toteutuneet vaikutukset odotusten mukaisia

Pinta-alaverotuksen valinta siirtymäkauden ajaksi oli edullisinta metsänomistajille, joilla oli runsaasti hakkuusäästöjä ja jotka myös aikoivat realisoida niitä siirtymäkauden aikana. Pinta-alaverotukseen jääneet metsätilat olivatkin keskimääräistä runsasmetsäisempiä, sillä vuonna 1993 niiden osuus yksityismetsien pinta-alasta oli 38 prosenttia mutta hakkuumahdollisuuksista

arviolta 45 prosenttia (Pesonen ja Räsänen 1994).

Tilastot osoittavat, että pinta-alaverotukseen jääneet metsänomistajat ovat odotusten mukaisesti myös realisoineet hakkuusäästöjään siirtymäkauden aikana. Heidän osuutensa puun myynneistä – vuosina 1997–2002 keskimäärin 53 prosenttia – on ollut suurempi kuin voitaisiin olettaa pelkästään hakkuumahdollisuuksien perusteella (Puukauppa veromuodoittain... 2004). Tämä on leikannut pinta-alaverotettujen metsänomistajien hakkuusäästöjä siten, että vuonna 2002 heidän hehtaarikohtaiset hakkuumahdollisuutensa vastasivat myyntituloverotettujen hakkuumahdollisuuksia (Rämö ym. 2004). Täten pinta-alaverotetuilla metsänomistajilla oli hakkuusäästöjen pienenemisestä huolimatta vuonna 2002 yhä varsin runsaasti hakattavaa puustoa. Vuonna 2003 pinta-alaverotettujen puun myynnit jatkuivatkin edellisvuosien tasolla ja samalla heidän osuutensa kokonaisyntymäärästä kohosi 65 prosenttiin (Puukauppa veromuodoittain... 2004).

Puun kokonaistarjontaa tarkasteltaessa metsäverouudistuksen toteutunut vaikutus on ollut positiivinen. Siirtymäkauden alussa myyntituloerotuksen valinneiden metsänomistajien valmistautuminen metsäverojärjestelmän muuttumiseen näkyy piikkiä kokonaisyntymäärissä ennen siirtymäkauden alkua vuonna 1992. Siirtymäkauden aikana yksityisten metsänomistajien vuotuiset puun myyntimäärät ovat puolestaan nousseet uudelle noin 35 miljoonan kuutiometrin tasolle, joka on 8 miljoonaa kuutiometriä enemmän kuin vuosina 1986–1990 keskimäärin (Metsätalastollinen vuosikirja 2003). Vaikka puun ja erityisesti tukkipuun tarjonnan on havaittu kasvaneen selvästi siirtymäkauden aikana (Mutanen ja Toppinen 2004), ei tarjonnan kasvua voida selittää yksinomaan

metsäveroudistuksella ja siihen liittyvillä puunmyyntikannustimilla. Myös yksityismetsien hakkuupotentiaalin kasvu yhdistettynä vahvan kysynnän luomaan puun ja erityisesti kuusitukin suotuisaan hintakehitykseen on vaikuttanut osaltaan kokonaismyymintämäärien kohoamiseen.

Metsäveroudistuksen siirtymäkausi päättyi rauhallisesti

Metsänomistajille syksyllä 2003 suunnatun kyselytutkimuksen tulosten perusteella yleisesti odotettua tarjonnan vahvistumista siirtymäkauden lopulla ei olisi tulossa. Pinta-alaverotuksessa olevilla metsänomistajilla oli aikomuksia hieman lisätä puunmyyntejään tänä ja ensi vuonna, kun taas myyntituloerotettujen metsänomistajien puun tarjonta näyttäisi hieman alenevan vuosista 2002–2003 olettaen, että puun hinta ei siirtymäkauden lopulla laske syksyn 2003 tasolta (Rämö ym. 2004). Kyselyn perusteella puun hinnan lasku saisi useat puun myyntiä aikovista siirtämään myyntejään myöhemmäksi. Pinta-alaverotettujen metsänomistajien maltilliset myyntiaikomukset vuosina 2004–2005 viittaavat siihen, että myös heille jää hakkuumahdollisuuksia siirtymäkauden jälkeiselle ajalle. Siten siirtymäkauden jälkeisen ajan puun tarjonta ei puuvarojen perusteella ole yksin myyntituloerotukseen jo nyt kuuluvien metsänomistajien varassa.

Siirtymäkauden jälkeisen ajan puunmyynneistään metsänomistajat olivat kyselytutkimuksen tulosten mukaan hyvin epävarmoja. Ilman tietoa puun hinnasta joka toinen kyselyyn vastanneista metsänomistajista ei osannut kertoa, myisikö puuta vuosina 2006–2007 (Rämö ym. 2004). Suuntaus kuitenkin oli, että puun myyntituloerotuksessa olevilla metsänomistajilla oli aikomuksia lisätä puunmyyntejään vuosina 2006–2007 suhteessa vuosiin 2004–2005, kun taas pinta-alaverotuksessa olevat vähentäisivät niitä.

Metsänomistajilla oli kyselytutkimuksen mukaan yleisesti odotuksia puun hinnan noususta siirtymäkauden jälkeen. Puun myyntituloerotettujen metsänomistajien hintaodotukset olivat pinta-alaverotettujen hintaodotuksia maltillisempia. Hintaodotuksilla ja niiden toteutumisella oli kyselytutkimuksen tulosten mukaan merkittävä vaikutus metsänomistajien puunmyyntiaikomuksiin. Verrattuna tilanteeseen, jossa puun hinta

siirtymäkauden jälkeen olisi syksyn 2003 tasolla, puun hinnan 2–10 prosentin nousu kasvattaisi puun myyntiä vuosina 2006–2007 aikovien metsänomistajien osuuden 12 prosentista 27 prosenttiin. Vastaavasti puun hinnan lasku pienentäisi puun myyntiä siirtymäkauden jälkeen suunnittelevien osuuden marginaaliseksi. Tulos kertoo osaltaan puun hinnan ja hintaodotusten tärkeydestä tarjontapäätöskriteerinä. Huomionarvoista on, että annetusta puun tulevaa hintaa koskevasta arviosta huolimatta siirtymäkauden jälkeisen ajan puunmyyntiensä suhteen epävarmojen metsänomistajien osuus säilyi noin 30 prosenttina (Rämö ym. 2004).

Kyselytutkimuksen tuloksia tukevia havaintoja metsänomistajien herkästä reagoinnista puun hinnan muutoksiin saatiin myös mallinnettaessa havutukkipuumarkkinoiden toimintaa siirtymäkauden aikana (Mutanen ja Toppinen 2004). Tulosten mukaan puun hinnan pieni suhteellinen muutos sai aikaan, muiden tekijöiden pysyessä ennallaan, suhteellisesti suuremman muutoksen tarjotussa puumäärässä. Esimerkiksi kuusitukin hinnan yhden prosentin nousu (lasku) lisäsi (vähensi) kuusitukin tarjontaa lähes 2,5 prosentilla.

Metsäteollisuuden puuhoito siirtymäkauden jälkeen

Metsäveroudistuksen tähän mennessä toteutuneet vaikutukset puun tarjontaan ovat olleet odotusten mukaisia ja varsin maltillisia. Yksityismetsänomistajien puun tarjonta-aikomusten perusteella mitään erityisen dramaattista ei puumarkkinoilla tapahdu myöskään vuosina 2005–2007. Pinta-alaverotuksessa olevilla metsänomistajilla ei näytä olevan erityisen voimakkaita puunmyyntiaikomuksia siirtymäkauden lopulla, ja heille myös jäänee kohtuullisesti hakkuumahdollisuuksia. Vaikka moni metsänomistajista on tällä hetkellä epävarma siirtymäkauden jälkeisen ajan puunmyynneistään, aikoo silti moni myydä puuta ensimmäisinä vuosina siirtymäkauden jälkeen. Koska metsänomistajien on havaittu reagoivan herkästi puun hinnan muutoksiin, on puun tulevalle hintakehityksellä ja erityisesti metsänomistajien hintaodotusten toteutumisella ratkaiseva vaikutus yksityismetsien puun tarjonnan tasoon heti siirtymäkauden jälkeen.

Metsänomistajien hintaodotusten toteutuminen riippuu puun tarjonnan lisäksi olennaisesti puun kysynnän

tasosta siirtymäkauden jälkeen. Mikäli puun kysyntä alenee nykyisestä, odotettu hinnannousu voi jäädä toteutumatta. Puun kysynnän supistuminen voi aiheuttaa esimerkiksi siten, että siirtymäkauden jälkeisille vuosille ajoittuisi metsäteollisuuden laskusuhdanne tai että alhaisella kannattavuuden tasolla toimiva sahateollisuus pienentäisi tuotantokapasiteettiaan Suomessa. Todennäköisesti hintojen jääminen odotuksia alhaisemmiksi vaikuttaisi metsänomistajien puunmyynteihin vain hetkellisesti.

Metsäteollisuudella on lisäksi mahdollisuuksia kompensoida yksityisten metsänomistajien puun tarjonnan muutoksia omien metsiensä hakkuilla sekä erityisesti kansainvälisellä puukaupalla. Tuontipuun osuus teollisuuden puunkäytöstä Suomessa onkin viimeisen kymmenen vuoden aikana lähes kaksinkertaistunut samalla, kun Suomen puumarkkinat ovat muuttuneet aiempaa avoimemmiksi kansainväliselle hinta- ja kysyntäkehitykselle. Siten pelkästään yksityisten metsänomistajien käyttäytymiseen keskittyvä tarkastelu voi helposti johtaa liian voimakkaisiin päätelmiin teollisuuden puuhuollon tilasta metsäveroudistuksen siirtymäkauden viimeisinä vuosina ja niiden jälkeen.

Lähteet

- Metsätilastollinen vuosikirja 2003. SVT Maa-, metsä- ja kalatalous 2003:45. Metsäntutkimuslaitos. 388 s.
- Mutanen, A. & Toppinen, A. 2004. Finnish Sawlog Market under Forest Taxation Reform (aikasarja-analyysi kattaen vuodet 1986–2003). Metsäntutkimuslaitos (käsikirjoitus referoitavana). 23 s.
- Pesonen, M. & Räsänen, P. 1994. Yksityismetsänomistajien verovalinnat ja arvioita metsäverokertymistä 1993–2005. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 535. 57 s.
- Puukauppa veromuodoittain 2003. Metsätilastotiedote 715. Metsäntutkimuslaitos, metsätilastollinen tietopalvelu. 8 s.
- Rämö, A.-K., Tilli, T., Lindroos, K., Toivonen, R., Ruohola, H. & Ripatti, P. 2004. Metsäverojärjestelmän muutos ja yksityismetsänomistajien puun tarjonta vuosina 2004–2007. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja n:o 191.

Tuontipuun rajatarkastus: taudinaiheuttajat ja tuholaiset

Jarkko Hantula ja Pekka Niemelä

Suomeen tuodun raakapuun määrät ovat kasvaneet 1990-luvun alun tasosta noin kolminkertaisiksi: vuonna 2003 tuontimäärä oli jo yli 16 miljoonaa kuutiometriä. Tämä kehitys jatkuu mitä todennäköisimmin myös lähitulevaisuudessa. Raakapuun tuontimaista ylivoimaisesti merkittävin on Venäjä, josta tuodaan runsas 80 prosenttia kaikesta raakapuusta. Viime vuoden tuonnista havupuuta oli noin 7 miljoonaa kuutiometriä, josta lähes 90 prosenttia oli Venäjältä.

Raakapuun lisäksi tuodaan Suomeen sahatavaraa, muuta puutavaraa, puista pakkausmateriaalia sekä metsänviljelyaineistoa. Näistä kasvinsuojelun kannalta merkittävimpiä ovat puiden taimet, joiden tuonnin oletetaan tulevaisuudessa runsastuvan sellaisista alhaisen kustannustason maista, jotka kuuluvat EU:hun. Näitä ovat esimerkiksi Baltian maat ja Puola.

Muutoksia rajavalvonnassa

Euroopan komission kasvinterveyskomitea on päättänyt, että 1.3.2005 lähtien on kaikista kolmansista maista tuotava havupuutavara varustettava kasvinterveystodistuksella ja siten tarkastettava. Suomi piti direktiivimuutoksen toimenpiteitä ylimitoitettuina Venäjän Euroopan puoleiseen puutavarantuontiin, koska kasvinterveysriski arvioitiin vähäiseksi ja koska vaadittujen noin 150 000 vuosittaisen tuontierän tarkastaminen hidastaisi puutavaran tuontia kohtuuttomasti. Lisäksi komitea hyväksyi asetuksen, jonka perusteella jäsenmaat voivat anoa alennettua tarkastustasoa tiettyjen tuontitavaroiden kasvinterveystarkastuksiin. Suomi ei hyväksynyt tätäkään ehdotusta sellaisenaan, vaan teki yhdessä Ruotsin kanssa anomuksen alennetusta tarkastusprosentista Venäjän Euroopan puoleisista

osista tuotavalle havupuulle. Anomuksessa esitetään esimerkiksi mänty- ja kuusierille sadan prosentin sijaan yhden tai viiden prosentin tarkastusta riippuen siitä, mistä Venäjän Euroopan puoleisilta alueilta puutavara on peräisin. Tämän anomuksen kohtalo ratkenee komission työryhmässä syksyn aikana.

Puutavaran alkuperä vaikuttaa metsäntuhojariskiin

Kasvintarkastuksessa kiinnitetään huomio sellaisiin vaarallisiin metsäntuhojiin, jotka on listattu karanteenilistalle. Metsäpuihin liittyen listalle kuuluu lähinnä hyönteisiä ja sieniä. Hyönteisistä tällaisia lajeja ovat esimerkiksi Siperian mäntykehrääjä (*Dendrolimus sibiricus*) ja eräät kaarnakuoriaislajit (*Ips hauseri*, *I. subelongatus*, *Scolytus morawitsi*). Varsin merkittävä on myös mäntyankeroinen (*Bursaphelenchus xylophilus*), joka tunkeutuu puuhun (sarvijääräkuoriaisten (*Monochamus*-lajit) avulla, lisääntyy siinä ja lopulta tappaa puun. Ankeroinen löydettiin vuonna 1999 Portugalista, jonne se oli todennäköisesti levinnyt Yhdysvalloista. Portugalissa sen saastuttamaa aluetta on yritetty rajoittaa, mutta sitä ei ole onnistuttu hävittämään.

Arvioitaessa rajatarkastuksen tarpeellisuutta raakapuukaupassa on ratkaisevassa asemassa puutavaran alkuperä. Venäjän Euroopan puoleiselta havumetsävyöhykkeeltä tuodussa puutavarassa ei pitäisi olla suurta riskiä, koska siellä sekä hyönteis- että sienilajisto on samanlainen kuin Suomessa. Lisäksi Venäjän Euroopan puoleinen lajisto on levittäytynyt rautateiden rakentamisen myötä jo ajat sitten Eurooppaan. Sen sijaan puutavaran tuonti kauempaa Aasiasta sisältäisi suuria riskejä. Siellä esiintyy tunnetusti vaarallisia

havupuiden tuhojia kuten mäntyankeroinen ja useita pahoiksi potentiaalisiksi tuholaisiksi luokiteltuja jäärälajeja (esim. *Aelosthes sarta*, *Tetrobium gracilicorne* ja *Xylotrechus altaicus*) sekä kirjanpainajalajeja (esim. useita *Ips*-lajeja) ja niihin assosioituneita sinistäjäsieniä. Vanhastaan tiedetään lisäksi, että Itä-Aasia on monien metsäpatogeenisten sienisukujen evoluution keskus. Sieltä ovat saaneet alkunsa niin hollanninjalavatauti (*Ophiostoma novo-ulmi*) kuin kastanjansurman (*Cryphonectria parasitica*), jotka molemmat ovat aiheuttaneet maailmanlaajuisia tuhoa.

Itä-Aasiassa esiintyy kuitenkin myös monia meillä tuntemattomia (ja osin jopa tieteelle tuntemattomia) metsäntuhojia, kuten lahovaurioita aiheuttavia mesisienilajeja (*Armillaria* sp.), *Inonotus*-lajeja, *Phellinus*-lajeja ja endeemisiä juurikkäpäälajeja (*Heterobasidion* sp.). Koska näiden metsäntuhojien käyttäytymisestä suomalaisessa talousmetsässä ei ole tutkimustietoa, ei lajien vaarallisuutta voida arvioida. Siten niihin ei kiinnitetä erityistä huomiota rajatarkastuksissa, minkä seurauksena ne saattavat puukaupan myötä levitä varsinaisia karanteenilajeja helpommin maahan. Mikäli näin käy, voidaan vain toivoa, etteivät ne aiheuta merkittävää tuhoa meikäläisillä puulajeilla.

Taimikauppa Euroopan sisällä sisältää myös mahdollisia riskejä. Esimerkkinä riskin todellisuudesta voidaan todeta, että Suomesta on juuri tehty ensimmäiset havainnot tammen äkkikuolemaa aiheuttavasta *Phytophthora ramorum* -leväsienestä. Tauti ei Suomessa ole levinnyt luontoon, mutta jo sen esiintyminen taimierissä osoittaa jatkuvan valppauden tärkeyden. Tammen äkkikuolemahan on viimeisten kymmenen vuoden aikana levinnyt maailmalla kahtena muotona, joista Yhdysvalloissa esiintyvä on tuhonnut laajoja tammimetsiköitä ja on selvästi tuhoisampi kuin Euroopassa havaittu muoto. Ongelmalliseksi tilanteen tekee se, ettei taudin leviämistä ole yrityksistä huolimatta kyetty estämään, vaan siitä tehdään jatkuvasti uusia havaintoja. Esimerkiksi Yhdysvaltoihin se on levinnyt jo ainakin kahdella erillisellä kerralla.

Riskien arviointi on hankalaa

Mikäli maahamme leviää tuntemattomia taudinaiheuttajia tai tuholaisia, ne voivat aiheuttaa tuhoja usealla tavalla. Yleisimmin tiedostettu riski on se, että muualla tuhonaiheuttajaksi tiedetty patogeeni tai hyönteinen aiheuttaa tuhoa myös suomalaisilla puulajeilla. Siten meillä tiedetään varoa esimerkiksi mäntyankeroista tai hollanninjalavatautia.

Vähemmän tiedostettu riski on sellainen, jossa muualla harmiton tai vain vähäisiä vaurioita aiheuttava taudinaiheuttaja aiheuttaa huomattavaa tuhoa uudessa elinympäristössään luontaisesti kasvavilla lajeilla (jotka usein ovat kasvintuhoajan alkuperämaassa kasvavan isäntäkasvin sukulaisia). Tällaisesta tapauksesta voidaan malliesimerkkinä pitää kastanjansurmaa, joka on lähes harmiton itäaasialaisilla kastanjalajeilla, mutta joka on lähes täydellisesti hävittänyt amerikkastanjan.

Yli arvaamattomampi riski sisältyy sellaisiin mikrosieniin tai hyönteisiin, jotka uuteen elinympäristöön siirtyessään risteytyvät siellä aiemmin esiintyneen lajin kanssa ja muodostavat hybridilajin. Tällainen on esimerkiksi Keski-Euroopassa tavattava hybridi-*Phytophthora*, jonka vanhempaislajeista kumpikaan ei edes esiinny lepällä, mutta joka on viimeisten parin vuosikymmenen aikana tuhonnut yhä kiihtyvällä tahdilla joenrantoja reunustavia lepikoita aiheuttaen yhä lisääntyvää eroosiota.

Neljäs kasvintuhoojiin liittyvä tekijä on uusien kasvilajien introduointi. Mikäli esimerkiksi koristekasveina ryhdytään kasvattamaan sellaisia kasvilajeja, joita ei kasva luontaisesti Suomessa, mutta joita esiintyy jossain muualla Euraasiassa, voivat taudinaiheuttajat siirtyä niiden perässä pitkiäkin matkoja. Näin kävi 1900-luvun alussa valkomännyn tervasrosan (*Cronartium ribicola*) siirtyessä Siperian radan asemien sembraistutuksia pitkin Aasiasta Eurooppaan, ja samantapainen selitys lienee myös uuden lehtikuusta väli-isäntänään käyttävän lepänruosteen (*Melampsorium hiratsukanum*) Suomeen saapumisen taustalla. Myös uusien kasvilajien introduointi voi epäonnistua mukana kulkeutuvien metsäntuhojien takia, esimerkiksi Islannissa taimierien mukana kulkeutuneet kirvat tuhosivat sinne tehdyt mänty- ja sitkakuusi-istutukset.

Rajavalvonnan panostus suunnattava sinne, missä riski on suurin

Yhteenvetona voidaan todeta, että erilaisen puutavaran rajakaupassa on hyvä keskittyä niihin tuontieriin, joiden sisältämä riski joko tiedetään suureksi, tai se on tuntematon. Siten avainasemassa on puutavaran alkuperätiedoista huolehtiminen. Tilanne muuttuu kestävämmäksi, mikäli esimerkiksi Euroopan puoleisen venäläisen puutavaran joukkoon sisällytetään kauempaa idästä peräisin olevia puutavaraeriä. Tässä suhteessa ovat avainasemassa puutavaran tuojat, joiden on huolehdittava puutavaran alkuperätietojen oikeellisuudesta.

Lähteet

- Maa- ja metsätalousministeriö. 2002. Varautuminen mäntyankeroiden (*Bursaphelenchus xylophilus*) torjuntatoimenpiteiden tehostamiseen: kriisivalmiussuunnitelma. Helsinki. 27 s.
http://www.mmm.fi/el/julk/pdf/valm_manank.pdf
- Maa- ja metsätalousministeriö. 2003. Kansallinen kasvinsuojelustrategia 2004–2013. Työryhmämuistio MMM 2003: 25. Helsinki. 136 s.
http://www.mmm.fi/julkaisut/tyoryhmamuistiot/2003/tr2003_25.pdf

Metsätilamarkkinoiden vapautuminen

Katsaus vuosien 1985–2003 kauppahintatilastoihin

Simo Hannelius

Artikkelissa, johon on koottu keskeiset tiedot metsätila-kaupoista vuosilta 1985–2003, arvioidaan maahankinta-oikeuslain ja luovutusvoittojen verotusta koskevien säädösten vaikutusta kauppojen määriin ja hintoihin sekä lyhyesti sitä, mitä johtopäätöksiä tilastotiedoista voi tehdä kiinteistöarvioinnin kannalta. Huomattakoon, että kiinteistökaupoista ei kerätä Maanmittauslaitoksen kauppahintarekisteriin kohdetta kuvaavia puusto- tai muita metsävaratunnuksia.

Vuoden 1979 maanhankinta-oikeuslaki

Lain tarkoituksena oli turvata viljelijöille etuoikeus vapaasti tarjottuihin peltoihin ja metsiin ja pitää maaseutu asuttuna. Se oli viimeisin haja-asutusalueiden maankäyttöä ohjaava, osin poliittisin perustein säädetty laki. Sillä pyrittiin luomaan viljelijöille mahdollisuus ostaa edullisesti peltoa ja metsää. Keinoina olivat muualla asuvien kysynnän rajoittaminen ja kiinteistökaupan luotottaminen. Maatilahallitus ja sen aluetoimistot olivat lain viranomaistahoina ja lupien myöntäjinä. Ne käyttivät tiloja arvioidessaan summa-arvomenetelmää.

Maanhankinta-oikeuslaki purettiin asteittain ja lopulta koko maasta vuoden 1998 alussa. Vuonna 1995 lakia ei enää sovellettu Uudellamaalla eikä Varsinais-Suomessa, mutta se oli voimassa vielä vuonna 1997 silloisten Kymen, Mikkelin, Keski-Suomen, Kuopion, Pohjois-Karjalan ja Kainuun maaseutuelinkeinopiirien alueilla. Se ei vaikuttanut sukulaisten välisiin luovutuksiin, joita on valtaosa. Maanhankinta-oikeuslain vuosina (1979–1997) näiden osuus oli ilmeisesti nykyistä suurempi. Vapautumisen voi odottaa lisäävän metsätilojen tarjontaa ja asettavan hinnanmuodostuksen markkinoiden ehdoille.

Luovutusvoittojen ja perintöjen verotuksen kiristyminen

Kiinteistön luovutuksen kauppahintaan perustuvaa tuloa on verosäännöksiin tarkistettu kahtena ajankohdana. Verotuksen kiristyessä kiinteistöjä on luovutettu ennen uudistusten voimaan tuloa normaalia enemmän (Kiinteistöjen kauppahintatilasto 2003). Myyjälle oli edullista, vaikka hintapyynnöstä tinkien, luopua omaisuudesta ennen kohoavaa verotusta ja vähentää näin veroa. Aikasarjasta voi arvioida, missä määrin metsätiloista luopuvat käyttivät tätä mahdollisuutta ja vaikutiko se hintatasoon. Ennen vuotta 1989 yli 10 vuotta omistetun kiinteän omaisuuden luovutuksesta saatu luovutusvoitto oli pääsääntöisesti verosta vapaa.

Vuoden 1989 alusta lähtien luovutusvoitto jaettiin satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutusvoiton verotukseen. Verotusmuodon ratkaisi omistusaika ja saantotapa. Satunnaista voittoa syntyi vastikkeellisilla saannoilla, lähinnä kauppahinnan ja saannon arvon erotuksena. Omaisuuden luovutusvoitto koskee perintöinä tai lahjoina saatuja kiinteistöjä sekä yli 10 vuotta omistettuja ostettuja metsätiloja. Voiton laskennassa käytetään hankintameno-olettamaa, joka määrittyy omistusajan mukaan. Mitä pitempään kohde on omistettu, sitä lievemmin voittoa verotetaan. Syntynyt voitto tulkitaan verotuksessa pääomatuloksi (Kiviranta 1991).

Pääomatuloverotus uudistui vuoden 1993 alussa. Silloin pääomatulojen veroasteeksi tuli 25 prosenttia, joka kuitenkin kohosi seuraavana vuonna 28 prosenttiin. Luovutusvoittojen verotusta yhdenmukaistettiin niin, että aikaisempi jako satunnaiseen myyntivoittoon ja omaisuuden luovutusvoittoon poistettiin. Voiton

sidonnaisuus omistusaikaan ja saantotapaan yleensä ei enää vaikuttanut veron määrään. Uudistus kiristi pienehköjen ja kauan omistettujen kiinteistöjen myyntivoittojen verotusta aiempaan tilanteeseen verrattuna (Kasso 1996). Käytännössä keskikokoisen metsätilan yli 10 vuotta kestäneen omistuksen luovutuksesta ei tarvinnut maksaa veroa ennen vuotta 1993. Perintöverouudistus vuoden 1996 alussa laajensi yleistä veropohjaa ja progressiivisia veroasteikkoja nostettiin.

Metsätilakaupat lääneittäin

Kuvassa 1 on esitetty yli 2 hehtaarin kokoisten edustavien (ei sukulaisten) kauppojen lukumäärät lääneittäin vuosina 1985–2003. 1990-luvun alun lamavuosiin asti kauppvoja tehtiin vuosittain tasaisesti. Verotuksen kiristyminen vuoden 1989 alussa lisäsi maan eteläosan kauppvoja 1988. Samalla Etelä-Suomen läänissä luovutusten keskipinta-ala kasvoi edellisestä vuodesta. Verotuksen muutos oli merkittävin korkeimman hintatason alueella, kun omistusaika oli yli 10 vuotta ja tilan pinta-ala oli suuri. Muualla veromuutoksen vaikutus jäi lähinnä marginaaliseksi, eikä kauppojen hintatasokaan juuri muuttunut (kuva 2).

Vuonna 1993 voimaan tullut pääomaverotuksen uudistus ei juuri näytä lisänneen kaupankäyntiä edellisenä vuonna. Raakapuun kantohinnat olivat alentuneet vuoden 1990 tasolta noin 30 prosentilla, mikä heijastui voimakkaasti myös metsätilojen hintoihin. Veromuutos piti ilmeisesti 1992 yllä tilatarjontaa laskeviin hintoihin. Kauppojen määrä lisääntyi vuodesta 1993 alkaen kaikissa lääneissä Lappia lukuun ottamatta.

Metsätilojen hinnat ja kauppojen lukumäärät eivät näytä reagoineen veromuutoksiin kuten muut kiinteistöt. Toisaalta muutos tapahtui lamakauden aikana, joka vaikutti markkinoihin muita tekijöitä enemmän. Yksi syy veromuutoksen vähäiseen vaikutukseen 1989 oli siinä, että metsätilat ovat yleensä pitkään omistettuja kiinteistöjä. Toisena seikkana lienee se, että metsätiloihin ei ole suhtauduttu lyhytaikaisina sijoituksina, joiden omistuksesta pyritään saamaan mahdollisimman korkea tuotto verotuskin huomioon ottaen. Ylisummaan omaisuuden luovutuksiin liittyneet veromuutokset ovat vaikuttaneet vähän metsätilojen markkinoihin.

Lamasta lähtien kauppojen määrä lähes kaksinkertaistui koko maassa. Suurin lisäys oli Länsi-Suomessa, johon kuuluvalla Pohjanmaalla kauppaa on käyty suhteessa yksityisten metsätilojen lukumäärään muuta maata vilkkaammin. Maakunnassa on muuta maata suurempi tarve tilusjärjestelyihin; muodostaa yhtenäisiä, rationaalisesti käsiteltäviä metsäalueita aikanaan kapeiksi ja pitkiksi jaetuista kiinteistöistä. Kauppojen luku on pysynyt samalla tasolla maanhankintaa rajoittaneen lain päättymisen jälkeen. Voimakkaimmin kauppojen määrä lisääntyi vuosina 1993–1998.

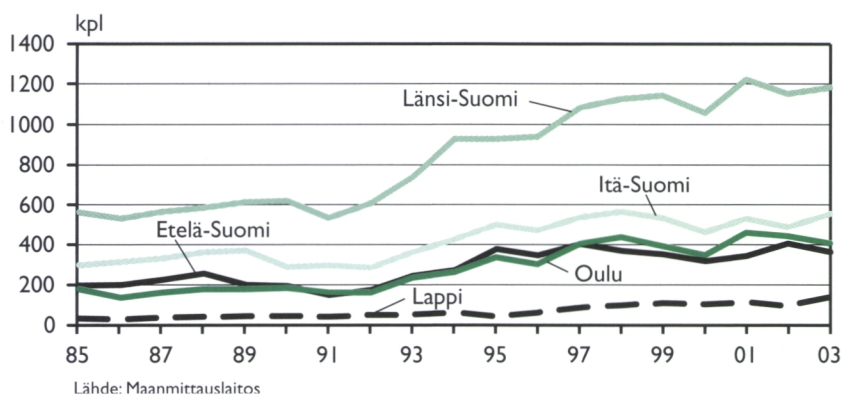
Vuonna 1995 kauppojen lukumäärä lisääntyi Etelä-Suomen läänissä edellisestä vuodesta lähes 40 prosentilla (kuva 1) ja hintataso nousi noin 10 prosentilla (kuva 2). Maanhankinnan esteiden poistuminen oli ilmeisesti syynä tarjonnan lisäykseen. Länsi- ja Itä-Suomen lääneissä vastaavaa markkinamuutosta ei syntynyt. Sääntelystä vapautuminen lisäsi kaupankäyntiä vuodesta 1997 lähtien eniten Länsi-Suomessa. Kahdessa pohjoisimmassa läänissä kauppojen lukumäärä on lisääntynyt hitaasti hintatason pysyessä kuitenkin vakaana.

Metsätilojen hintojen suhde raakapuun kantohintoihin

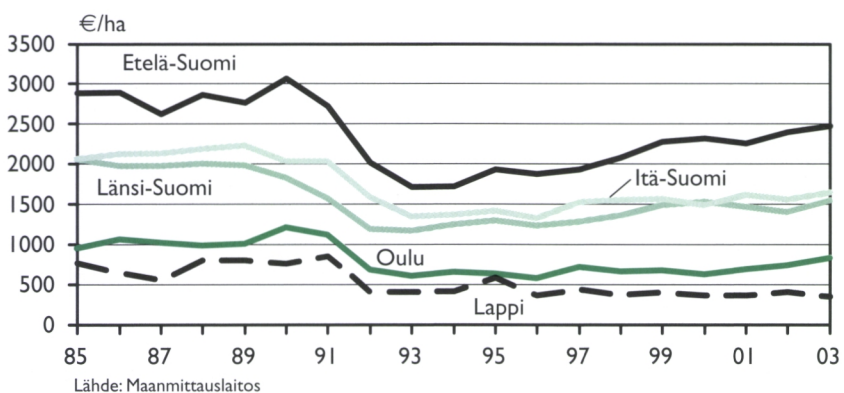
Metsätiloista maksetut reaaliset mediaanihinnat lääneittäin nähdään kuvassa 2. Tarkasteluun valittiin yli 10 hehtaarin kokoiset kiinteistöt kuvaamaan puuntuotantoon sopivien tilojen markkina-arvoa. Pienemmistä, 2–10 hehtaarin tiloista, on maksettu hehtaaria kohden enemmän.

Aikasarjan korkein hintataso saavutettiin Etelä-Suomessa vuonna 1990 ja Lapissa vuotta myöhemmin. Hinnat laskivat tästä ajankohdasta 3–4 vuodessa 30–40 prosentilla eli suhteellisesti likimain yhtä paljon kuin puun kantohinta. Lamavuosien jälkeen metsätiloista on maksettu Etelä-Suomessa reaalisesti yhä enemmän. Muualla maassa hintataso sen sijaan on ollut varsin vakaa. Vaihdettu määrä on noussut Länsi-Suomessa.

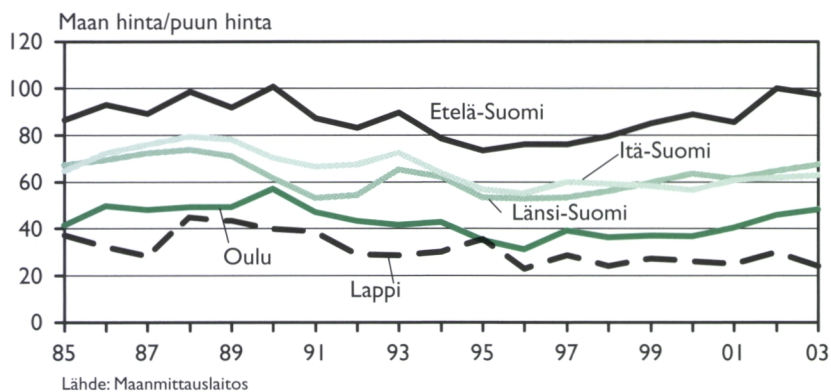
Kuvassa 3 on esitetty yli 10 hehtaarin kauppojen mediaanihinnan suhde vallitsevaan raakapuun hintaan lääneittäin. Kantohintatasoa kuvaavana tunnuksena on pinta-alaverotusta varten laskettu puukuutiometrin bruttoarvo (€/m³), joka on keskimäärin puoli vuotta kiinteistökauppaa edeltäneeltä ajalta. Hintasuhde

Kuva 1. Metsätilakauppojen (> 2 ha kaupat) lukumäärät lääneittäin 1985–2003.

Kuva 2. Metsätilakauppojen (> 10 ha) reaaliset mediaanihinnat lääneittäin 1985–2003.

Kuva 3. Metsätilakauppojen (> 10 ha) mediaanihintojen (€/ha) suhde puukuutiometrin bruttoarvoihin (€/m³) lääneittäin 1985–2003.

kuvaa likimääräisesti sen, montako puukuutiota voi hankkia mediaanihinnalla (euroa/ha). Kauppahintarekisterin metsätilakauppoja tutkittaessa (Hannelius 1982, Airaksinen 1998) on voitu todeta, että hintasuhteen lukuarvo on hyvä aproksimaatio tilojen puuston keskitilavuudesta (m³/ha). Se on hyödyllinen tieto, kun tarkkoja metsävaratunnuksia ei yleensä ole käytettävissä.

Etelä-Suomen ja Oulun lääneissä maksettiin suhteessa puun kantohintaan korkeimpia hehtaarihintoja vuonna 1990 ja muualla maassa 1988. Puun hintatasoon nähden metsätiloja oli edullisinta hankkia vuosina 1995–1998, paitsi Lapissa. Puun hintojen lasku näyttää heijastuvan 1–3 vuodella viiveellä metsätilojen hintoihin. Viimeisen 5–6 vuoden aikana metsäkiinteistöjen reaali hinnat suhteessa vallitseviin kantohintoihin ovat nousseet, Etelä-Suomessa eniten. Itä-Suomessa ja Lapissa hintojen nousu on ollut vaatimatonta, eikä näiden läänien kauppojen määrissäkään ole tapahtunut juuri muutosta.

Maanhankintaoikeuslain ohella maanhankintaa ohjattiin maatilatalouden kehittämisrahaston varoin luotottamalla kiinteistökauppoja. Samalla kun asiantuntijat arvioivat metsäkiinteistön käypää arvoa, harkittiin myös luototusta. Arvioinneissa käytettiin yleisesti sovellettua summa-arvomenetelmää. Sen on todettu johtavan markkinoilla maksettuja kauppahintoja korkeampiin arvoihin (Airaksinen 1998). Edullisen luototuksen ja rahanarvon heikkenemisen

vallitessa metsätilaan kannatti kuitenkin sijoittaa. Tilojen niukka tarjonta, vapaan kilpailun puuttuminen ja tilojen arviointi summa-arvomenetelmällä pitivät ilmeisesti yllä korkeaa hintatasoa. Kauppojen määrä lähes kaksinkertaistui laman jälkeisistä vuosista lähtien, mutta metsätilojen reaalin hintataso ja hinta suhteessa vallitsevaan kantohintatasoon jäi sääntelyn aikaa alhaisemmaksi (kuva 3). Viime vuosina hintataso on ollut nousussa – paitsi Lapissa – ja metsätilojen kysyntä on vilkasta.

Lähteet

- Airaksinen, M. 1998. Metsän hinta Suomessa v. 1995. Maanmittauslaitoksen julkaisu n:o 88. 35 s.
- Hannelius, S. 1982. Metsäkiinteistöjen kauppahinta-aineisto ja sen soveltuvuus kauppa-arvomenetelmän vertailuperusteeksi. Folia Forestalia 530. 30 s.
- Hannelius, S. 2000. Kiinteistöarviointimenetelmät ja niiden soveltaminen metsäomaisuuden arviointiin. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 762. 101 s.
- Kasso, M. 1996. Asunto- ja kiinteistölainsäädäntö. Lakimiesliiton kustannus. Jyväskylä. 469 s.
- Kiinteistöjen kauppahintatilasto 2003. SVT 2004:1. Maanmittauslaitos. 85 s.
- Kiviranta, E. 1991. Kiinteistöveroitus, s. 86–112. Teoksessa: Kiinteistöjen arviointi. Suomen Kiinteistöarviointiyhdistys r.y. Rakennustieto Oy. Helsinki.

Suhdannekatsauksen ennusteiden toteutuminen vuosina 1994–2003

Jarmo Mikkola ja Riitta Hänninen

Metsäsektorin suhdannekatsauksissa esitettävät ennusteet vastaavat Metlan suhdanne-ennusteryhmän tutkijoiden käsitystä todennäköisimmästä kehityksestä perustuen maailmantalouden kasvuennusteisiin sekä muihin taustaoletuksiin markkinoista. Ennusteet ovat siten taustaoletuksille ehdollisia odotusarvoja, ja ennustevirheet johtuvat muun muassa kansainvälisten talouskasvuennusteiden virheistä. Lisäksi ennustevirheisiin vaikuttavat virheet talouspolitiikan päätöksentekijöiden käyttäytymisen arvioinnissa, virheet käytössä olleissa tilastoissa ja niiden ennakkotiedoissa, talouden rakennemuutokset ja satunnaisvaihtelu.

Seuraavassa tarkastellaan suhdannekatsauksen piste-ennusteiden toteutumista viimeisen kymmenen vuoden aikana (1994–2003). Kunkin vuoden ennuste on tehty edeltävän vuoden syksyllä sen tiedon perusteella, mikä on ollut käytettävissä syys-lokakuun vaihteessa.

Taulukossa on esitetty kaksi vertailulukua. *Ennustevirheen itseisarvon mediaani* kuvaa virheen suuruutta keskimäärin vuosina 1994–2003. *Ennustevirheen mediaani* kertoo ennusteen mahdollisesta systemaattisesta harhasta. Jos ennuste on vaihdellut satunnaisesti toteutuneen arvon molemmin puolin, virheen mediaanin pitäisi olla lähellä nolaa ja ennuste olisi systemaattisesti harhaton. Suhdannekatsauksessa raakapuun kantohinnat ja markkinahakkuut on ennustettu parhaiten. Sen sijaan metsäteollisuustuotteita koskevissa ennusteissa virheet ovat olleet suurempia. Maailmanmarkkinoiden suhdanteet ja kilpailutilanteen muutokset heijastuvat paperi- ja sahateollisuuden vientiin, tuotantoon ja hintoihin voimakkaammin kuin kotimaan raakapuumarkkinoille.

Eräiden keskeisten muuttujien ennustevirheet keskimäärin 1994–2003.

Muuttuja	Ennustevirheen itseisarvon mediaani	Ennustevirheen mediaani
1. Sahatavaran tuotanto	7,1	-4,5
2. Paperin tuotanto	4,9	1,2
3. Sahatavaran viennin yksikköhinta	8,3	0,9
4. Paperin viennin yksikköhinta	8,0	4,3
5. Kuusitukin kantohinta	3,9	-2,6
6. Mäntytukin kantohinta	2,2	-0,7
7. Kuusikuidun kantohinta	1,6	0,4
8. Mäntykuidun kantohinta	3,7	3,7
9. Markkinahakkuut	2,3	0,0

Metsäsektorin suhdanne-ennustejärjestelmä (MESU) -hanke

Tehtävät

- tuottaa Metsäsektorin suhdannekatsauksen
- kehittää metsäteollisuustuotteiden viennin ennustemalleja
- kehittää raakapuumarkkinoiden ennustemalleja
- tuottaa metsäsektorin markkinakatsauksia
- kehittää ja ylläpitää MESU-tietokantaa

Henkilöstö

Vastuututkija   Riitta Hänninen, MMT
Tutkijat   Maarit Kallio, KTT
                                 Anne Toppinen, MMT

Muu henkilöstö   Jarmo Mikkola, atk-suunnittelija
                                 Raija Lahtinen, hankesihteeri

Lisätietoja   <http://www.metla.fi/mesu/>

Metsäsektorin suhdannekatsaus on vuosittain ilmestyvä julkaisu Suomen metsäteollisuuden ja metsätalouden kuluvan ja seuraavan vuoden suhdannekehityksestä. Katsauksessa kuvataan ja analysoidaan koko metsäsektorin kehitystä ja esitetään mm. ennusteet Suomen metsäteollisuustuotteiden vientimäärille ja hinnoille, raakapuun käytölle ja hinnoille, työvoiman kehitykselle sekä yksityismetsätalouden kannattavuudelle ja investoinneille. Lisäksi suhdannekatsauksessa on lyhyitä artikkeleita metsäsektorin ajankohtaisista kysymyksistä.

Suhdannekatsausta on julkaistu vuodesta 1991 lähtien ja vuodesta 1998 lähtien katsaus on ilmestynyt myös englanninkielisenä (Finnish Forest Sector Economic Outlook). Englanninkielinen versio julkaistaan vain pdf-muodossa. Julkaisun tuottaa Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) Vantaan tutkimuskeskus. Metla on maa- ja metsätalousministeriön alainen, vuonna 1918 toimintansa aloittanut puolueeton tutkimuslaitos. Metla tuottaa tieteellistä tietoa metsäympäristöstä, metsien eri käyttömuodoista sekä metsä- ja puutaloudesta.

ISBN 951-40-1940-7